

ΠΑΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
ΤΑΧ. ΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΕΜΠ
ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ

ΚΩΔ. ΕΝΤΥΠΟΥ: 6427

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ
Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2012
Τεύχος 44ο

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Στόχος όλων μας είναι να ενημερώνουμε και να εμπλουτίζουμε τις γνώσεις μας γύρω από το παρελθόν και το σύγχρονο πολιτιστικό γίγνεσθαι της Αλεξανδρούπολης αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

“Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ” επιζητεί τις συνεργασίες των αναγνώστών και τις θεωρεί απαραίτητες και χρήσιμες. Όλα τα αποστέλλόμενα κείμενα λοιπόν πρέπει να αναφέρονται σ’ αυτά τα γεγονότα και κυρίως στο ιστορικό και ανεξερεύνητο παρελθόν της Αλεξανδρούπολης. Οι φίλοι αναγνώστες θα πρέπει να αποφεύγουν τις αναφορές σε περιστατικά και βιώματα καθαρά προσωπικά, εκτός εάν αυτά εγγίζουν γεγονότα και καταστάσεις γενικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Η Σ.Ε. θα έχει την ευχέρεια να επιλέγει την αποστέλλομενη ύλη και να κρίνει με αμερόληπτη διακριτικότητα ποια θα είναι κατάλληλα για δημοσίευση. Παρακαλούνται οι αναγνώστες που στέλνουν εργασίες προς δημοσίευση να επισυνάψουν φωτογραφικό υλικό με σχετικές λεζάντες. Οι φωτογραφίες να είναι φωτογραφικά αντίγραφα και όχι φωτοτυπίες. Φωτογραφίες και κείμενα δεν επιστρέφονται. Οι συνεργασίες παρακαλούμε να αποστέλλονται στην εξής διεύθυνση: **Κράτης Ποιμενίδης, Κερκύρας 65 - Κυψέλη, Τ.Κ. 113 62 Αθήνα.**

Όσοι ενδιαφέρονται να ενημερώνουν τους αναγνώστες του περιοδικού για εκδόσεις βιβλίων ή περιοδικών τους, παρακαλούμε να αποστέλλουν αντίτυπο στη διεύθυνση: **Αλεξάνδρα Μποτονάκη, Θεμιστοκλέους 33, Τ.Κ. 154 51 Νέο Ψυχικό - Αθήνα, fax: 210 6753216.**

Επειδή πιστεύουμε ότι διακαής πόθος όλων μας είναι η έκδοση του παρόντος περιοδικού να διαρκέσει πολλά χρόνια και σταδιακά να επιτυγχάνεται η βελτίωσή του με αύξηση σελίδων και προσθήκη χρωμάτων, παρακαλούμε να συμβάλετε στην προσπάθειά μας με οικονομική ενίσχυση. Μπορείτε λοιπόν να ενισχύσετε οικονομικά την έκδοση του περιοδικού με δύο τρόπους:

α) Ως δωρεά ή χορηγία

β) Ως προσφορά για κοινωνικούς λόγους

Και στις δύο περιπτώσεις μπορείτε να καταθέσετε το ανάλογο ποσόν στο λογαριασμό μας:

0026-0251-56-0100338892 στην ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK - ERGASIAS, αναγγέλλοντας τηλεφωνικώς την κατάθεση στο τηλέφωνο **210 600 48 55** ή να στείλετε ταχυδρομική επιταγή στο όνομα του ταμία **Παναγιώτη Τσιακίρη, Επτανήσου 7 - 153 41 Αγία Παρασκευή Αττικής** και όχι στον τίτλο του περιοδικού. Η αναγραφή ως δικαιούχου του τίτλου “Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης” καθιστά πολύ δύσκολη την είσπραξη, διότι το περιοδικό δεν είναι νομικό πρόσωπο.

Για τους αποδέκτες του εξωτερικού ο αριθ. λογ/σμού είναι: **GR5702602510000560100338892**

BIC: EFG BGRAAXXX

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ 44

**ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
2012**

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Πολιτιστικός και Ψυχαγωγικός
Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτών Αττικής.
Συγγρού 137 & Αιγαίου Τ.Κ. 171 21 Νέα Σμύρνη
5ος όροφος, Τηλ. 210 3215354

ΕΚΔΟΤΗΣ: **Παν. Παρασκευόπουλος** Πρόεδρος
Ομηρίδου 82-84
185 37 Πειραιάς
Τηλ. 210 4181762

Υπεύθυνος κατά νόμον:

Παν. Παρασκευόπουλος Πρόεδρος Συλλόγου
Επιμέλεια ύλης: Αλεξάνδρα Μποτονάκη
Τηλ. 210 6723649 Fax: 210 6753216

Το κύριο άρθρο και όσα κείμενα είναι
ανυπόγραφα απηχούν τις απόψεις της Σ.Ε.
Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις
του συγγραφέα.

Τιμή τεύχους 0,01

Κωδικός 6427

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
STILVOPRESS

Β. Μπουζάλας - Κ. Ζουγανέλης Ο.Ε.

Τηλ./Fax: 210 9734630

e-mail: omilosalphamega@gmail.com

Τη Συντακτική Επιτροπή αποτελούν το Δ.Σ. του Συλλόγου:

Παρασκευόπουλος Παναγιώτης, Ποιμενίδης
Κράτης, Κοντογιώργης Απόστολος, Κουκουρικού-
Ραχούλη Στρατούλα, Τσιακίρης Παναγιώτης,
Καραμανίδου-Μίχου Γεωργία, Μποτονάκη Αλεξάν-
δρα, Γεωργίου Γρηγόρης, Γιασεμάκης Θεόδωρος.
Διορθώσεις: Ελευθερία Δαουλτζή-Μανή,
Αλεξάνδρα Μποτονάκη και Κράτης Ποιμενίδης

Εξώφυλλο:

Ο νοτιάς παραθύμωσε!

*Είχαν αρχίσει να κτίζονται πολυκατοικίες
και έκοβαν την ορμή του προς την πόλη.*

(αρχείο Νίκου Σταυρακούδη)

Καλλιτεχνική επεξεργασία:

Απόστολος Μπουζάλας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Θεόδωρος Ορδουμποζάνης: Η Βουλγαρική κατοχή 1941-1944 στην Αλεξανδρούπολη	4
Γιώργος Χατζηπανδρέου: Τα παιδιά παίζει υπό κατοχήν ..	8
Άγγελος Αγγελίδης: Μια μικρή ιστορία για έναν μεγάλο ήρωα	10
Γρηγόρης Γεωργίου: Οι πνευματικοί άνδρες της αρχαίας Θράκης (ΜΕΡΟΣ Β΄)	11
Μαρία Γκούτη: Η εκπαίδευση στην Αίγινα του 1830 και η «Αιγιναία»	13
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ	14
Ζαφείρης Αλεξιάδης: Οι παρυφές της πόλης	15
Παναγιώτης Τσιακίρης - Νίκος Βουτσάς: Ένας συμπατριώτης μας στο τιμόνι του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθήνας	18
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ-100 χρόνια από την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων (ΜΕΡΟΣ Β΄)	19
Κωνσταντίνος Γκαρδικός: Διήμερη εκδρομή στην Κορινθία, Αργολίδα και Αρκαδία (27-28/10/2012)	23
Απόστολος Κοντογιώργης: Το μυθιστόρημα του Γιώργου Ψύλλα παρουσιάζεται στην Αθήνα	26
Ημερίδα για τα 100 χρόνια από τους Βαλκανικούς πολέμους και τη σημασία τους για τη Θράκη	27
Συμμετοχή της Σμαρώς Νάκη στην εκδήλωση της αναβίωσης των αρχαίων Νεμέων	28
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης	29
Περσεφώνη Μύρτσου: Σύγχρονες μετανεστευτικές βιογραφίες. Τρόποι ζωής και εργασίας Ελληνίδων και Ελλήνων καλλιτεχνών	30
Κράτης Ποιμενίδης: Διαβάσεις - Στενά - Κλεισούρες	33
ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΣ Γιώργος Χατζηπανδρέου: Σκορδίνη Αικατερίνη - Μουζάκης Διονύσιος	36
Άρτεμις Τουφεξή: Το Goethe Institut στην Αλεξ/πολη ..	38
ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ	40
Νίκος Φραγκόπουλος: Το μπακάλικο του Χρήστου Φραγκόπουλου	41
Μαίρη Υπερείδου - Ελένη Ρήγα: Το μπακάλικο του κυρ-Θόδωρου	42
ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	44
Κράτης Ποιμενίδης - Αλεξάνδρα Μποτονάκη: ΣΤΗΛΗ ΒΙΒΛΙΩΝ	46
Υβόννη Δαϊδου: Επιλογές από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης	48
Στρατούλα Κουκουρίκου: Συνταγές	50
Παναγιώτης Τσιακίρης: Μνήμες και πρόσωπα	51
Σκίσα: Γρηγόρης Γεωργίου Γιώργιος Χατζηπανδρέου	

Αγαπητοί συμπατριώτες και συμπατριώτισσες
Αγαπητοί φίλοι και φίλες

Το περιοδικό μας «Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης» έχει τα γενέθλιά του. Αισίως, με το 44ο τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας, συμπλήρωσε 11 χρόνια ζωής και μια γόνιμη και παραγωγική δραστηριότητα, που σηματοδοτήθηκε από τη δική σας αγάπη, αναγνώριση, εμπιστοσύνη, ηθική και οικονομική στήριξη, αλλά και τις άοκνες προσπάθειες της συντακτικής επιτροπής, καθώς και τις εθελοντικές συνεργασίες από συντάκτες διαφόρων κειμένων.

Και συνεχίζουμε... Με την ίδια πίστη και αισιοδοξία, θεωρώντας ότι το περιοδικό μας αποτελεί τον συνδετικό κρίκο των Αλεξανδρουπολιτών που κατοικούν στην αγαπημένη μας πόλη και αυτών που διαμένουν στο Λεκανοπέδιο της Αττικής και σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού.

Αυτό το τεύχος περιλαμβάνει και πάλι ποικίλη ύλη: ιστορικά θέματα, που έχουν σχέση με την ιδιαίτερη πατρίδα μας και την ιστορία της, την αρχαιότερη ή τη νεότερη, σελίδες για την Αλεξανδρούπολη του χθες και του σήμερα, αλλά και ρεπορτάζ από την εκδρομή μας στη Μονή Ελώνης, Λεωνίδιο, Παραλία Άστρους, Ναύπλιο, Επίδαυρο, στις 27 και 28 Οκτωβρίου 2012.

Θα ενημερωθείτε για σημαντικές εκδηλώσεις που έλαβαν χώρα στην Αθήνα υπό την αιγίδα της Πανθρακικής Ομοσπονδίας ή του Υπουργείου Βορείου Ελλάδος και στις οποίες συμμετείχαν ενεργά μέλη του Συλλόγου μας.

Θα απολαύσετε πλούσιο φωτογραφικό υλικό αλλά και πρωτότυπες εργασίες νέων επιστημόνων και φυσικά τις διάφορες συνεργασίες και άλλες ενδιαφέρουσες σελίδες.

Ο χρόνος κυλά πολύ γρήγορα· έτσι κύλισε και η τελευταία διετία και η θητεία του παρόντος Διοικητικού Συμβουλίου πλησιάζει προς το τέρμα της. **Σε λίγους μήνες θα κληθείτε για να ακούσετε τον απολογισμό μας και να εκλέξετε νέο Δ.Σ. Παρακαλούμε, όσοι έχετε διάθεση για προσφορά να ετοιμάσετε τις αιτήσεις σας για υποβολή υποψηφιοτήτων στις προσεχείς αρχαιρεσίες.**

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να επισημάνω για πολλοστή φορά την αναγκαιότητα προσελκύσεως της νέας γενιάς στις τάξεις μας. Πρέπει να δώσουμε στα παιδιά μας την ευκαιρία να γνωρίσουν ή να ξαναδούν την πατρίδα των γονιών τους, να την αγαπήσουν και να αποκτήσουν δεσμούς με αυτήν· αυτό είναι μέσα στους στόχους αλλά και στις υποχρεώσεις μας.

Τελειώνοντας θα ήθελα να ευχηθώ καλύτερες ημέρες για τη δοκιμαζόμενη Πατρίδα μας και ο νέος χρόνος να χαρίσει σε όλους σας και στις οικογένειές σας υγεία, χαρά, αγάπη, δύναμη, επαγγελματικές επιτυχίες και αισιοδοξία

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Παναγιώτης Ορ. Παρασκευόπουλος

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Η Βουλγαρική κατοχή 1941-1944 στην Αλεξανδρούπολη*Γράφει ο Θεόδωρος Ορδουμποζάνης*

Αφορμή για να γραφεί αυτό το άρθρο ήταν η αποστολή από συγγενή μου μερικών σπάνιων φωτογραφιών από τις δραστηριότητες των Βουλγαρικών στρατευμάτων στην Αλεξανδρούπολη την περίοδο 1941 – 1944. (Προέρχονται, όπως αναφέρει, από τα Βουλγαρικά αρχεία). Κάποιες από αυτές, μαζί με άλλες που ήδη είχα στη συλλογή μου, που έχουν δημοσιευθεί και στο βιβλίο μου "Προκλήτωρ Πόλις", παρουσιάζονται σήμερα με το άρθρο αυτό. Σημειώνεται επίσης ότι η αναφορά στην ιστορία και στα γεγονότα της τότε εποχής δεν αντιστρατεύεται τη μεταξύ των δύο λαών υπάρχουσα σήμερα φιλία και καλή γειτονία.

Στην Αλεξανδρούπολη το βράδυ της 6ης προς 7η Απριλίου 1941, ενώ έφθαναν από το πολεμικό μέτωπο τα νέα ότι τα οχυρά στην Νυμφαία και του αυχένα του Εχίνου άρχισαν να καταρρέουν και επίκειται η εισβολή των Γερμανών, κατέπλευσε στο λιμάνι το επιβατηγό πλοίο «ΕΣΠΕΡΟΣ» και, μετά από εντολή της Κυβέρνησης, επιβιβάστηκαν σε αυτό όλες οι αρχές της πόλης (ο Μητροπολίτης Ιωακείμ, ο Νομάρχης Δαμιανός Μοσχονάς, ο Δήμαρχος Αλτιναλμάζης, ο Διοικητής Χωροφυλακής Έβρου, που φρόντισε και τη διεκπεραίωση αυτής της αποστολής, το προσωπικό των Δημοσίων Υπηρεσιών και ένας λόχος Παθητικής Αεράμυνας που είχε έδρα την Αλεξανδρούπολη), προκειμένου να μεταφερθούν στη Σαμοθράκη και από εκεί σε ασφαλές και ελεύθερο μέρος της Ελλάδας, εν όψει της επικείμενης εισόδου των Γερμανών στην πόλη. Έτσι στις 7 Απριλίου 1941, όταν τα Γερμανικά Στρατεύματα εισήλθαν στην Αλεξανδρούπολη, αντίκρισαν μια έρημη πόλη. Δεν υπήρχαν επίσημες αρχές για να διαπραγματευθούν μαζί τους την παράδοση και κατοχή της πόλης. Οι Γερμανοί διόρισαν προσωρινά ως Νομάρχη τον Γερμανομαθή Αναστάσιο Πίντζο και δήμαρχο τον Κωνσταντίνο Σαρίδη, γνωστό για τα φιλογερμανικά του αισθήματα και είναι αυτοί που είχαν

Τις ομορφιές της πόλης θέλησαν να προβάλλουν οι βουλγαρικές αρχές κατοχής εκδίδοντας μια μεγάλη σειρά φωτογραφιών με λεζάντες στα βουλγαρικά, στην προσπάθειά τους να δείξουν προς τα έξω ότι η πόλη είναι Βουλγαρική. Την ψυχή των ελλήνων κατοίκων της πόλης δεν μπόρεσαν ποτέ να την αποθανάτισουν. Απουσιάζει σε όλες τις φωτογραφίες τους. Άλλωστε πολλοί κάτοικοι της πόλης είχαν πάρει ήδη τον γνωστό από παλιά, λόγω των βουλγαρικών διωγμών, δρόμο της προσφυγιάς.

την πρωτοβουλία της σύνταξης της επιστολής προς τον Χίτλερ "εκ μέρους της επιτροπής του λαού της Αλεξανδρούπολης".¹

Στις 21 Απριλίου 1941, οι Γερμανοί παραχώρησαν τη διοίκηση της Θράκης και της Ανατολικής Μακεδονίας στους Βούλγαρους. Από το τρίτο δεκαήμερο του Απριλίου, με την άδεια των Γερμανών, εμφανίστηκαν τα πρώτα Βουλγαρικά στρατεύματα, ενώ οι Γερμανικές δυνάμεις, από τις αρχές του δεύτερου δεκαήμερου του Μαΐου, άρχισαν να εκκενώνουν τμηματικά την περιοχή, εκτός από μία ζώνη εδώ στον Έβρο (από τις Φέρες μέχρι το Διδυμότειχο) που τελούσε υπό Γερμανική κατοχή και στην οποία οι Γερμανοί αναγνώρισαν όλες τις δημόσιες, δημοτικές, κοινοτικές, δικαστικές και αστυνομικές αρχές και τις διατήρησαν. Για τον λόγο αυτό η περιοχή ονομάστηκε «Ουδετέρα Ζώνη».

Οι Βούλγαροι, με την έλευσή τους, κατέλαβαν βίαια όλα τα δημόσια κτήρια της πόλης, εκδίωξαν όλους τους εναπομείναντες Έλληνες υπαλλήλους και ανέλαβαν τη διοίκηση

Όμορφη και έρημη απαθανάτισε την πόλη ο φωτογραφικός φακός της βουλγαρικής προπαγάνδας στη διάρκεια της κατοχής. Τα σύννεφα των διωγμών, της πείνας, της δυστυχίας, της απόγνωσης και μιας ακόμη προσφυγιάς έχουν απλωθεί πάνω από την κατεχόμενη πόλη.

1. Περισσότερα στο www.ordteo.gr «Ως ευπαρέσχητη στην Αλεξανδρούπολη Φίρερ» και στο βιβλίο του Αθαν. Κριτού «Αλεξανδρούπολη. Η εκατοντάχρονη ιστορία της 1878-1978»

Σύμφωνα με αυτά που αναφέρονται στο πίσω μέρος των δύο φωτογραφιών πρόκειται για την άφιξη στη πόλη ανώτατου Γερμανού Αξιωματικού, στις 6 Μαΐου 1942, ο οποίος επιθεωρεί τα βουλγαρικά στρατεύματα κατοχής στον χώρο μπροστά στη Νομαρχία στη παραλία.

Ο ίδιος Αξιωματικός αποδίδει τιμές στα παρελαύνοντα κατοχικά βουλγαρικά στρατεύματα μπροστά στη σημερινή στρατιωτική λέσχη.

Από την επιθεώρηση των βουλγαρικών στρατευμάτων κατοχής στην Αλεξανδρούπολη από ανώτατο Γερμανό Αξιωματικό στις 6 Μαΐου 1942. Το κτήριο που φαίνεται είναι η οικία Γ. Μολλά, στη θέση της οποίας σήμερα έχει ανεγερθεί πολυώροφο κτήριο.

αυτής. Και ακολούθησε η σκληρή κατοχή, συνέπεια της οποίας πολλοί κάτοικοι εξαναγκάστηκαν να ακολουθήσουν για μια ακόμη φορά τον δρόμο της προσφυγιάς. Η Λήμνος, η Θεσσαλονίκη, ο Βόλος, η Αθήνα και άλλες πόλεις που ήταν έξω από τη Βουλγαρική διοίκηση, ήταν οι τόποι όπου κατέφευγαν οι περισσότεροι πρόσφυγες της πόλης για να

Από την επίσκεψη Γερμανού αξιωματικού και την επιθεώρηση των βουλγαρικών στρατευμάτων κατοχής τη 6η Μαΐου 1942.

αποφύγουν τη νέα Βουλγαρική κατοχή. Όσοι παρέμειναν εδώ υπέστησαν τα σκληρά μέτρα σε βάρος των κατοίκων από τις Βουλγαρικές

Αρχές κατοχής που είχαν ως κύριο μέλημα τον πλήρη εκβουλγαρισμό της περιοχής. **Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι ο Έβρος είναι από τους πρώτους νομούς που άρχισαν την αντίσταση κατά των κατακτητών και έγραψε χρυσές σελίδες στον αγώνα της Εθνικής Αντίστασης.**

Από τις Βουλγαρικές αρχές διατάχθηκε η άμεση εξάλειψη των ελληνικών επιγραφών από τους Ναούς και επιβλήθηκε να μνημονεύεται στο εξής, στις θείες λειτουργίες, ο βασιλιάς Βόρης και ο Βούλγαρος Έξαρχος. Ταυτόχρονα τέθηκε σε εφαρμογή το μεγαλόπνοο σχέδιο βουλγαροποίησης της περιοχής.

Οι Βούλγαροι προσπάθησαν επιπλέον να αποστερήσουν τον ελληνικό πληθυσμό από τους πνευματικούς ηγέτες και τα ηθικά στηρίγματά του. Πρώτοι απελάθηκαν στη γερμανοκρατούμενη Ελλάδα οι Μητροπολίτες, οι οποίοι ειδοποιήθηκαν να αποχωρήσουν από τις έδρες τους μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα. Οι επιστήμονες, οι διανοούμενοι και γενικά όσοι μπορούσαν να επηρεάσουν τον πληθυσμό λόγω της μόρφωσης και του κύρους τους εκδιώχθηκαν. Η

Ο εορτασμός της δεύτερης Ανάστασης του Πάσχα του 1942, μπροστά στο κτήριο της παλιάς Νομαρχίας στην παραλία, όπου είχε στηθεί από τις βουλγαρικές αρχές ειδική εξέδρα, επάνω στην οποία διακρίνεται ο βούλγαρος Μητροπολίτης της περιοχής και οι περί αυτόν ιερείς. Διακρίνεται στο βάθος η οικία Φαράτση και στην άκρη αριστερά το κτήριο του ταχυδρομείου.

Ιστιοφόρα καΐκια αγκυροβολημένα στο λιμανάκι της Αλεξανδρούπολης, κατά τη περίοδο της Γερμανοβουλγαρικής κατοχής, με τη "σβάστικα" υψωμένη στα άλμπουρά τους.

ανάληψη της οικονομικής ζωής από τους κατακτητές ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την πλήρη βουλγαροποίηση. Οι περιουσίες αυτών που είχαν καταφύγει στη γερμανοκρατούμενη Ελλάδα δημιουργήθηκαν και μόνο όσοι επιστρέφοντας δήλωναν ότι είναι ... βουλγαρικής καταγωγής έσωζαν τα υπάρχοντά τους. Σε άλλες περιπτώσεις εφαρμόστηκε η μέθοδος του αναγκαστικού συνεταιρισμού ή ακόμα και ο εξαναγκασμός σε υπογραφή δηλώσεων, με τις οποίες οι Έλληνες ... δώριζαν τις περιουσίες τους στο βουλγαρικό δημόσιο. Το Νοέμβριο του 1941 επιβλήθηκαν εξοντωτικοί φόροι που κάλυπταν σχεδόν την αξία των ακινήτων, τα οποία υποτίθεται ότι φορολογούσαν, ενώ οι φόροι εισοδήματος ήταν μυθωδώς δυσανάλογοι με τα πραγματικά κέρδη των επαγγελματιών, των εμπόρων και των βιοτεχνών.

Η υπεραυτάρκης και με μεγάλα αποθέματα εγχωρίων προϊόντων Θράκη, εξαιτίας των κατασχέσεων, της καταλήστευσης, των απελάσεων και της ανασφάλειας που επικρατούσε, βρέθηκε πολύ σύντομα σε οικτρή επισιτιστική κατάσταση. Η εξεύρεση τροφίμων ειδικά στα αστικά κέντρα ήταν σχεδόν αδύνατη και οι Έλληνες ούτε καν το δελτίο

διανομής άρτου μπορούσαν να αγοράσουν. Χρυσά σκεύη, πολύτιμα έργα τέχνης, οικογενειακά κειμήλια, επιστημονικές βιβλιοθήκες και γενικά ό,τι μπορούσε να πουληθεί, εκποιούνταν σε εξευτελιστικές τιμές, για να εξασφαλιστεί η αγορά λίγων γραμμαρίων ψωμιού άθλιας ποιότητας. Ο ελληνικός πληθυσμός βρέθηκε εμπρός σε μεγάλα οικονομικά και ψυχολογικά διλήμματα. Σε όσους κάμπτονταν και υπέβαλλαν δήλωση περί βουλγαρικής εθνικότητας δίδονταν άφθονες υλικές παροχές. Εντούτοις ελάχιστοι -κινούμενοι από τυχοδιωκτισμό- υπέκυψαν. Η συντριπτική πλειοψηφία διατήρησε σε υψηλά επίπεδα το εθνικό φρόνημα, γεγονός που ερέθιζε τους Βουλγάρους και ενέτεινε την καταπίεση και τα τρομοκρατικά μέτρα. Το βουλγαρικό κράτος κατέβαλλε κολοσσιαίες προσπάθειες για να αλλοιώσει την εθνολογική σύνθεση του πληθυσμού και οι εφημερίδες κατα-

Οι ψαράδες της Αλεξανδρούπολης, ακόμα και στα δύσκολα χρόνια, δε σταματούν να αγωνίζονται νυχθημερόν με τις φαμίλιες τους, για να εφοδιάσουν τους λιγοστούς εναπομείναντες στην πόλη συμπολίτες τους με ό,τι εκλεκτό έχει το Θρακικό Πέλαγος. Πολύτιμη όμως ήταν η συμβολή πολλών από αυτούς και στον αγώνα για την απελευθέρωση της χώρας, αλλά και στη μεταφορά με τα σκάφη τους πατριωτών που κινδύνευαν από το κατοχικό καθεστώς καθώς και τον οπλισμό και τα άλλα αναγκαία πολεμοφόδια προς τους αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης στο εσωτερικό του Νομού. Σχεδόν όλοι τους έμειναν άσημοι και ξεχασμένοι. Και όμως ήταν από τους πρώτους που ρίχτηκαν στον αγώνα!

Η παρουσία των Βουλγάρων στρατιωτών ως "κατακτητών" στην πόλη ήταν αφορμή για μια αναμνηστική φωτογραφία στο ημιτελές λιμάνι, με φόντο το λάφυρο της κατοχής τους, την ερημωμένη πόλη!

κλύζονταν με δηλώσεις και άρθρα που προέτρεπαν τον βουλγαρικό πληθυσμό σε μετανάστευση προς τη Θράκη και την ανατολική Μακεδονία.

Τον Σεπτέμβριο του 1941 ιδρύεται στην Αθήνα μια κίνηση υπό τον Αλέξανδρο Σβώλο, στην οποία συμμετείχαν οι επιφανέστεροι Μακεδόνες και Θράκες της εποχής για τη σωτηρία της Μακεδονίας και Θράκης από τη βουλγαρική αρπαγή. Στην επιτροπή αυτή συμμετείχε και ο μητροπολίτης Αλεξανδρούπολης Ιωακείμ Καβύρης, που είχε διαφύγει από τον Απρίλιο του 1941 στην Αθήνα. Σε μία εκτενή της καταγγελία η Επιτροπή διαμαρτύρεται προς τη γερμανική και

Το σκάφος των Αδελφών Νικολάου και Μαρτίνη Μαρτίνη "ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ", στον ταρσανά της Αλεξανδρούπολης, με τη νέα ονομασία που επέβαλαν οι βούλγαροι και γραμμένη στα βουλγαρικά στην πλώρη του. Από πίσω η φωτογραφία αναφέρει την ημερομηνία 3 Φεβρουαρίου του 1943.

ιταλική διοίκηση και καταγγέλλει το διωγμό που υφίσταντο η ελληνική εκκλησία, ο κλήρος της και οι Έλληνες κάτοικοι της Θράκης και της Αν. Μακεδονίας αναφέροντας: «...Καταγγείλαμε την προσπάθεια του αναγκαστικού εκβουλγαρισμού της χώρας, τις πρώτες ωμότητες που, δυστυχώς, τις περιμέναμε, ξέροντας ότι όσες φορές οι Βούλγαροι μπηγαν στα ίδια μέρη έκαναν τα ίδια πράγματα...».

Η Αλεξανδρούπολη πλήρωσε βαρύτατο τίμημα θυσιών. Στην πόλη είχε σχηματισθεί Επιτροπή Κοινής Σωτηρίας, η οποία έγραφε στον τότε Νομάρχη Στ. Ευταξία μεταξύ των άλλων: «...Η περιουσία μας, η τιμή μας, δεν υφίσταται πλέον. Το μόνο πράγμα που μας απομένει είναι η πίστις μας προς την Ελλάδα...».

Άποψη της πόλης από τα καμπαναριά του Αγίου Νικολάου τον Οκτώβριο του 1943. Μία από τις δεκάδες φωτογραφίες που τύπωσαν οι κατοχικές αρχές με βουλγαρικά γράμματα και την ονομασία Δεδέαγατς.

Ο εορτασμός του Πάσχα στον αυλόγυρο του Αγίου Νικολάου, το 1943, με τον διορισμένο από τις βουλγαρικές κατοχικές δυνάμεις Νομάρχη να κρατά ένα λάβαρο με επιγραφή σε βουλγαρικό αλφάβητο και να απευθύνεται προς το πλήθος, παρουσία του Βούλγαρου Μητροπολίτη και των υπολοίπων κατοχικών αρχών.

Η γειτνίαση του Νομού Έβρου με την τουρκική επικράτεια βοήθησε τη ροή διαφυγής στις συμμαχικές δυνάμεις της Μέσης Ανατολής πολλών συμπατριωτών μας, ενώ το φιλελεύθερο πνεύμα των Εβριτών, σε συνδυασμό με τον ορεινό χαρακτήρα του τόπου, βοήθησε στην ανάπτυξη αξιόλογης αντιστασιακής κίνησης στη διάρκεια της Κατοχής. **Ο Νομός Έβρου και ακόλουθα και η υπόλοιπη Δυτική Θράκη, υπήρξε από τις πρώτες περιοχές του Ελλαδικού χώρου που απελευθερώθηκε με τις δικές του αντιστασιακές δυνάμεις (Σεπτέμβρης 1944) και παρέμεινε αυτοδιοικούμενος για επτά μήνες, μέχρι τέλους Μαρτίου του 1945.**

Όταν από τον Αύγουστο του 1944 οι Γερμανικές δυνάμεις άρχισαν σταδιακά να αποσύρονται από την Ελλάδα για να χρησιμοποιηθούν σε άλλα μέτωπα, στον Έβρο το Ε.Α.Μ. και το μαχητικό του τμήμα ο ΕΛΑΣ είχαν ήδη την απόλυτο κυριαρχία στην ύπαιθρο. Και πολύ γρήγορα επεκτάθηκε και σε όλες τις

πόλεις και τα χωριά του Νομού. Από τον Σεπτέμβριο του 1944 σχηματίζονταν από τις δυνάμεις του Ε.Α.Μ. Επιτροπές «Τοπικής Λαϊκής Αυτοδιοίκησης» οι οποίες αναλάμβαναν τη διοίκηση του Νομού, των τριών επαρχιών (Σουφλίου, Διδυμοτείχου και Ορεστιάδας) και όλων των πόλεων και των χωριών του Νομού. Στην Αλεξανδρούπολη η Τοπική Λαϊκή Αυτοδιοίκηση αποτελείτο από τους: Δήμαρχο: **Χρήστο Κωνσταντινίδη**, (αρτοποιό), Αντιδήμαρχο: **Απόστολο Εφραιμίδη**, (δάσκαλο) και Μέλη Δημοτικού Συμβουλίου τους **Κώστα Αρβανιτίδη** (αρτοποιό), **Χαρίλαο Βολονάση**, (δάσκαλο), **Αντώνιο Λεριό**, (ναυτικό), **Δημήτριο Μαρτίνη**, (ελαιοκτηματία), **Κώστα Παγιώτα**, (οικοδόμο) και **Παναγιώτη Πιτσιλαδή** (λιμενεργάτη). Η έδρα της Τοπικής Λαϊκής Αυτοδιοίκησης της πόλης ήταν στη Στρατιωτική Λέσχη, ενώ της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης με Πρόεδρο τον Αλεξανδρουπολίτη δικηγόρο **Παναγιώτη Τζιβελέκη** στο κτήριο της παλιάς Νομαρχίας.

ΚΟΙΤΑΖΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΙΣΩ

Τα παιδιά παίζει υπό κατοχήν

Γράφει ο Γιώργος Χατζηανδρέου

Παρά την καταθλιπτική κατοχική ατμόσφαιρα στη Σαμοθράκη, με γεμάτο ή άδειο στομάχι, σαν παιδιά παίζαμε, και παίζαμε πολύ τόσο μέσα στο χωριό στα ισώματα των δρόμων, στις σκάλες και πλατώματα της εκκλησίας, όπου έρχονταν να παίξουν και τα «κορτσάδελια», καθώς και στα δώματα των σπιτιών όπου σκαρφαλώναμε· όσο και στις γύρω εξοχές όπου με το κρυφτό, κυνηγητό, πετροπόλεμο και άλλες παρεμφερείς δραστηριότητες νιώθαμε ελεύθερα σαν τ' αγριοκάτσικα του βουνού. Δεκάδες σημάδια στα γόνατά μου έμειναν για να μου τα θυμίζουν όλα αυτά, και την ευρύτατη αιμοστατική χρήση του... χώματος, όταν δεν βρίσκαμε καπνό από κανένα πεταμένο αποτσίγαρο. Φαίνεται ότι το βακτηρίδιο του τετάνου είχε κρυφτεί κάνοντας την αντίστασή του στον κατακτητή, γιατί δεν ακούστηκε κανένα σχετικό κρούσμα.

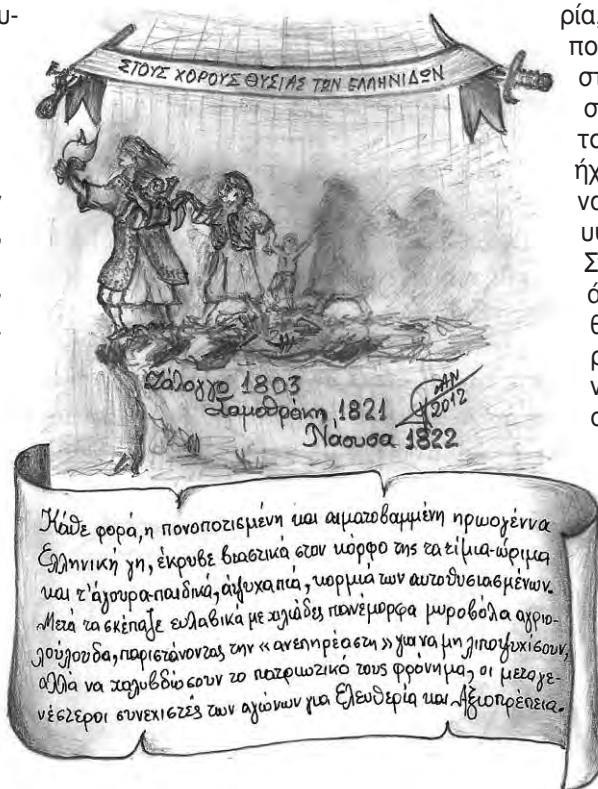
Τα χωρίς πολλή κίνηση αγαπημένα μας παιχνίδια ήταν οι **αμάδες**, ο **κουτσός**, τα **βόλια της ταχυδακτυλουργίας** ή το **χτυπητό στον τοίχο κέρμα**. Τα νομίσματα που παίζαμε και φυλάγαμε σε τενεκεδένια κουτιά, που τα λέγαμε «**κρίνες**», διηγούνταν αδιάψευστα την ιστορία του νησιού. Μεγάλες παμπάλαιες στραβοκομμένες οθωμανικές «**μπακίρες**» με το γνωστό σαν πουλί Σουλτανικό μονόγραμμα, μεταγενέστερα καλοκομμένα γρόσια ή δικές μας δραχμές και λεπτά, και τέλος τα σύγχρονα επιβεβλημένα μικρής αξίας βουλγάρικα λέβα και **στοτίγκια** (λεπτά). Θυμάμαι ότι τα πρώτα 50/λεβα ήταν ασημένια και οι αργυροχόοι τα κάνανε διάφορα κοσμήματα (δακτυλίδια και σταυρούς), αλλά τα νεώτερα ήταν από φθινό μέταλλο που, αν έμενε στο νερό μια-δύο μέρες, ...χώριζε σε λεπτές φέτες.

Μια κοντινή «**παιδική χαρά**» ήταν η «**πλακίτσα**», παραδίπλα από την αρχή του δρόμου προς την Καμαριώτισσα. Ένας στενόμακρος βράχος με την νότια επικλινή επιφάνειά του ομαλή και ένα-δύο σημεία πιο κατάλληλα που τα γυαλίσαμε ξεσκίζοντας παντελόνια και γδέρνοντας τα πόδια μας στην προσπάθειά μας να απολαύσουμε λίγη ...τσουλήθρα. Από εκεί, όταν διψούσαμε, πηγαίναμε να πιούμε δροσερό ζωογονητικό νερό στην πηγή του... «ψυχόνερου», δύο χιλιό-

μετρα μακριά στη ρεματιά που πηγαίνει δυτικά προς τον Κατσαμπά αρχίζοντας από τον «**Φκα**». Στη γειτονιά του παιδότοπου αυτού, ανάμεσα στο δρόμο και την πλακίτσα, ήταν η μικρορεματιά του «**Φκα**» που, ενώ την ημέρα παίζαμε εκεί, τη νύχτα φοβόμασταν να περάσουμε. Εκεί ο θρύλος συναντούσε την ιστορία! όπου η θυσία εκατοντάδων πατριωτών Σαμοθρακών (700), που σφαγιάστηκαν το Σεπτέμβριο του 1821 από τους Τούρκους, έκανε να ρέει το αίμα τους πιο πολύ από το νερό. Από εκεί, τις νύχτες, αναδύονταν φαντασματοσκιές που έτρεχαν βογγώντας ή έκανε τον περίπατό της μια κλώσσα με τα κλωσσόπουλά της. Ίσως, η κλώσσα με τα πουλάκια της ήταν φαντασματοποίηση των θυσιασμένων, τον ηρωικό Σεπτέμβριο, βρεφών και των μητέρων τους στον γκρεμό-βωμό (πιθανώς τον βράχο του κάστρου) της τιμής και αξιοπρέπειας, για να αποφύγουν την ταπείνωση και εξευτελισμό που τους επεφύλασσαν οι διώκτες-θύτες Τούρκοι.

Πανομοιότυπη επανάληψη, από τις Σαμοθρακίτισσες, της θυσίας των 57 Σουλιωτισσών στο Ζάλογγο (Δεκέμβριος 1803) και προηγούμενο τής επίσης όμοιας θυσίας των Ναουσaiών γυναικών και βρεφών στο βάραθρο των καταρρακτών «στουμπάνοι» του ποταμού Αραπίτσα (21-4-1822).

Λίγο πιο βόρεια πηγαίναμε να «χαζέψουμε» τον μεγάλο, μαυρισμένο από την πολυκαιρία, ξύλινο τροχό του νερόμυλου που αργογύριζε τρίζοντας, ενώ στη γεμάτη σταγονίδια ατμόσφαιρα κυριαρχούσε η μυρωδιά του μισοσαπισμένου ξύλου και ο ήχος του εκτινασόμενου με δύναμη νερού της φτερωτής της υψωμένης κωνικής καταβόθρας. Στο επάνω απροστάτευτο άνοιγμα της υψωμένης καταβόθρας, όπου ένα μικρό ρυάκι έρριχνε το νερό του, φοβόμασταν να πλησιάσουμε για να μη γλιστρήσουμε και μας ρουφήξει η δίνη που σχηματιζόταν. Τον χειμώνα εκεί γύρω παίζαμε μαζεύοντας ξερόκλαδα από πρινάρια ανταγωνιζόμενοι ποιος θα κάνει την καλύτερη

1. Δες Ίωνος Δραγούμη «*Η Σαμοθράκη*», σελ. 28 ή «*Σελίδες της Αλεξανδρούπολης και της γύρω περιοχής*» του Συλλόγου μας, σελ 127-131.

«ζαλικιά» για το τζάκι του σπιτιού.

Άλλος χώρος παιχνιδιού μας ήταν η ρεματιά, εκεί όπου έβγαζε ο δρόμος βόρεια του κάστρου, όπου ένα ρυάκι είχε πολύ νερό και κάτω από τις πέτρες του βρίσκαμε καβούρια μετρίου μεγέθους που στην πλάτη τους ήταν σχηματισμένο ένα ευδιάκριτο κεφαλαίο «Β». Λόγω της κατοχής γεννήθηκε ο μύθος ότι «σχηματίστηκε γιατί ήλθαν οι Βούλγαροι κατακτητάι και όταν φύγουν θα χαθεί». Μετά την απελευθέρωση κανείς δεν θυμήθηκε να δει τι έγινε.

Μάλλον τα καβούρια θα χάθηκαν. Εκεί ήταν και η βρύση απ' όπου γέμιζε τις στάμνες του ο νερούλας Σαβούρας.

Παίζοντας πηγαίναμε στις γύρω περιοχές όπου υπήρχαν δυο-τρία ερειπωμένα εξωκκλήσια χωρίς στέγη. Στη μικρή κόγχη του Ιερού τους όμως είχαν πάντα ένα πήλινο θυμιατό (λιβανιστήρι), κανένα κερί στραπατσαρισμένο και οπωσδήποτε την παμπάλαιη εικόνα του τιμώμενου αλλά μη αναγνωριζόμενου Αγίου, λόγω των φθορών του εικονίσματος από τα στοιχεία της φύσεως που έδερναν ανελέητα το ξέσκεπο προσκύνημα.

Αγαπημένος μας επίσης εξοχικός χώρος ήταν η «βίγλα» που προσφερόταν για κυνηγητό και πετροπόλεμο. Για να πάμε προς τη βίγλα παίρναμε τον μοναδικό δρόμο που έβγαζε στο Νεκροταφείο, την Αγιά Σωτήρα και τα νότια χωριά του νησιού και που οι Βούλγαροι, για τον έλεγχο του, είχαν εγκατεστημένη μια σκοπιά ακριβώς στην έξοδο της Χώρας.

Τα καλοκαίρια, για τον φόβο της ελονοσίας που οι Βούλγαροι την ονόμαζαν *μαλάρια* και την έτρεμαν, ο σκοπός προφύλαγε το κεφάλι του από τα κουνούπια με μία ειδική κεφαλοκουνουπιέρα και διασκεδάσαμε πολύ να τον βάζουμε να στέκεται «προσοχή», όταν περνούσαμε. Αυτό το επιτυγχάναμε τραγουδώντας τις πρώτες στροφές του βουλγαρικού εθνικού ύμνου, που είχαμε κουτσομάθει και που, όταν το πληροφορήθηκαν οι γονείς μας, μας απαγόρευσαν τη συνέχισή του προς αποφυγήν δυσάρεστων συνεπειών.

Άλλος παιδότοπος, για το παιδομάνι της στενότερης γειτονιάς μας, ήταν κάτω από το μισογκρεμισμένο νότιο τείχος του Κάστρου πέρα από το, σαν χελιδονοφωλιά σκαρφαλωμένο στον καστρόβραχο, σπίτι του πολύτεκνου μαραγκού Μαστροθανάση. Εκεί, πέρα από το πετροβόλημα των αγριοπεριστερών, την αυτοεκπαίδευση σε αναρριχήσεις, κάναμε και εξονυχιστική έρευνα του χώρου. Το τελευταίο αυτό άθλημα-παιχνίδι απέδωσε και καρπούς. Σε ένα νεροφάγωμα του βράχου, κάτω ακριβώς από το τείχος του Κάστρου, σχηματιζόταν μια σπηλαιώδης σχισμή που ήταν γεμάτη... όπλα! Αυτό έγινε το *μυστικό* των παιδιών της τοπικής μικροπαρέας

και σ' όλη τη διάρκεια της κατοχής κάθε τόσο τα βλέπαμε, τα χαιδεύαμε και όταν επιχειρήσαμε να βγάλουμε ένα «ευτυχώς δεν τα καταφέραμε»!

Στη δεξιά πλευρά της εισόδου στη Χώρα, του δρόμου από την Καμαριώτισσα, υπήρχε ένα νεόκτιστο μεν, ερειπωμένο δε, σπίτι που το λέγανε «Μηχανή». Ίσως προοριζόταν να δεχθεί την ηλεκτροπαραγωγό μηχανή για τον εξηλεκτρισμό του χωριού αλλά ευκαιριακώς μετατρε-

πόταν σε χώρο παιχνιδιών μας μέχρι που εμφανίσθηκε και **εξώνοντάς** μας εγκαταστάθηκε εκεί ένας ξένος περιεργος τύπος ονόματι Χαράλαμπος Σ.....ς όπως έλεγε! Ήλθε στα μέσα της κατοχής από το... πουθενά, ήταν γύρω στα 50, άγνωστος σ' όλους και ανάπηρος με μαγκούρα που τον βοηθούσε να σέρνει το ένα πόδι του. Η όλη του εικόνα

ήταν του πιο «τζατζαλιάρη» και βρώμικου ανθρώπου που έχω δει, ενώ παράλληλα ήταν ένα κινούμενο «ψειροτροφείο». Εγκαταστάθηκε λοιπόν σε μια γωνιά τού, χωρίς κουφώματα, ερειπίου και ζούσε από τη ζητιανιά περιφέροντας τη συμπονοπροκλητική άθλια εικόνα της (δήθεν;) δυστυχίας του στα καφενεία, στήνον-

τας αφτί όπου συζητούσαν. Γρήγορα κυκλοφόρησε η φήμη, χωρίς να διαψευσθεί, ότι ήταν κατάσκοπος των βουλγάρων και προσεκτικά έγινε ανάλογη προσαρμογή της συμπεριφοράς όλων στην αντιμετώπισή του.

Μόλις περάσαμε στον δεύτερο χρόνο της κατοχής, έφεραν ένα πελώριο ανοιχτοκόκκινο άλογο με μακριές ξανθές τρίχες χείτης, ουράς και περισφύριων. Ήταν μια γιγάντια ωραία ουγγαρέζικη φοράδα που έσερνε ένα στενόμακρο δημοτικό κάρρο με ένα κοντάρι που εξέιχε στο πίσω μέρος. Αυτό το κοντάρι, και πολύ περισσότερο το πίσω μέρος του «αραμπά» ήταν τότε για τα παιδιά ό,τι η θέση συνοδηγού σε μια... FERRARI σήμερα. Τις

προνομιακές αυτές θέσεις απολαμβάναμε για λίγα μέτρα με αντίτιμο... μια φέτα ψωμιού που, με δική τους στέρηση, μας έδιναν οι γονείς μας και εμείς την κρύβαμε για να τη δώσουμε στον αμαξά κυρ-Μιχάλη. Δεν άργησε η σχετική πληροφορία να φθάσει στ' αφτιά των γονιών μας και να προκαλέσει την αυστηρή απαγόρευση της απολαυστικής...**καβαλίκας**.

Τα πράγματα όμως δυσκόλευαν πολύ, όταν καμιά αρρώστια επέβαλε

κλείσιμο στο σπίτι. Αρρώστησα λοιπόν και ο γιατρός διέγνωσε «λεύκωμα» και μοναδική θεραπεία ήταν η αυστηρότατη διαίτα με διατροφή, αποκλειστικά και μόνο, με το δυσεύρετο γάλα. Προβλήματα πελώρια και τα δύο. Προσπαθώντας να τα λύσουν οι γονείς μου τα αντιμετώπιζαν αγόγγυστα. Ο μεν πατέρας είχε την ευθύνη εξεύρεσης και προμήθειας του φαγητού, η δε μητέρα της ολόημερης απασχόλησής μου μέσα στο σπίτι. Ο ένας είχε συμπαραστάτη το αμεταχείριστο ...αντίσκηνο που είχε για τις λουτροθεραπείες του στα Θέρμα. Το έκοβε κομμάτια και έκανε «τράμπα» με το γάλα των κεχαγιάδων, ενώ η άλλη τα κατάφερνε πολύ καλά, τα απογεύματα και τα βράδια δίπλα στη μικρή γκαζόλαμπα, να με απασχολεί με το γάντζωμα της προσοχής μου στα φτερά της φαντασίας του Ιουλίου Βερν, που ξεπηδούσε από δυο-τρία βιβλία του· την περιττή πολυτέλεια που είχε πάρει μαζί της κοντά στα πραγματικά αναγκαία κατά τη φυγή στην προσφυγιά.

Έτσι, τότε με πήγαινε «υπό την θάλασσα», τότε «στη Σελήνη» ή «στο κέντρο της γης» και τέλος «στο γύρω του κόσμου» και σε άλλες περιπλανήσεις. Τα πρωινά όμως, που την απασχολούσαν οι φροντίδες της καθημερινότητας, για μένα περνούσαν πολύ δύσκολα γιατί έχανα τα τρεξίματα και παιχνίδια της παρέας. Αφού πολλές ιδέες κατέληξαν αναποτελεσματικές, ξαφνικά βρέθηκε η... «απόλυτη λύση» σ' ένα μπλοκ αλληλογραφίας. Αυτό είχε εναλλάξ ένα φύλλο με διαγράμμιση και ένα λεπτό ημιδιαφανές για το αντίγραφο. Στις 40 μέρες του περιορισμού μου περνούσα ευχάριστα τις πρώην δύσκολες πρωινές ώρες με ξεπατικούρες των εικόνων των βιβλίων στο ημιδιαφανές χαρτί και μετά ξαναπέρασμα με πίεση ώστε να μένει βαθουλωτό ίχνος στο από κάτω

χαρτί που ζωγράφιζα τονίζοντας τις αυλακίες με μολύβι. Σιγά-σιγά εξοικειώθηκα με τις καμπύλες γραμμές, τις αναλογίες, την προοπτική και φωτοσκιάσεις. Μήπως αυτό ονομάζεται αυτοδιδασκαλία; Ωστόσο, ζωγράφιζα ασταμάτητα μέχρι που τελείωσαν ταυτόχρονα τα φύλλα του μπλοκ και η αρρώστια μου. Μόλις στάθηκα στα πόδια μου και βγήκα από το σπίτι, επισκέφθηκα τον φίλο μου Μίμη Ζάρα. Τι έκπληξη! Είχε μία εβδομάδα που αρρώστησε με ...«λεύκωμα». Ίδια αρρώστια, ίδια θεραπεία, ίδια προβλήματα. Στη λύση των τελευταίων τον βοήθησε η επίσκεψή μου με τη μεταβίβαση της εμπειρίας μου. Άρχισε λοιπόν και ο Μίμης την αυτοδιδασκαλία του στη ζωγραφική αφού βρήκαν κατάλληλο μπλοκ. Μετά τις αποθεραπείες μας συνεχίσαμε τις εικαστικές μας δραστηριότητες με ξυλομπογιές, που είχε διασώσει σ' ένα σεντούκι με παιχνίδια από το κατάστημά του στην Αλεξανδρούπολη «Χρυσή πεταλούδα» ο Γιώργος Ανδρεάδης, πατέρας του φίλου μας Νίκου.

Η κατοχή στο φόρτε της αλλά σε πλήρη άνθιση και η «λαθροπαιδεία» με το Κρυφό Σχολείο του Παπαγιώργη Μανωλάκη κάτω από τη σκάλα του γυναικωνίτη στην Εκκλησία. Εκτός από μαθητές και παπαδάκια-κηροπλάστες γίναμε και ...Αγιογράφοι. Δεν αφήσαμε Άγιο αζωγράφι στο σε ό,τι χαρτί βρίσκαμε, και από τη μορφή του, τα γένια, τα άμφια και άλλα χαρακτηριστικά μπορούσαμε να τους αναγνωρίζουμε όλους. Όταν δεν βρίσκαμε χαρτί η... καλλιτεχνική μας εσωτερική πίεση έβρισκε διέξοδο σε κατασκευές χειροτεχνημάτων με ξύλο ή πηλό. Αγαπημένα μας θέματα: οι μύλοι, τα βαρκάκια-καραβάκια με τις αρματωσιές τους και αεροπλανάκια. Κάπως έτσι εκτονώνονταν η παιδική μας επιθυμία για παιχνίδι αφήνοντας κάθε είδους πικρόγλυκες αναμνήσεις.

ΑΛΒΑΝΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ 1940-1941

Μια μικρή ιστορία για έναν μεγάλο ήρωα

Στη μνήμη του Γιάννη που πουλούσε εφημερίδες

Γράφει ο Άγγελος Αγγελίδης

Εφημερίδες!... Η δυνατή φωνή του Γιάννη ακούστηκε ως πέρα. Κρατώντας το δέμα των εφημερίδων στη μία μασχάλη και στο άλλο να ανεμίζει μια άλλη εφημερίδα, φορώντας την «τραγιάσκα», μόδα της εποχής, ξεχύθηκε στους δρόμους φωνάζοντας... «εφημερίδες»!

Οι πολίτες έδιναν το αντίτιμο και έπαιρναν την εφημερίδα που διάβαζε ο καθένας. Και ο Γιάννης έτρεχε με το κουράγιο της ζωής.

Όμως ήρθε ο πόλεμος. Οι σάλπιγγες ήχησαν και, αντί να τρομάξει, ο κόσμος έτρεχε ενθουσιασμένος τραγουδώντας για τη νίκη. Ο Γιάννης ντύθηκε στο χακί και, αντί για εφημερίδες, κρατούσε τώρα το όπλο.

Τον έριξαν στους «τραυματιοφορείς». Ο στρατός μας βάδιζε από νίκη σε νίκη. Ο κόσμος όλος έβλεπε με δέος αυτούς τους στρατιώτες με τα λίγα μέσα να καρφώνει τη σημαία σε βουνά, σε πεδιάδες, σε πόλεις και χωριά. Δόθηκε διαταγή στη μονάδα του Γιάννη να πετύχει οπωσδήποτε τον στόχο. Και τα ηρωικά παιδιά πήραν φαλάγγι τον εχθρό. Οι οβίδες σφύριζαν και έπεφταν σωρηδόν, για να λυγίσουν τον στρατό μας. Εκείνος όμως προχωρούσε αδιάκοπα.

Σε μια στιγμή, μια οβίδα πέφτει σχεδόν πάνω σε ένα οπλίτη. Πετάχτηκε ο Γιάννης με το φορείο στη μασχάλη φωνάζοντας δυνατά όπως έκανε και με τις εφημερίδες. «Κουράγιο, φίλε μου, έρχομαι...» Τη φωνή του Γιάννη ακολούθησε μια άλλη φωνή. «Πού πας Γιάν...» Εκεί η φωνή του συντρόφου του κόπηκε από τον κρότο μιας οβίδας που έπεσε στο ίδιο σημείο. Τα δύο κορμιά έγιναν ένα. Το αίμα έτρεχε ενωμένο και το χιόνι κοκκίνιζε.

Από τη δύναμη της οβίδας το χιόνι πετάχτηκε ψηλά και σιγά σιγά ξανάπεσε κάτω. Ένα λευκό σεντόνι σκέπασε τα αγκαλιασμένα κορμιά σαν σάβανο, με σταυρό το φορείο.

Τώρα το όνομά του είναι γραμμένο στον βωμό για τους νεκρούς. Στο Ηρώο των παιδιών που έπεσαν για την Ελευθερία. Η φωνή του Γιάννη δεν θα ξανακουστεί. Θα ακουστεί μια άλλη φωνή που θα συνεχίζει να φωνάζει... εφημερίδες... και οι πολίτες θα διαβάζουν για τον Γιάννη όποια εφημερίδα κι αν αγοράσουν.

Αν έχετε περισσότερες πληροφορίες, παρακαλούμε να μας ενημερώσετε.

Σ.Ε.

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

Οι πνευματικοί άνδρες της αρχαίας Θράκης

Γράφει ο Γρηγόρης Γεωργίου

Ποιοι ήταν αυτοί οι θαυμαστοί άνθρωποι, που διατύπωσαν όλα εκείνα τα οποία αποτελούν την πνευματική και πολιτιστική κληρονομιά μας; Τι ήταν αλήθεια οι έλληνες σοφοί;

«Οι πραγματικοί ήρωες στην αρχαία Ελλάδα ήταν οι σοφοί της», γράφει ο Γουίλ Ντυράν στο εξαιρετικά γλαφυρό του έργο “Παγκόσμια Ιστορία του Πολιτισμού”. Ούτε βασιλείς, ούτε πολιτικοί, ούτε στρατηγοί, ούτε αθλητές ε γνώριζαν τις τιμές, τη γενική αναγνώριση και το κύρος των σοφών στην ίδια έκταση και διάρκεια. Και η Θράκη, μοναδικός τόπος συνάντησης πολυποίκιλων φυλετικών και πολιτισμικών ρευμάτων, υπήρξε γενέτειρα πολλών από τους επιφανείς άνδρες του πνεύματος και της τέχνης.

ΜΕΡΟΣ Β΄

Παραδοξολογώντας ηθελημένα θα θέλαμε να συνεχίσουμε την αναφορά μας στους πνευματικούς άνδρες της αρχαίας Θράκης με μία ... γυναίκα, που επάξια τους εκπροσωπεί. Είναι η **Ιππαρχία** από τη Μαρώνεια.

Η Ιππαρχία ήταν αδελφή του κυνικού φιλοσόφου Μητροκλέους περιώνυμη και αυτή μαθήτρια της Κυνικής Σχολής που έζησε περί το 328 π.Χ. Καταγόμενη από πλούσια οικογένεια, αγάπησε και νυμφεύθηκε τον επίσης κυνικό φιλόσοφο Κράτητα τον Θηβαίο, του οποίου συμμερίσθηκε τη ζωή, παρόλο που ήταν δύσμορφος και καμπούρης και παρά τις αντιρρήσεις των γονέων της.

Ήταν ερωτευμένη με τους λόγους και τη ζωή του Κράτητος και δε γύριζε να κοιτάξει κανέναν από εκείνους που τη ζητούσαν κι ας ήταν πλούσιοι, αριστοκράτες ή όμορφοι. Απειλούσε μάλιστα τους γονείς της ότι θα αυτοκτονήσει, αν δεν την δώσουν σε αυτόν. Οι γονείς της παρακάλεσαν τον Κράτητα να αποτρέψει το κορίτσι από την απόφαση αυτή και ο φιλόσοφος έκανε τα πάντα να την μεταπείσει αλλά, όταν δεν τα κατάφερε, στο τέλος σηκώθηκε όρθιος, έβγαλε τα ρούχα του μπροστά της και της είπε: «Αυτός είναι ο γαμπρός, κι αυτή η περιουσία του. Σκέψου τι κάνεις. Γιατί, δεν θα είσαι σύντροφός μου, αν δεν συμμερίσθεις τον τρόπο ζωής μου.» Έτσι η Ιππαρχία έκανε την επιλογή της, ντύθηκε σαν κι αυτόν, τον ακολουθούσε παντού και πήγαινε μαζί του στα συμπόσια.

Σε κάποιο συμπόσιο του βασιλέα της Θράκης Λυσίμαχου, η Ιππαρχία επρότεινε σε έναν παριστάμενο ονόματι Θεόδωρο, τον αποκα-

Φιλόσοφος με τριβώνα
(τοιχογραφία Πομπηίας)

λούμενο Άθεο, το εξής σόφισμα: «Αν ο Θεόδωρος έκανε κάτι με το οποίο δεν θα αδικούσε κανένα, τότε και η Ιππαρχία κάνοντας το ίδιο κανένα δε θα αδικούσε. Λοιπόν ο Θεόδωρος κτυπώντας τον Θεόδωρο κανέναν δεν αδικεί.» Αυτός δεν απάντησε αλλά με μία χειρονομία τής σήκωσε το φόρεμα, της υπενθύμισε ότι είναι γυναίκα και της είπε τον στίχο του Ευριπίδου (από τις Βάκχες): «Τούτη είναι, που παράτησε κι υφάδια και στημόνια κι αργαλειό και χτένι;» Η Ιππαρχία ατάραχη απάντησε: «Εγώ είμαι Θεόδωρε, η Ιππαρχία· αλλά μήπως σου φαίνεται ότι δεν έκανα καλά, που χρησιμοποίησα στην παιδεία τον χρόνο που θα δαπανούσα για να υφάινω;» [1]

Δυστυχώς, δεν περισώθηκε κανένα από τα συγγράματά της.

Ο Ανάξαρχος, φιλόσοφος από τα Άβδηρα, ήταν μαθητής του Δημόκριτου, με απόκλιση προς τον σκεπτικισμό. Ήταν φίλος του Μεγάλου Αλεξάνδρου τον οποίο και ακολούθησε στην εκστρατεία της Μ. Ασίας.

Επωνομαζόταν “ευδαιμονικός”, διότι σύμφωνα με τα διδάγματα του Δημοκρίτου, ως κανόνα του βίου είχε το “ευδαιμόνως, ήτοι το απαθώς και απράχως ζην”, πράγμα, που απέδειξε και εμπράκτως κατά το τέλος του βίου του. Μετά τον θάνατο του Αλεξάνδρου ο τύραννος της Κύπρου Νικοκρέων τον συνέλαβε, τον έρριξε μέσα σε ένα μεγάλο κυλινδρικό δοχείο (όλμο, γουδί) όπου τον κοπάνιζαν με σιδερένιο γουδοχέρι (σιδερούς υπέροις). Ενώσω τον εκοπάνιζαν, ο Ανάξαρχος είπε το περίφημο: “Πίστε, τον Αναξάρχου θύλακον, Αναξάρχον γαρ ου πίτσεις” (Κοπάνισε το σώμα του

Γρουψ (νόμισμα Αβδήρων,
4ος αι. π.Χ.)

Ανάξαρχου, τον Ανάξαρχο δεν θα τον κοπανίσεις). Όταν τέλος ο Νικοκρέων διέταξε να του αποκόψουν τη γλώσσα, ο Ανάξαρχος έκοψε τη γλώσσα του με τα δόντια του και την έφτυσε στο πρόσωπο του τυράννου. Για τον ηρωισμό του οι αρχαίοι τον θαύμαζαν και μάλιστα σώζεται από τον Διογένη τον Λαέρτιο και σχετικό επίγραμμα.

Από τη Μαρώνεια καταγόταν και ο **Σωτάδης**, αρχαίος Λοιπότης που έζησε επί της εποχής του Πτολεμαίου του Φιλάδελφου (284-247 π.Χ.). Ήταν αρχηγός της Σχολής της ακόλαστης σκωπτικής ποίησης των κιναιδολόγων ή κιναιδογράφων. Ο Πτολεμαίος ο Φιλάδελφος σκότωσε τον Σωτάδη, διότι ο ποιητής τον κατηγορήσε με σχετικό βωμολοχικό στίχο για την αιμομικτική σχέση που είχε με την αδελφή του Αρσινόη την Β', χήρα του ετεροθαλούς αδελφού του Πτολεμαίου του Κεραυνού. Από τα έργα του σώθηκαν μόνο μερικοί τίτλοι και κάποια αποσπάσματα. Ήταν εισηγητής νέου μέτρου στην ποίηση, που ονομάσθηκε "σωτάδειο".

Ο **Θεόδωρος ο Βυζάντιος** ήταν ρήτωρ και σοφιστής από το Βυζάντιο, σύγχρονος του Σωκράτους. Έγραψε λόγους εκ των οποίων ιδιαίτερος μνημονεύονται ο "κατά Θρασυβούλου" και ο "κατά Ανδοκίδου". Συνέτελεσε στην περαιτέρω διαμόρφωση της ρητορικής, γι' αυτό και ονομάσθηκε από τον Πλάτωνα "**λογοδαίδαλος**".

Η α κλείσουμε αυτήν την ενότητα με τον **Αίσωπο**, τον διασημότερο των αρχαίων ελλήνων μυθοποιών. Γεννήθηκε κατά πάσα πιθανότητα στα τέλη του 7ου ή στις αρχές του 6ου π.Χ. αιώνα. Τίποτα δεν είναι βέβαιο για τη ζωή του και το έργο του, μέχρι σημείου να εκφράζονται αμφιβολίες για την ύπαρξή του. Ήδη για τους Έλληνες της κλασικής εποχής ήταν ένα πρόσωπο ημιθρυλικό. Κυκλοφορούσε γι' αυτόν πλήθος ανεκδότων, που όλα σχεδόν είναι συγκεντρωμένα στον "Βίο του Αισώπου", που συνέγραψε τον 14ο αιώνα ο Έλληνας μοναχός Μάξιμος Πλανούδης. Αυτός έδωσε

στους μύθους τη μορφή που έχουν σήμερα.

Ο Αίσωπος, "**ην Θραξ το γένος**", μάλλον από τη Μεσημβρία¹, αν και πολλά άλλα μέρη ερίζουν για την καταγωγή του, όπως η Σάμος, η Αίγυπτος, οι Σάρδεις και η Φρυγία. Κατά τον Πλούταρχο ήταν άσχημος, τραυλός και καμπούρης, αλλά με πνεύμα εύστροφο και εφευρετικό. Ταξίδεψε σε όλο τον κόσμο και κατέληξε στην αυλή του βασιλιά Κροίσου, του οποίου κατέκτησε την εύνοια με τους πνευματώδεις μύθους του. Κάποτε ο Κροίσος τον έστειλε στους Δελφούς με προσφορές στον ναό του Απόλλωνα. Εκεί, αγανακτισμένος με τις απάτες και την απληστία των ιερέων, εξαπέλυσε εναντίον τους πικρούς σαρκασμούς. Αυτοί, για να τον εκδικηθούν, έκρυψαν στις αποσκευές του ένα χρυσό κύπελλο αφιερωμένο στον θεό Απόλλωνα και στη συνέχεια τον κατηγορήσαν για την κλοπή. Οι κάτοικοι των Δελφών τον καταδίκασαν να γκρεμισθεί από την κορυφή Υάμπεια του Παρνασσού, από όπου κατακρήμνιζαν τους κακούργους.

Ο Αίσωπος κατά πάσα πιθανότητα δεν έγραψε τίποτα· εν τούτοις εθεωρείτο ως εφευρέτης του μύθου. Φαίνεται δε ότι το όνομα "Αισώπειοι Μύθοι" το έδιναν σε όλους

τους μύθους των οποίων αγνοούσαν την προέλευση. Οι μύθοι αυτοί ήταν μικρά αφηγήματα, με χαρακτήρα ηθικό και αλληγορικό, στα οποία πρωταρχικό ρόλο έπαιζαν τα ζώα. Σε εμάς όμως έφτασαν με αλλοιωμένο το αρχικό κείμενο (π.χ. κανένας μύθος δεν είναι γραμμένος στην ιωνική διάλεκτο), έτσι που ο δημιουργός τους παραμένει σύμβολο μιας ανώνυμης μυθοποιίας, χαμένης μέσα στο χρόνο. Η αρχαιότερη γνωστή συλλογή μύθων, "**Λόγων Αισωπειών Συναγωγή**", είναι του Δημητρίου του Φαληρέα (4ος π.Χ. αιώνας)· όμως οι μορφές των μύθων, που υπάρχουν σήμερα, δημιουργήθηκαν αργότερα.

Μιμήσεις του Αισώπου συναντώνται από την αρχαία εποχή σε ρήτορες και φιλοσόφους, στον **Καλλίμαχο**, στον **Οράτιο**, στον **Φαίδρο**, στον **Βαβρία**, στους μυθογράφους του Μεσαίωνα και στα νεώτερα χρόνια στους Γάλλους **Λαφονταίν** (1621-1695) και **Φλοριάν** (1755-1794) και στον Ρώσο **Κρολώφ** (1769-1844).

Αίσωπος και αλώπηξ

Βιβλιογραφία:

1. *Βίοι φιλοσόφων*, Διογένη του Λαέρτιου. Εκδόσεις Γεωργιάδη
2. *Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν Ηλίου*
3. *Εγκυκλοπαίδεια Νέα Δομή* 1996
4. *Ιστορία των Ελλήνων*, Τόμος 5 (Πολιτισμός και τέχνη). Εκδόσεις ΔΟΜΗ
5. *Λεξικόν γεωγραφικόν και ιστορικόν της Θράκης*, Αχιλλ. Σαμοθράκη
6. *Ιστορία του Θρακικού Ελληνισμού*, Νικ. Σοϊλεντάκη. Εκδόσεις Πιτσιλός
7. *Τι μας έμαθαν επί τέλους οι αρχαίοι Έλληνες*, Δημ.Σαραντάκου. Εκδόσεις Γνώση
8. *Θράκη. Η έπαλξη του Ελλην. Βορρά*, Γιάννη Μαγκριώτη. Εκδόσεις Ρήσος

1. Προφανώς εννοείται η Μεσημβρία ή Μεσαμβρία, αποικία των Μεγαρέων στον Εύξεινο Πόντο (σημ. Νέσεμπαρ της Βουλγαρίας) και όχι η Μεσημβρία-Ζώνη, η γειτονική στην Αλεξανδρούπολη αρχαία πόλη.

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ... ΓΡΑΦΟΥΝ

Η εκπαίδευση στην Αίγινα του 1830 και η «Αιγιναία»

Γράφει η **Μαρία Γκούτη***

Η Αίγινα του 1830 συγκέντρωνε όλα τα στοιχεία εκείνα που την καθιστούσαν ένα εκπαιδευτικό κέντρο, το πρώτο του νεοελληνικού κράτους. Η αποκατάσταση της ειρήνης, μετά από τον Αγώνα της ανεξαρτησίας, παρείχε πλέον το κατάλληλο πεδίο, ώστε οι Έλληνες να αναπτύξουν ένα οργανωμένο εκπαιδευτικό σύστημα. Εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά και ανθρώπινο δυναμικό πραγμάτωναν το εκπαιδευτικό σχέδιο του κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, που βέβαια δεν περιοριζόταν τοπικά. Το *Κεντρικό Σχολείο*, το «μόνο λόγου άξιον φιλολογικόν εκπαιδευτήριον»¹, όπου εκπαιδεύονταν οι μελλοντικοί δάσκαλοι και το *Ορφανοτροφείο* με πολλά αλληλοδιδασκτικά σχολεία και τεχνικά εργαστήρια², παρείχαν επαγγελματική διέξοδο στους ελληνόπαιδες, κυρίως, όμως περιέθαλπαν τα ορφανά του αγώνα της ανεξαρτησίας, επιτελώντας ταυτόχρονα εκπαιδευτικό και κοινωνικό έργο. Συνεπικουρικά, λειτουργούσαν το Πρότυπο, το Μουσικό και το σχολείο «Κορασίων».

Οι δωρεές των Ελλήνων από τις ακμάζουσες παροικίες των μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων για την ενίσχυση του εκπαιδευτικού έργου δεν ήταν σπάνιες και επενδύονταν στην ενίσχυση των βιβλιοθηκών των δύο σημαντικότερων εκπαιδευτικών καταστημάτων της Αίγινας.

Σημαντική ήταν η παρουσία του Ανδρέα Μουστοξύδη, ο οποίος, απολαμβάνοντας της πλήρους εμπιστοσύνης του Καποδίστρια, συγκέντρωνε στο πρόσωπό του πολλές ιδιότητες, από αυτή του Προέδρου του Κεντρικού Σχολείου έως εκείνη του Εφόρου του Μουσείου και του Επιθεωρητή της Εθνικής Τυπογραφίας. Η παρουσία του Εθνικού Τυπογραφείου στην Αίγινα διηύρυνε την πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου, έστω και με την έντυπη παραγωγή σε μεγάλο βαθμό υπό τον απόλυτο έλεγχο της κυβέρνησης. Άλλωστε ο τύπος, ως το κατεξοχήν όργανο της νεωτερικότητας, αντιμετωπιζόταν ως ένα μέσο φωτισμού και όχι μόνον ενημέρω-

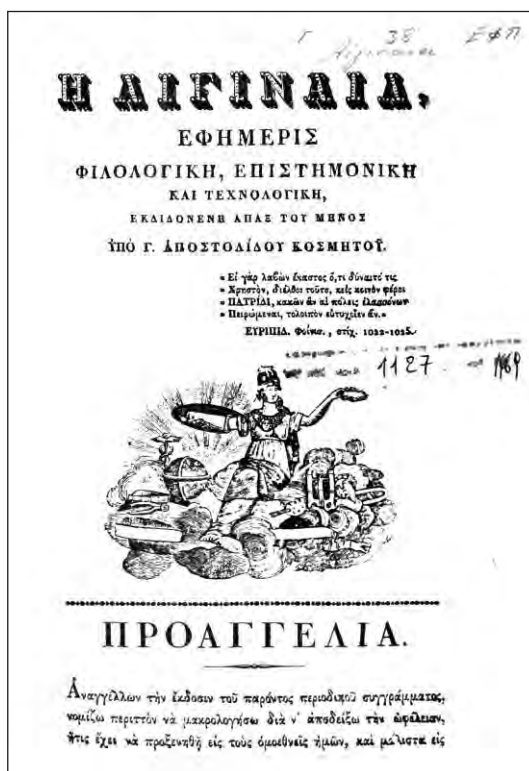
σης, μιας και προϋπέθετε την εγγραματοσύνη, αλλά και το ευρύτερο ενδιαφέρον για το πολιτιστικό γίγνεσθαι.

Το 1831 στην Αίγινα, εκτός από τη *Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος*, το επίσημο έντυπο μέσο της κυβέρνησης, τυπώνονταν από την Εθνική Τυπογραφία ακόμα δύο έντυπα, η «Αιγιναία» και η «Αθηνά». Το εκπαιδευτικό και ευρύτερα μορφωτικό περιεχόμενο χαρακτήριζε και τα δύο φύλλα, χωρίς να παραλείπονται και θέματα γενικότερου πολιτιστικού και επιστημονικού ενδιαφέροντος. Μάλιστα, η «Αιγιναία» αποτελούσε την επίσημη κυβερνητική απάντηση στις επικρίσεις της αντιπολίτευσης όσον αφορά στην ανεπάρκεια του εκπαιδευτικού συστήματος: μια ανάγκη και μια αναγκαιότητα, προκειμένου να διατυπωθούν οι απόψεις της κυβέρνησης και των συνεργατών της για τα εκπαιδευτικά δρώμενα ανεξάρτητα από τη *Γενική Εφημερίδα* και να αιτιολογηθεί ο γενικότερος χαρακτήρας που είχε λάβει η εκπαίδευση των παιδιών και των νέων. Η «Αιγιναία» εκδιδόταν μηνιαίως στο εθνικό τυπογραφείο της Αίγινας από το Γεώργιο Αποστολίδη - Κοσμητή. Ο σκοπός του εκδότη,

όπως διατυπώθηκε στην προαναγγελία, ήταν να αποδείξει «την ωφέλειαν ήτις έχει να προξενηθή εις τους ομοεθνείς ημών και μάλιστα εις τους όσοι ασχολούνται με τα της παιδείας, ως μαθηταί ή ως διδάσκαλοι»³. Αντιλαμβανόμεστε, λοιπόν, αμέσως τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα που θέλει να προσδώσει στον έντυπο.

Ο τύπος, ως κατεξοχήν μέσο και εκφραστής του πνεύματος της νεωτερικότητας, εμφανίστηκε και στην προκείμενη περίπτωση ως αναγκαία συνθήκη για τη διάδοση της παιδείας, αλλά και ως μέσο ενημέρωσης.

Επρόκειτο λοιπόν, για ένα περιοδικό που απευθυνόταν πρωτίστως στους διδασκάλους. Συγκεκριμένα ήταν «εν περιοδικόν σύγγραμμα, έχον ιδιον αντικείμενον τα προς την κοινήν εκπαίδευσιν, θέλει συμβάλει πολύ

* Η Μαρία Γκούτη είναι απόφοιτος του τμήματος Φιλοσοφίας και κάτοχος μεταπτυχιακών εξειδίκευσης στην ιστορία και τη διδακτική της.

εις την αύξησιν των προς φωτισμόν μέσων»⁴, φράση που συμπύκνωνε το νόημα των νεωτερικών ιδεών.

Παρατηρώντας την ποικίλη θεματογραφία, όπως αυτή προαναγγέλθηκε από το συντάκτη της «Αιγιναίας», διαπιστώνουμε ότι προσήγγιζε διάφορες πτυχές της εκπαιδευτικής πράξης. Σκοπός της έκδοσης αυτής, λοιπόν, ήταν να δημοσιεύονται στις στήλες της όλες οι κυβερνητικές πράξεις, που αφορούσαν την εκπαίδευση, και όλες οι ειδήσεις από τα σχολεία της Ελλάδος. Θα πραγματοποιούταν δηλαδή μια εξειδικευμένη ενημέρωση για τα εκπαιδευτικά ζητήματα υπό την αιγίδα του κράτους. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά του στη διδακτική μέθοδο: «περί διδακτικής, ήγουν περί μεθόδων του διδάσκειν αι οποίαι είναι συνήθεις εις ημάς και εις άλλα έθνη φωτισμένα». Στην αναφορά αυτή παρατηρούμε τη νεωτερική προσέγγιση της ίδιας της παιδαγωγικής διαδικασίας. Στο πλαίσιο αυτό, διατυπώνεται η ανάγκη για συμπίεση με τα ευρωπαϊκά κράτη στις πρακτικές που αφορούν την εκπαίδευση. Η χρήση των όρων *φωτισμένα έθνη*, *διδακτική* υποδηλώνει αυτόχρονα τη συνειδητή ένταξη των Ελλήνων λόγιων στη δυτική πολιτιστική παράδοση που επαναπροσδιορίστηκε από τα προτάγματα του Διαφωτισμού. Στις επόμενες αναφορές επιβεβαιώνεται το ίδιο σκεπτικό: «...περί διδακτικών βιβλίων τυπωνομένων εις την Ελλάδα ή έξω αυτής και χρησίμων εις τα σχολεία μας...»⁵. Γινόταν, λοιπόν, αναφορά στη σημασία των εκδόσεων που αφορούν στην εκπαίδευση, καθώς και στην ανάγκη για «μετεκκένωση» των παιδαγωγικών γνώσεων που είχαν αρχίσει είτε να διατυπώνονται, είτε ακόμα και να εφαρμόζονται στην Ευρώπη. Όλα τα παραπάνω θέματα θα υπάγονταν στην κύρια και εκτενέστερη στήλη της Αιγιναίας, με τον τίτλο «Κοινή ή δημοσία εκπαίδευσις». Μεταξύ των άλλων θεμάτων, με τα οποία θα καταπιανόταν, θα ήταν όσα σχετίζονταν με τη φιλολογία, τις επιστήμες και τις τέχνες. Με τον όρο τέχνες δεν εννοούνταν, εν προκειμένω, οι καλές τέχνες, αλλά οι γεωργικές μέθοδοι

και οι πρακτικές της οικιακής οικονομίας, οι οποίες αφορούσαν ιδιαίτερα στην κατάσταση των Ελλήνων, που ήταν ανάγκη να ενημερωθούν άμεσα και πολλαπλά με σαφείς και αποτελεσματικούς τρόπους στη χρήση τέτοιων τεχνικών⁶.

Εντυπωσιακό ήταν το εύρος της διανομής της «Αιγιναίας» για τα δεδομένα της εποχής, καθώς είχε εξασφαλίσει συνδρομητές εντός και εκτός των συνόρων του ελληνικού κράτους και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οπουδήποτε υπήρχε ενδιαφέρον για την ελληνική παιδεία, παρά το βραχύβιο του περιοδικού, που τερμάτισε την έκδοσή του το Σεπτέμβριο του 1831 μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια.

Το έντυπο αυτό πέτυχε με επτά μηνιαία και περιεκτικά τεύχη να αποτελέσει το πρώτο ενημερωτικό μέσο διδασκόντων και διδασκομένων, μια έκδοση μεστή αναπαραστάσεων της εκπαιδευτικής πραγματικότητας της εποχής.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει σήμερα ο αναγνώστης της «Αιγιναίας» συνοψίζεται στο φωτισμό του έθνους ως συμφέρουσα επιλογή για όλους, έτσι ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες για εργασία και γνώση με τον πιο δίκαιο τρόπο. Οι προβληματισμοί για την εκπαίδευση συγκλίνουν στην ανάδειξη της σημασίας της σε κάθε επίπεδο, που εκείνη επιδρά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Α. Ρίζος-Ραγκαβής, *Απομνημονεύματα*, Αθήναι, 1894, τ.Α, σ. 253.
2. Α. Αθουσάκης, *Η εκπαίδευση στην Αργολίδα, Κορινθία και Μεγαρίδα κατά την Καποδιστριακή Περίοδο (1828-1832)*, Κατάγραμμα, Κόρινθος, 2003, σ. 112-116.
3. Η Αιγιναία, προαναγγελία εκδόσεως, 10-2-1831, Ανατύπωση από τη βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, σ. 1.
4. Ό.π.
5. Κ. Αποστολόπουλος, *Οικιακή Οικονομία, Ιστορική αναδρομή, φιλοσοφική θεώρηση, εισαγωγή στη σύγχρονη ανθρωποοικολογία*, Ελληνεκδοτική, Αθήνα, 2009, σ. 49-62.

Υπενθυμίζουμε στους φίλους αναγνώστες ότι οι συνεργάτες, νέοι σε ηλικία, έχουν τη δυνατότητα να δημοσιεύουν εργασίες τους, οι οποίες δεν συνδέονται άμεσα με την ιστορία ή τον πολιτισμό της ιδιαίτερης πατρίδας μας. Η Συντακτική Επιτροπή θα κρίνει την καταλληλότητα της δημοσίευσης.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

1. Αγγελίδης Δημήτριος Εις μνήμην Αγγέλου Μάκτρα	50,00 €	6. Παλαμήδα Ελπίδα Εις μνήμην Φωτεινής Χριστοδούλου	50,00 €
2. Καράμπαλης Βασίλειος & Δέσποινα Εις μνήμην των γονέων τους Χρήστου και Μυρσίνης Κριτή	100,00 €	7. Παπαϊωάννου Κλεάνθης Εις μνήμην της συζύγου του Ευφροσύνης	50,00 €
3. Κοψίδου Μαρία Εις μνήμην του συζύγου της Ράλλη Κοψίδη	100,00 €	8. Τσερκέζη Έλλη Εις μνήμην του συζύγου της Τριαντάφυλλου Τσερκέζη	150,00 €
4. Ματζώρου Ρούλα Εις μνήμην γονέων της Δημητρίου & Αγγελικής Ματζώρου	100,00 €	9. Τυμπανίδης Κώστας Εις μνήμην Αντωνίου και Χρύσας Γούδα	100,00 €
5. Ουζουνίδου Νίτσα Εις μνήμην του συζύγου της Νικολάου (16χρονια)	50,00 €	10. Φραγκόπουλος Νικόλαος Εις μνήμην του πατέρα του	100,00 €

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Ο Ζαφείρης Αλεξιάδης έγραψε “από βάθους μνήμης και καρδιάς” μια σειρά από μικρές ενότητες για την παλιά Αλεξανδρούπολη της δεκαετίας 1945-1955. Οι ενότητες αυτές έχουν τους εξής τίτλους: α. Απολλωνιάδα - Γυμναστήριο - β. Η περιοχή του αγροκήπιου της Ακαδημίας - γ. Το πρώτο Δημοτικό Σχολείο - δ. Η Καλλιθέα - ε. Η περιοχή του σταθμού - στ. Το Αλή-μπεη - ζ. Το Καλμιλετέρ.

Θα δημοσιευθούν ανά μία στα επόμενα τεύχη του περιοδικού μας. Θα παρακαλούσαμε τους φίλους αναγνώστες που έζησαν λίγο-πολύ αυτή τη δεκαετία, ας τολμήσουν να καταγράψουν μικρά σημειώματα ή μεγαλύτερες περιγραφές, που θα δημοσιεύονται παράλληλα με τον κεντρικό κορμό του Ζαφείρη. Ετοιμάζουμε υλικό για τον μέλλοντα ιστορικό!

Οι παρυφές της πόλης

Γράφει ο Ζαφείρης Αλεξιάδης

Αλεξανδρούπολη: είναι η πατρίδα, η γενέτειρα, η πόλη μας, η πόλη μου, ο τόπος όπου γεννήθηκα, το λίκνο των τρυφερών μου χρόνων, οι στράτες της, όπου έφερα τα πρώτα μου βήματα και όπου αργότερα έτρεξα στους χωματινούς δρόμους της και σκόνταψα και μάτωσα τα γόνατά μου, και έχω ακόμα τα σημάδια, ακριβά κειμήλια θύμησης, και έχω ακόμα στο νου και στην ψυχή πολύτιμες μνήμες από ξεκίνημα της ζωής μου σε αυτήν, στην πόλη μου, στην Αλεξανδρούπολη.

Είχα περπατήσει σε όλους τους δρόμους της, τις περισσότερες φορές ξυπόλυτος, δείγμα, όχι της απόλυτης φτώχειας, αλλά δείγμα της απόλυτης ελευθερίας. Και η άμεση επαφή με το χώμα της, όπως γινόταν και με τον Ανταίο, μου έδινε δύναμη και σιγουριά.

Οι άνθρωποί της, όλοι μου ήσαν γνωστοί και σε όλους ήμουν γνωστός τους. Ήξερα το σπίτι όπου έμενε ο καθένας, τις δουλειές τους, τα μαγαζιά τους. Όλα

γνώριμα, όλα ήμερα, όλα φιλικά. Και σήμερα, όταν τη φέρνω στο νου μου, αυτήν την Αλεξανδρούπολη οραματίζομαι.

Σε προηγούμενο σημείωμά μου, έκανα έναν περίπατο στην παραλία της, δίπλα στη θάλασσα, κι ακόμα νιώθω τις πιτσιλιές της στα πόδια μου. Ακόμα θαρρείς ανασαίνω το άρωμα της αλμύρας της, ακόμα νομίζω πως ακούω τον ήχο του φλοίσβου της στο θωπευτικό ξεψύχισμα των παιχνιδιών της επάνω στα βότσαλα της ακτής.

Ακόμα ακούω τη ζεστή φωνή των ανθρώπων της, το αγκομαχητό της γκαζολίνας που ορθόπληρη ξανοίγεται στο πέλαγος, τα άτακτα ξεφωνητά των γλάρων στο καλωσόρισμά τους στο ψαροκάικο, που μπαίνει στο λιμάνι μετά από την πλούσια καλάδα.

Στον σημερινό περίπατό μου θα περπατήσω στις παρυφές της πόλης.

Το Γυμναστήριο της Αλεξανδρούπολης, δεκαετία (;)
(Φωτο: Τόλης Τσιάτρας)

α. Απολλωνιάδα - Γυμναστήριο

Τελευταία γειτονιά, ξαγνάντια στο πέλαγος, η Απολλωνιάδα. Σπίτια χαμηλά, ομοιόμορφα, σπίτια προσφυγικά από τον “εποικισμό” φτιαγμένα, σπίτια αραδιασμένα στο ανασήκωμα της ακτής, αντίκρυ στο κύμα που έσπαγε στα βράχια και τα ράντιζε με τις αλμυρές ψιχάλες του αφρού του.

Στέκονταν εκεί, θαλασσοπούλια λες κι αυτά, που κούρνιαζαν στη στεριά κι αγνάντευαν τη θάλασσα, έτοιμα να ξανοιχτούν στο πέλαγος με το πρώτο γαλήνεμά της.

1951. Για άρτο και θεάματα. Όλη η Αλεξανδρούπολη συνωθείται στις σανιδοκερκίδες του Γυμναστηρίου για να απολάυσει το θέαμα. Και ο γράφων... εκεί, με τον πασατέμπο... για τον άρτο τον επιούσιο.

Αρχείο Ζαφ. Αλεξιάδη

Εντυπωσιακή φωτογραφία της Απολλωνιάδας πριν από το 1940

Φωτο: Τόλης Τσιάτρας

Κερκίδα εδάφους. Κυριακή πρωί του 1951 στο Γυμναστήριο, από την πλευρά της Απολλωνιάδας. Νέοι της Αλεξανδρούπολης παρακολουθούν αγώνα μπίτζμπολ από τα πληρώματα των αμερικανικών πλοίων, που είναι αγκυροβολημένα έξω από το λιμάνι. Διακρίνονται: Ζαφ. Αλεξιάδης, Σταμ. Πολυμερούδης, Σταύρος Γραμματικόπουλος (ο μετάπειτα εκφωνητής της ΕΙΡ Θεσσαλονίκης), Δημήτρης Πολυχρονίδης, Λάκης Πάντος και, μετά τον στρατιώτη, ο Παν. Κλώθος. Μεταξύ των ορθίων ο Ανδρέας Δάγκας (μετέπειτα εκδότης της εφημερίδας “Επαρχιακός Τύπος”), και άλλοι γνωστοί Αλεξανδρουπολίτες.

Αρχείο Ζαφ. Αλεξιάδη

Μια δρασκελιά πιο εκεί, το Γυμναστήριο. Ένα απλό γήπεδο ήταν¹. Χωρίς γκαζόν, χωρίς πράσινο, χωρίς κερκίδες ή άλλες εγκαταστάσεις. Ένας υψηλός τοίχος το έφραζε από τις τρεις πλευρές, αφήνοντας ανοιχτή την πλευρά προς τη θάλασσα για να γαληνεύει και να ευφραίνεται η ματιά των θεατών κοιτάζοντάς την ως πέρα μακριά, ίσαμε τη Σαμοθράκη και για να βλέπουν θαρρείς κι εκείνοι από το νησί τους τα μεγάλα και σπουδαία που γίνονταν στο Γυμναστήριο.

Ναι, τα μεγάλα και σπουδαία! Γιατί εκεί, στο Γυμναστήριο, γινόταν δυο-τρεις φορές το χρόνο η ορκωμοσία των νεοσύλλεκτων στα Κέντρα Εκπαιδύσεως της Αλεξανδρούπολης, πριν μας τα αρπάξουν οι “αδηφάγες” πόλεις της Πελοποννήσου.

Και γέμιζε το Γυμναστήριο, Κυριακή πρωί, με ευρωστία, με νιότη και με λεβεντιά. Εκεί όλη η πόλη, και οι αρχές και ο Δεσπότης που θα έλεγε τον όρκο. Και ακουγόταν το παράγγελμα «Υψώσατε την δεξιάν» και εκτελούσαν οι νεοσύλλεκτοι και επαναλάμβαναν τον όρκο με τη μεστή ανδρική φωνή τους.

«Ορκίζομαι να φυλάττω πίστιν εις την πατρίδα...»

Έπαιρνε τη βοή της φωνής τους το αγέρι και την ταξίδευε επάνω από τη γαλανή θάλασσα, σε χρόνους μακρινούς, και ερχόταν από εκεί αχνά η ηχώ της φωνής τους.

«Πατρός τε και μητρός τε και των άλλων

1. Ο χώρος αρχικά παραχωρήθηκε στο Δήμο Αλεξανδρούπολης από τον Ελευθέριο Βενιζέλο μέσω του Υπουργείου Γεωργίας. Ο ίδιος ο Ελευθέριος Βενιζέλος εγκαινίασε τελικά το Δημοτικό Γυμναστήριο λίγο πριν τις εκλογές του 1928. Έτσι η Αλεξανδρούπολη που τη χρονιά εκείνη αριθμούσε, σύμφωνα με απογραφή, 12.009 κατοίκους, απέκτησε το πρώτο της σύγχρονο γυμναστήριο. Το γυμναστήριο αυτό εκσυγχρονίστηκε ακόμη περισσότερο επί Δημαρχίας Ιωάννη Μπέτσιου και με την ευκαιρία της διοργάνωσης για πρώτη φορά από επαρχιακή πόλη των Πανελλήνιων αγώνων στίβου το 1953, οπότε και απέκτησε κερκίδες, αποδυτήρια, αποθήκες και άλλους βοηθητικούς χώρους.

(Κ. Κυριακίδη «Αλεξανδρούπολη & Ποδόσφαιρο» 1870-2009)

προγόνων απάντων, τιμιώτερον εστί η πατρίς και σεμνότερον και αγιώτερον...»

Και χειροκροτούσε γεμάτη ενθουσιασμό η πόλη τα φανταράκια μας και το βραδάκι τα καμάρωνε από κοντά στη βόλτα, στην πρώτη έξοδό τους.

Κάθε αρχή καλοκαιριού, τα νεοβλάσταρα της πόλης μας, οι μαθητές και οι μαθήτριες του Γυμνασίου, με τα αθλητικά φανελάκια τους, έρχονταν στο Γυμναστήριο να δείξουν τα μετακατοχικά μπράτσα τους και με το παράγγελμα των γυμναστών τους, του Αλιφέρη και της Φορτούνα, εκτελούσαν τις γυμναστικές τους επιδείξεις και ενθουσίαζαν τον κόσμο που τα καμάρωνε και ξεσπούσε σε χειροκροτήματα, συνοδευόμενα από αισιοδοξία και ελπίδες.

Άλλοτε πάλι, με το ξεκίνημα της μετακατοχικής ελευθερίας, έβγαιναν τα πληρώματα από τα εγγλέζικα πολεμικά πλοία που, αραγμένα στα ανοιχτά, στόλιζαν με τη φιγούρα τους το φόντο του θαλασσινού ορίζοντα της πόλης. Και εκεί στο Γυμναστήριο τα περίμενε ο «Εθνικός», η ομάδα της Αλεξανδρούπολης και ο κανονιέρης μας, ο Μανώλας, έβαζε τα γκολ του, κατατροπώνοντας τα ποδοσφαιρικά κανόνια των εγγλέζικων πλοίων.

Όταν αποχωρούσαν τα εγγλέζικα, έφταναν τα αμερικάνικα πλοία με τα αμερικανάκια τους. Αυτοί δε σκάμπαν και πολλά από ποδόσφαιρο. Έπαιζαν ένα άλλο παιχνίδι, με ένα σκληρό τόπι, που κάποιος το πετούσε και κάποιος άλλος προσπαθούσε να το χτυπήσει με ένα ρόπαλο και ένας τρίτος το έπιανε με ένα γάντι και ξαφνικά έτρεχαν από εδώ κι από εκεί μέσα στο Γυμναστήριο.

Τους έβλεπαν οι Αλεξανδρουπολίτες και δεν καταλάβαιναν γρι. Πήγαιναν όμως και τους παρακολουθούσαν για την πλάκα του χαβαλέ.

XXI Πανθρακικοί Αγώνες 15-18/8/1957 (κρίτες - χρονομέτρες)
Αρχείο Αθ. Κουρουτζίδη

Και όχι μόνον αυτά. Στο Γυμναστήριο της πόλης μας γίνονταν τότε σπουδαίοι αθλητικοί αγώνες στίβου, Πανελλήνιοι και Βαλκανικοί, διασυλλογικοί και διακρατικοί.

Έρχονταν ακόμα και τουρκικές αθλητικές ομάδες και τα μεγάφωνα μετέδιδαν τις ανακοινώσεις πρώτα στα ελληνικά και αμέσως μετά στα τουρκικά. «Πρόσκληση των αθλητών των 110 μέτρων μετ' εμποδίων», και μετά «Μπιριντζί τσαϊρί», μαζί με κάτι άλλα που δεν τα θυμάμαι.

Τότε είχαμε τη μεγάλη δόξα του αθλητισμού της πόλης μας, τον Φώτιο Κοσμά, τον Μπουλμπουτζή και πλήθος άλλους. Και πίσω από αυτούς είχαμε τον αφανή εργάτη του «Εθνικού» στον στίβο, τον προπονητή Γιάννη Μπαρμπαγιάννη.

Το Γυμναστήριο ήταν ένας σπουδαίος παράγοντας της πόλης. Ας ήταν χωρίς γκαζόν, χωρίς εγκαταστάσεις, χωρίς ολοκληρωμένη περίφραξη, χωρίς κερκίδες. Ήταν όμως ο τόπος όπου περίσσευε η ζωντάνια από τα νιάτα της πόλης μας.

Μια ομάδα των αγγλικών δυνάμεων που στάθμευσαν στην Αλεξανδρούπολη πλαισιωμένη και με "Κούρκας" στο Δημοτικό Γυμναστήριο

(Κ. Κυριακίδη «Αλεξανδρούπολη & Ποδόσφαιρο» 1870-2009)

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΩΝ ΜΑΣ

ΕΝΑΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΗΣ ΜΑΣ ΣΤΟ ΤΙΜΟΝΙ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ

Γράφουν οι: Παναγιώτης Τσιακίρης και Νίκος Βουτσάς

Ο Δημήτρης Μπερτσιμάς είναι καθηγητής στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης (Μ.Ι.Τ.) στον τομέα της Επιχειρηματικής Έρευνας και συνδιευθυντής του Κέντρου Επιχειρησιακής έρευνας του ίδιου Πανεπιστημίου, ένα από τα πιο σημαντικά κέντρα Επιχειρησιακής Έρευνας στον κόσμο

Γεννήθηκε στην Αλεξανδρούπολη στις 3 Οκτωβρίου 1962. Μητέρα του η συμπολίτισσά μας δασκάλα Ασπασία Μπουντέρ-Μπερτσιμά και πατέρας του ο μηχανολόγος - ηλεκτρολόγος Γιάννης Μπερτσιάς. Έζησε στην Αλεξανδρούπολη τα πρώτα του παιδικά χρόνια. Από οκτώ χρονών έζησε στην Αθήνα και αποφοίτησε από το Κολλέγιο Αθηνών το 1981. Συνέχισε τις σπουδές του στη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου και αποφοίτησε το 1985.

Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο MIT στα Εφαρμοσμένα Μαθηματικά και Επιχειρησιακή Έρευνα, όπου πήρε το δίπλωμα Master of Science το 1987 και το Διδακτορικό Δίπλωμα το 1988. Την ίδια χρονιά έγινε Επίκουρος Καθηγητής στο MIT και από το 1994 Τακτικός Καθηγητής σε ηλικία 32 χρόνων.

Έχει λάβει πολλά επιστημονικά βραβεία και διακρίσεις για την έρευνά του.

Το 1998 τιμήθηκε με το Βραβείο Μποδοσάκη και το 2005 εξελέγη μέλος στην Εθνική Ακαδημία των Μηχανικών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερι-

κής, σε ηλικία 43 χρόνων, που είναι η πιο υψηλή διάκριση στην επιστημονική κοινότητα των ΗΠΑ.

Έχει γράψει τρία βιβλία που διδάσκονται σε πάνω από 50 Πανεπιστήμια σε όλο τον κόσμο, έχει δημοσιεύσει πάνω από 150 άρθρα σε έγκυρα επιστημονικά περιοδικά και έχει επιβλέψει τη διδακτορική διατριβή 49 φοιτητών στο MIT και σήμερα επιβλέπει τη διατριβή άλλων 12 φοιτητών.

Είναι παντρεμένος από το 1987 με την Γεωργία Περάκη, επίσης τακτική καθηγήτρια στο MIT.

Ο Δημήτρης εξελέγη Πρόεδρος του Συμβουλίου Διοίκησης του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών το Δεκέμβριο του 2012.

Αυτός λοιπόν ο συμπατριώτης μας, ο Αλεξανδρουπόλιτης Δημήτρης Μπερτσιμάς, αναδείχθηκε Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του μεγαλύτερου Πανεπιστημίου της χώρας μας.

Συγχαρητήρια Δημήτρη, μας έχεις κάνει όλους περήφανους. Σου ευχόμαστε κάθε επιτυχία.

Μεγάλες Αθηναϊκές εφημερίδες, όπως το Κυριακάτικο «Βήμα» και η Κυριακάτικη «Καθημερινή», δημοσίευσαν εκτενείς και ενδιαφέρουσες συνεντεύξεις με τον Δημήτρη Μπερτσιμά, από τις οποίες σταχυολογούμε μερικές σκέψεις του:

«Πιστεύω ότι αυτή τη στιγμή η Ελλάδα χρειάζεται ώθηση για ένα νέο ξεκίνημα, και ο χώρος των πανεπιστημίων είναι ένα βασικό πεδίο για την αλλαγή κατεύθυνσης της χώρας.

«Οφείλουμε να επιβραβεύσουμε τη δημιουργικότητα, να αναδεικνύομε το έργο των καθηγητών και φοιτητών του ιδρύματος.»

«Το πανεπιστήμιο πρέπει να εκτιμά τα παιδιά του. Αυτό χρειάζεται η Ελλάδα.»

«Εμείς οφείλουμε να δουλέψουμε και να δημιουργήσουμε τις συνθήκες ώστε οι νέοι άνθρωποι να μένουν στην Ελλάδα.»

«Βασική επιταγή της Δημοκρατίας είναι η εφαρμογή των νόμων.»

Ε Π Ε Τ Ε Ι Α Κ Α

Βαλκανικοί πόλεμοι

100 χρόνια από την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων

Σεπτέμβριος 1912 - Ιούλιος 1913

Γράφει η **Αλεξάνδρα Μποτονάκη**

ΜΕΡΟΣ Β'

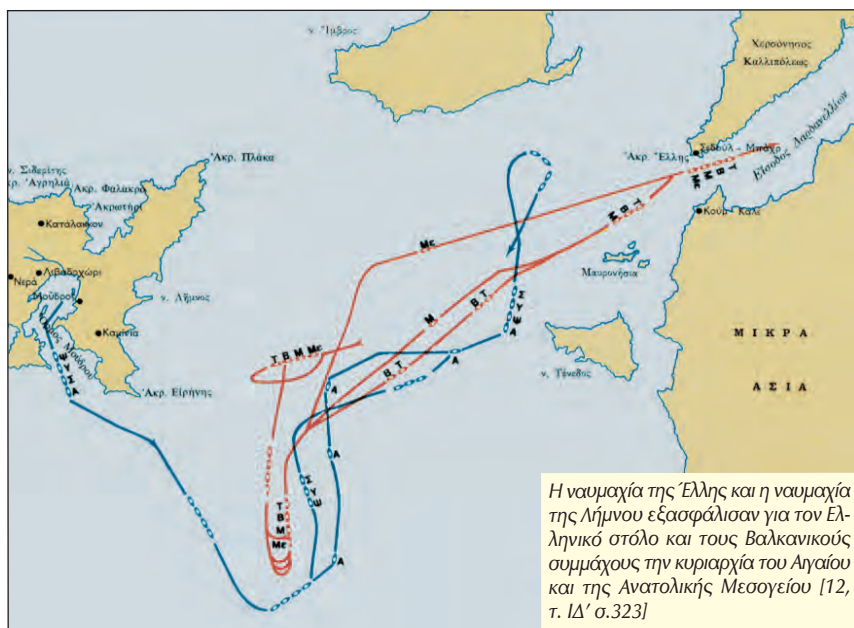
Συμπληρώνονται 100 χρόνια από την έναρξη του Α' Βαλκανικού πολέμου, πολύ περισσότερα όμως από τότε που άρχισε να διαφαίνεται στον πολιτικό ορίζοντα ότι επίκειται πολεμική σύρραξη στα Βαλκάνια.

Το Πανελλήνιο γιορτάζει την επέτειο με ενημέρωση πλούσια και ενδιαφέρουσα, επιστημονικά εμπεριστατωμένη, με ωραία λευκώματα, με ανάλογες εκδηλώσεις και εθνική υπερηφάνεια. Και δικαιολογημένα: Με το τέλος του σύντομου Β' Βαλκανικού πολέμου (Ιούνιος, Ιούλιος 1913) και τη συνθήκη του Βουκουρεστίου η Ελλάδα διπλασιάζεται σε εδαφική έκταση αλλά και σε πληθυσμό περίπου, οπότε και δικαίως σήμερα οι πανέλληνες πανηγυρίζουν· η περιοχή όμως της Θράκης βρέθηκε και πάλι εκτός του ονείρου...

Στην παρούσα ενότητα θα προσεγγίσουμε τις δύο μεγάλες ναυμαχίες που έγιναν στην περιοχή μας, τη ναυμαχία της Έλλης και τη ναυμαχία της Λήμνου, καθοριστικές για την εξέλιξη των δύο νικηφόρων Βαλκανικών πολέμων. Έτσι θα εξάrouμε κι εμείς από τη μια μεριά τον αδιαμφισβήτητο ρόλο που διαδραμάτισε ο ελληνικός στόλος, ώστε να διπλασιασθεί η μικρή Ελλάδα, αλλά και τη μεγίστη σημασία και προσφορά της περιοχής μας.

Η Έλλη είναι το νοτιότερο προς το Αιγαίο άκρο της Θρακικής Χερσονήσου ή χερσονήσου της Καλλίπολης (κατα τους αρχαίους η μεγάλη Άκρα Μαστουσία ή Μαζουσία), ακριβώς στην είσοδο των στενών των Δαρδα-

... Την 24 Οκτωβρίου κατελήφθη και η Τένεδος, ο δε ελληνικός στόλος ευρίσκετο πλέον έξω από τα Δαρδανέλλια. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Κουντουριώτης, πριν αποκόψη το καλώδιον το οποίον ήγωνε την νήσον με την Κωνσταντινούπολιν, έστειλε προς το τουρκικόν υπουργείον Ναυτικών τηλεγράφημα, εις το οποίον έλεγε μεταξύ άλλων: «Σας περιμένομεν. Ελάτε επί τέλους». Φυσικά η Τουρκία δεν απήντησεν, ο δε τουρκικός στόλος ήτο κλεισμένος εις τα Στενά και δεν ετόλμα να εξέλθῃ... [6]

νελλίων¹. Ο Οθωμανικός στόλος περιέμενε εγκλωβισμένος στα Δαρδανέλλια γύρω στους δυόμισι μήνες, αφού, όπως προαναφέραμε, ο Ελληνικός στόλος είχε καταλάβει τα νησιά που βρίσκονται ακριβώς απέναντι από την είσοδο - έξοδο των στενών, Ίμβρο, Λήμνο και Τένεδο. Έπρεπε όμως οι Τούρκοι να βγουν οπωσδήποτε και να κατευθυνθούν προς το λιμάνι του Δεδέαγατς, να αποβιβάσουν στρατεύματα και να βοηθήσουν την Αδριανούπολη, την οποία πολιορκούσαν οι σύμμαχοι, Έλληνες και Βούλγαροι.

Η ναυμαχία της Έλλης υπήρξε η πρώτη μεγάλη σύγκρουση μεταξύ των Ελληνικού και Οθωμανικού στόλου κατά τον Α' Βαλκανικό πόλεμο και έχουν γραφεί σελίδες επί σελίδων για

1. Ο όρος Ελλήσποντος μνημονεύεται ήδη από τον Όμηρο (Η, 845). Κατά τη μυθολογία ονομάστηκε έτσι από την Έλλη, τη θυγατέρα του βασιλιά του Ορχομενού Αθάμαντα, και το τραγικό τέλος της στα νερά του «Πόντου»-πορθμού που πήρε το όνομά της. Η νεότερη ονομασία Δαρδανέλλια, που επικράτησε διεθνώς, προέρχεται από την αρχαία Τρωική πόλη Δάρδανος ή Δάρδανον.

την αποφασιστική σημασία της ως προς την όλη εκβαση του πολέμου και μεγάλοι ζωγράφοι έχουν καλλιτεχνικά απαθανατίσει τα συμβάντα. Δεν έχουν όμως συνδεθεί με το μικρό Δεδέαγατς και τη σημασία του λιμανιού του, παρά από ελάχιστους, των οποίων τις εργασίες χρησιμοποιούμε ως πηγές [2] [3] [4] [11].

Στις 3 Δεκεμβρίου 1912 στις 8 το πρωί ο Τουρκικός στόλος με ναύαρχο τον Ραμίζ μπέη βγήκε από τα στενά και προχώρησε βόρεια, ενώ ο Ελληνικός στόλος με αρχηγό τον υποναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη και με ναυαρχίδα το θωρηκτό «Αβέρωφ» στράφηκε και αυτός προς τα βόρεια (τις δύο προηγούμενες ημέρες, αναφέρουμε συνοπτικά, υπήρχε κινητικότητα από μεμονωμένα πλοία και των δύο στόλων στην είσοδο των στενών). «Τα Τουρκικά θωρηκτά άρχισαν το πυρ στις 9.22' από απόσταση 12.500 μέτρων και τρία λεπτά αργότερα απάντησαν τα Ελληνικά από απόσταση 12.000 μέτρων». [12] Η ναυμαχία διήρκεσε μία ώρα περίπου. Ουδείς αμφισβητεί τη νίκη του ελληνικού στόλου, αφού ο αντίπαλος έφυγε και άφησε νικητές τους Έλληνες στο πεδίο της μάχης. Αναφέρονται μερικές υλικές ζημιές για τους Έλληνες, δύο νεκροί και πέντε τραυματίες από το «Αβέρωφ», που δέχθηκε και τη μεγαλύτερη επίθεση από τον αντίπαλο, και ένας τραυματισμός ναύτου, από το «Σπέτσαι». Για τους Τούρκους οι απώλειες ήταν πολύ περισσότερες. Αναφέρονται επτά νεκροί και απροσδιόριστος αριθμός τραυματιών από το «Βαρβαρόσσα», ενώ από το «Τοργκούτ Ρεϊς» 51 νεκροί και 41 τραυματίες. [12]

Λητή η περιγραφή των συμβάντων από τον Παύλο Κουντουριώτη στο ημερολόγιο του «Αβέρωφ» που μεταφέρει ο Γ. Παναγιώτου. [2]

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

Σήμερον πρωΐαν εγένετο ναυμαχία μετά Τουρκικού Στόλου, μεταξύ εισόδου Ελλησπόντου και Ίμβρου. Ήρξατο 09.25 και διήρκεσεν περί ώραν. Βλάβαι εχθρικού στόλου άγνωστοι, καταφυγόντος εις Στενά.

**Κατά διαταγήν υποναυάρχου αρχηγού
Κυβερνήτης "Τορπ.ΙΙ" Βότσης.**

.....
"ΑΒΕΡΩΦ" μετά του στόλου αγκυροβολεί ΜΟΥΔΡΟΝ.

"ΑΒΕΡΩΦ" επισκευασθείσης κεραίας ασυρμάτου του, διαβιβάζει εις Αθήνας αναφοράν της ναυμαχίας, ήτις ανεκοινώθη αμέσως παρά του Υπουργού Ναυτικών, εξάψασα τον ενθουσιασμόν του Πανελληνίου. Έκτακτος διαταγή ναυάρχου, αναγνωσθείσα εν επιθεωρήσει υφ' όλων των πλοίων: «Εκφράζω την άκραν ευαρέσκειά μου προς τον Μοίραρχον, τους κυβερνήτας, αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και ναύτας, δια την διαγωγήν των κατά την ναυμαχίαν της 3ης Δεκεμβρίου παρά το ακρωτήριο της Έλλης. Θεωρώ εμαυτόν ευτυχή ότι άρχω ανδρών όφινες μετά τοσαύτης αυταπαρνήσεως και ανδρείας, μάχονται υπέρ του μεγαλείου και της δόξης της φιλτάτης ημών πατρίδος».

ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ [2]

Μεσολάβησε ένας μήνας περίπου, μήνας πλήρης από γεγονότα επιτυχή για την ελληνική πλευρά και στην ξηρά και στη θάλασσα μέχρι τη δεύτερη μεγάλη και καθοριστική ναυμαχία που έλαβε χώρα στην περιοχή μας. Στο χορό μπήκε και η διπλωματική οδός χωρίς επιτυχία. Αποτέλεσμα: Ο ελληνικός στόλος έδωσε δυναμική απάντηση στην αδυναμία των αντιπάλων στη θάλασσα παρ' όλες τις προσπάθειες και αλλαγές που επέφεραν οι

Ο πίνακας του Β. Χατζή απεικονίζει σκηνή από τη ναυμαχία της «Ελλης».
(Εθνική Πινακοθήκη, συλλογή Κουτλίδη)

Τούρκοι με τη βοήθεια των Γερμανών και τις προσπάθειες του Τουρκικού στόλου και του αρχηγού της Ραμίζ Μπέη να παραπλανήσει με πονηρές κινήσεις τον Ελληνικό, ώστε να βρει την ευκαιρία να βγει από τα στενά. Ξεχωρίζουμε την επιτυχία του περίφημου «Χαμιδιέ» που με τον «επιχειρηματικό» κυβερνήτη του βγήκε από τα στενά τη νύχτα, 1 προς 2 Ιανουαρίου 1913, νύχτα σκοτεινή και ενώ έπνεαν ισχυροί βόρειοι άνεμοι, παρέπλευσε τη Θρακική ακτή, διέφυγε της προσοχής της ελληνικής περιπόλου και έφθασε στο λιμάνι της Σύρου με επικίνδυνες συνέπειες για τον Ελληνικό στόλο. Η ικανότητα όμως του ναυάρχου Κουντουριώτη αποδείχθηκε στη συνέχεια.

Στις 5 Ιανουαρίου 1913 ο Τουρκικός στόλος, με επικεφαλής τη ναυαρχίδα-θωρηκτό «Χαϊρεντίν Βαρβαρόσσα» με το φορτισμένο ιστορικά όνομα, πλοίαρχο τον Ταχίρ Μπέη, με το «Μεντιτιέ, το θωρηκτό «Τοργκούτ Ρεϊς» και άλλα πλοία βγήκαν από τα στενά και προχώρησαν προς το Μούδρο της Λήμνου με τη βεβαιότητα ότι το «Αβέρωφ» είχε απομακρυνθεί καταδιώκοντας το «Χαμιδιέ». Η εκτίμηση αποδείχθηκε λανθασμένη και οι Τούρκοι έμειναν έκπληκτοι εμπρός στην εικόνα του ενωμένου ελληνικού στόλου με επί κεφαλής τη ναυαρχίδα «Αβέρωφ». Στις 11.20 ξεκίνησαν τα πυρά οι Τούρκοι και αμέσως απάντησαν οι Έλληνες. Η ναυμαχία κράτησε 20 λεπτά περίπου. Ακολούθησε καταδίωξη από τα Ελληνικά των Οθωμανικών πλοίων, με πολλές απώλειες σε ανθρώπινο δυναμικό και σοβαρές υλικές ζημιές.

Τα νούμερα είναι εντυπωσιακά: Συνολικά προσμετρώνται 227 Τούρκοι νεκροί, πολλοί τραυματίες, ενώ από την Ελληνική πλευρά αναφέρεται ένας τραυματισμός. **Ο Τουρκικός στόλος δεν τόλμησε να ξαναβγει από τα στενά.** Ηττημένη δραματικά η κυβέρνηση του Κιαμίλ αναγκάστηκε να υπογράψει ειρήνη αλλά πραξικόπημα τον έρριξε και η επόμενη φιλοπόλεμη κυβέρνηση του Σαφκίτ Πασά αντικατέστησε τον Ραμίζ Μπέη με

Ο υποναύαρχος Π. Κουντουριώτης σε λαϊκή εικόνα της εποχής (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα)

τον πλοίαρχο Ταχίρ Μπέη, ο οποίος, σε υπόμνημα, περιέγραψε την οικτρή εικόνα του στόλου και την αδυναμία του να ξαναμετάσχει σε επιχειρήσεις. Ο Ραμίζ Μπέης δικάσθηκε ως υπεύθυνος της μεγάλης ήττας στη Λήμνο, αλλά τελικά αθωώθηκε.

Ένα άλλο, εξ ίσου σημαντικό γεγονός για την περιοχή

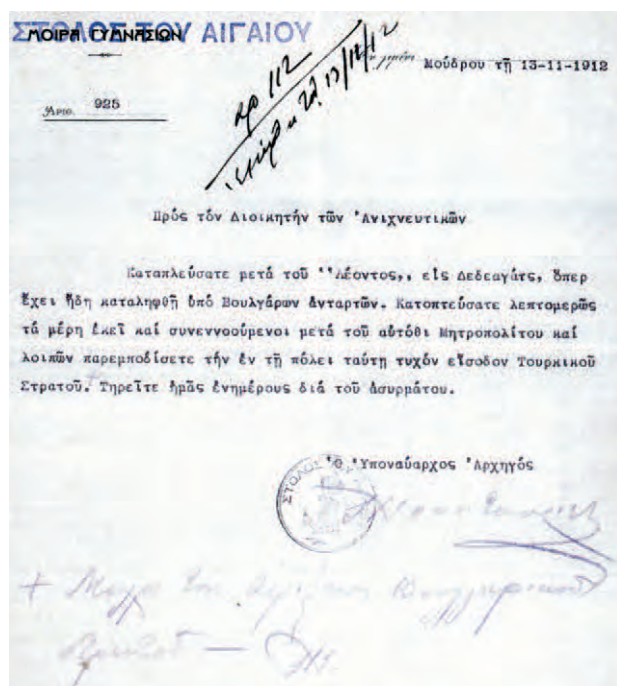
Ο πίνακας του Λ. Γεραλή απεικονίζει σκηνή από τη ναυμαχία της Λήμνου. (Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος, Πειραιάς)

Το «Χαμιδιέ» περιπλανόταν, επί δύο μήνες, στη Μεσόγειο, από Πορτ-Σάιντ μέχρι Μάλτα, Δυρράχιο και Βηρυττό, αλλά αδυνατούσε να μπει στα Δαρδανέλλια. Στις 27 Μαρτίου 1913 κατέφυγε στην Υεμένη, όπου και παρέμεινε μέχρι τέλους των επιχειρήσεων. Επέστρεψε στη βάση του τον Αύγουστο του 1913, μετά το τέλος και του Β' Βαλκανικού. [12]

μας, έλαβε χώρα στις 11 Απριλίου 1913 κατά τη διάρκεια του νικηφόρου Α' Βαλκανικού πολέμου ακόμη και αφορά στο νησί της Σαμοθράκης.

Όπως είχαμε περιγράψει στην προηγούμενη ενότητα το νησί είχε καταληφθεί από τον Ελληνικό στόλο στις 19 Οκτωβρίου 1912, 6 μήνες περίπου νωρίτερα, και Ελληνική φρουρά είχε εγκατασταθεί στο νησί.

Η επίσημη όμως αναγνώριση της κυραρχίας της Ελλάδος δεν είχε επιτευχθεί ακόμη, εφ' όσον οι διπλωματικές προσπάθειες των συμμάχων αντιπάλων δεν είχαν φέρει προς το παρόν αποτέλεσμα.

Ας μη ξεχνάμε ότι το γειτονικό Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη) είχε καταληφθεί στις 17 Νοεμβρίου 1912 από τον συμμαχικό στρατό των Βουλγάρων (ως επίσης και οι πόλεις της Ανατολικής Μακεδονίας και της ΝΔ Θράκης, Σέρρες, Καβάλα, Δράμα, Ξάνθη, Κομοτηνή), ενώ παράλληλα ο Ελληνικός στόλος είχε καταλάβει όλα τα νησιά του ΒΑ Αιγαίου.

Οι Βούλγαροι, στην προσπάθειά τους να διεκδικήσουν και νησιά, έστειλαν από το Δεδέαγατς με το δικό τους ατμόπλοιο "Βάρνα" στην Καμαριώτισσα Σαμοθράκης, Βούλγαρους στρατιώτες, δήθεν ως τραυματίες, με την πρόφαση να αναρρώσουν και να αναπαυθούν στο νησί.

Ο τότε λιμενάρχης της Σαμοθράκης Ευάγγελος Συχνής έστειλε κρυφά ανθρώπους του στο Μούδρο και ειδοποίησε τον ναύαρχο Π. Κουντουριώτη, πριν προλάβουν

οι Βούλγαροι να αποβιβάσουν στρατιώτες.

Κατά διαταγή του Κουντουριώτη έφθασε το αντιτορπιλικό "Κανάρης" και υποχρέωσε το Βουλγαρικό πλοίο να επιστρέψει άπρακτο στο Δεδέαγατς. [9]

Οι δύο ναυμαχίες, που πολύ σύντομα περιγράψαμε, εξασφάλισαν για τον ελληνικό στόλο αλλά και τους Βαλκανικούς συμμάχους την κυριαρχία του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου. Τονίζουμε την παρατήρηση αυτή, για να επισημάνουμε ότι ο Ελληνικός στόλος λειτουργούσε ως συμμαχικός στόλος. Αντίπαλος όλων των Βαλκανικών λαών ήταν η Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η περιοχή μας όμως, κατά τον Α' Βαλκανικό πόλεμο ουσιαστικά είχε δύο αντιπάλους, έναν εχθρό (;) και έναν σύμμαχο (;). Την Οθωμανική αυτοκρατορία, που διαλυόταν και τη Βουλγαρία, που διεκδικούσε.

Ολοκληρώνοντας επαναλαμβάνουμε ότι περιορισθήκαμε στα σημαντικότερα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην περιοχή μας κατά τον Α' Βαλκανικό πόλεμο. Η διάσκεψη του Λονδίνου, με την οποία έκλεισε διπλωματικά ο Α' Βαλκανικός πόλεμος, είχε ξεκινήσει στο χρονικό διάστημα μεταξύ των δύο μεγάλων ναυμαχιών, αλλά διακόπηκε στα μέσα Ιανουαρίου 1913 επειδή οι Τούρκοι δεν ήθελαν να παραχωρήσουν καταληφθέντα εδάφη. Μέχρι τις τελικές αποφάσεις, στις 17/30 Μαΐου 1913, η ιδιαίτερη πατρίδα μας παρέμεινε υπό κατοχή του συμμαχικού Βουλγαρικού στρατού, που προοιωνίζε την επταετή, επίσημη πια, Βουλγαρική κατοχή.

Η Ευρωπαϊκή Οθωμανική Αυτοκρατορία διαλύθηκε κατά τους Βαλκανικούς πολέμους με τη βοήθεια των Μεγάλων Δυνάμεων και τους αγώνες, βεβαίως, των Βαλκανίων, για να ξανασυσταθεί, ως δημοκρατία του Κεμάλ, λίγα χρόνια αργότερα, με άλλο προσανατολισμό και άλλες συμμαχίες.

Βιβλιογραφία:

- 1) Παγκόσμια Ιστορία, τομ. Α', Εκδοτική Αθηνών, λήμματα Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία (Σερβία, Μαυροβούνιο).
- 2) Γεώργιος Α. Παναγιώτου, *Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης, Σταυροδρόμι στο Θρακικό πέλαγος*, εκδ. Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης
- 3) Κλασικό Λύκειο, Οικολογική ομάδα Αλεξανδρούπολη 1998, *Οι δρόμοι διδάσκουν ιστορία*.
- 4) Κριτού Αθανάσιος, *Αλεξανδρούπολη, Η εκατοντάχρονη ιστορία της 1878-1978*.
- 5) *Ωρες ελευθερίας. Βαλκανικοί πόλεμοι 100 χρόνια*. Καθημερινή, ειδική έκδοση. Τεύχη 1, 2, 3 (Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών).
- 6) Διον. Κόκκινου, ακαδημαϊκού, *Ιστορία της νεώτερης Ελλάδος*, τόμ. 3, εκδ. Μέλισσα.
- 7) *Θράκη*. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, 2000.
- 8) *Σελίδες από την ιστορία της Αλεξανδρούπολης και της γύρω περιοχής*, σελ. 221-234, εκδ. Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτών Αττικής, 2010.
- 9) Αναστάσιος Βογιατζής, *Σαμοθράκη*, εκδ. Πανσαμοθρακική Εστία Αθηνών, 2009.
- 10) Β. Σκουλάτου - Ν. Δημητρακοπούλου - Α. Κόνδη, *Ιστορία νεότερη και σύγχρονη*, τ. Γ, Ο.Ε.Δ.Β.
- 11) Σαράντος Καργάκος, *Αλεξανδρούπολη, Μια νέα πόλη με παλιά ιστορία*, Αθήνα 2000.
- 12) *Ι.Ε.Ε.*, Εκδοτική Αθηνών, τομ. ΙΔ', σελ. 289 κ.ε.
- 13) *Θωρηκτό "Γ. Αβέρωφ"*, Ναυτική εκστρατεία 1912-1919, λεύκωμα - αφιέρωμα, 1982.
- 14) Πέτρου Γεωργάντζη, *Θρακικός αγώνας 1912-1920*, Ξάνθη 1993.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Διήμερη εκδρομή στην Κορινθία, Αργολίδα και Αρκαδία (Μονή Ελώνης, Λεωνίδιο, Παραλία Άστρους, Ναύπλιο, Επίδαυρος) 27 και 28 Οκτωβρίου 2012

Γράφει ο Κωνσταντίνος Γκαρδιακός

τιο. Στο Βυζάντιο αυτό αργότερα κτίστηκε η Κωνσταντινούπολη.

Μετά την Ελευσίνα φθάσαμε στις Σκιρωνίδες Πέτρες ή την Κακιά Σκάλα όπως τη λέγαμε ως το 2004, που από τότε έγινε «Καλή Σκάλα» με τη δημιουργία πέντε σηράγγων. Τα παλιά χρόνια ζούσαν εκεί φοβεροί ληστές ο Σκίρωνας, ο Προκρούστης και άλλοι, οι οποίοι λήστευαν κάθε διερχόμενο και μετά τον σκότωναν. Τον πιο φοβερό από αυτούς, τον Σκίρωνα, τον σκότωσε ο Θησέας. Μία σήραγγα έχει το όνομα του Σκίρωνα για να μας θυμίζει τις τρομερές πράξεις του. Ενώ μια άλλη έχει το όνομα του Θησέα για να μας θυμίζει τον καλό άνθρωπο που εξόντωσε ένα ανθρωπόμορφο τέρας. Για τα υπόλοιπα «καλά παιδιά» Προκρούστη και λοιπά δεν υπάρχει μαρτυρία για την τύχη τους.

Προχωρώντας και φθάνοντας στα διόδια της Κορίνθου αντικρίσαμε τον Ακροκόρινθο και κάτω στα πόδια του να απλώνεται ως τη θάλασσα η Κόρινθος. Μπροστά μας σε λίγο και η διώρυγα της Κορίνθου. Δεξιά μας διακρίναμε μία τοποθεσία που λέγεται **Λευκόπετρα**. Εκεί το 146 π.Χ. γράφτηκε ο επίλογος της αρχαίας Ελλάδας και άρχισε μια νέα εποχή, η Ρωμαϊκή. Εκεί νίκησαν οι Ρωμαίοι, ισοπέδωσαν και πυρπόλησαν την Κόρινθο, έσφαξαν όλους τους άνδρες (300) και τα γυναικόπαιδα τα μετέφεραν στα σκλαβοπάζαρα της Ασίας. Πέρασαμε τον ισθμό της Κορίνθου και αμέσως σταθμεύσαμε αριστερά για τον πρωινό καφέ μας.

Η διώρυγα: Πρόκειται για ένα μεγάλο αυλάκι που ενώνει τον Κορινθιακό κόλπο με τον Σαρωνικό. Η διάνοιξη της διώρυγας έχει μεγάλη ιστορία που ξεπερνά ακόμα και την ιστορία του γεφυριού της Άρτας. Στην Άρτα δεν στέριωνε το γεφύρι και εδώ δε στέριωναν εκείνοι που αναλάμβαναν τη διάνοιξη της διώρυγας. Πρώτος που οραματίστηκε τη διάνοιξη ήταν ο Περίανδρος, βασιλιάς και τύραννος της Κορίνθου (602 π.Χ.), ο οποίος δεν προχώρησε λόγω δυσκολιών και αντ' αυτού έκανε τον **δίολκο**. Στη συνέχεια επιχείρησαν τη διάνοιξη της διώρυγας χωρίς αποτέλεσμα οι πιο κάτω: ο Δημήτριος ο Πολιορκητής (307 π.Χ.) που εγκατέλειψε λόγω αδυναμίας, ο Ιούλιος Καίσαρ (44 π.Χ.) που δεν προχώρησε γιατί δολοφονήθηκε και ο Νέρων (66 π.Χ.), ο οποίος άρχισε το έργο σκάβοντας με χρυσή αξίνα αλλά στη συνέχεια αυτοκτόνησε. Τους επόμενους 17 αιώνες κανέναν δε θυμήθηκε το έργο και αυτό ξεχάστηκε. Το 1829 θυμήθηκε το έργο ο Καποδίστριας αλλά χρειαζόνταν 40.000.000 φράγκα, ποσό που δεν υπήρχε διαθέσιμο. Το 1882, επί πρωθυπουργίας Τρικούπη, το έργο ανατέθηκε σε Γαλλική εταιρία με τον όρο της εκμετάλλευσης για 99 χρόνια. Η εταιρία πτώχευσε και το έργο ανατέθηκε σε Ελληνική εταιρία οικονομικών συμφερόντων Ανδρέα Συγγρού. **Το έργο τελικά ολοκληρώθηκε και στις 25 Ιουνίου 1893 έγιναν τα εγκαίνια.** Το 1944 οι Γερμανοί φεύγοντας ανατίναν τα πρηνή της διώρυγας και αυτή έμεινε κλειστή ως το 1949.

Όταν περάσαμε τη διώρυγα και σταθμεύσαμε αριστερά στο πρώτο καφενείο για τον πρωινό καφέ μας, τότε συνειδητοποιήσαμε ότι βρισκόμαστε στην Πελοπόννησο ή αλλιώς στο Μοριά. Δεξιά μας είχαμε την Κό-

Η εκδρομή μας αυτή ήταν πολύ-πλευρη, είχε χαρακτήρα ενημερωτικό, ψυχαγωγικό, και προσκυνηματικό στην Ιερά Μονή της Υπεραγίας Θεοτόκου ΕΛΩΝΑΣ της Τσακωνιάς.

Θέλω να σημειώσω ότι οι πιο πάνω τόποι είναι ιστορικοί και έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, γιατί από την αρχαιότητα και ως τις μέρες μας ήταν πάντα στην πρώτη γραμμή των εθνικών μας αγώνων και έχουν γράψει πολλές σελίδες της Ελληνικής ιστορίας, αρχαίας και νεότερης.

Προχωρώντας στην Εθνική οδό αφήσαμε αριστερά μας μια πόλη, την Ελευσίνα, γνωστή από την αρχαιότητα για τα Ελευσίνια Μυστήρια. Η Ελευσίνα σήμερα είναι μια βιομηχανική πόλη επεξεργασίας και εμπορίας σιδήρου.

Συνεχίζοντας αφήσαμε δεξιά μας τα Μέγαρα, μια αγροτοκτηνοτροφική πόλη. Ο Μεγαρέας Βύζας με την ομάδα του έκτισε το Βασίλειό του στην ακτή του Βοσπόρου και το ονόμασε Βυζάντιο.

Από την επίσκεψη του Συλλόγου μας στη Μονή Ελώνης

ρινθο και στο βάθος τον θρυλικό Ακροκόρινθο.

Μετά τον καφέ μας ξεκινήσαμε για Αργολίδα. Αφήσαμε δεξιά μας τον σοφό Διογένη και την εταίρα Λαΐδα να του κάνει συντροφιά αλλά και τον Ακροκόρινθο, από τις επάλξεις του οποίου το 1208 ο βυζαντινός συναυτοκράτορας Λέων Σγουρός, για να μην πέσει στα χέρια των Φράγκων και υποστεί ατίμωση, προτίμησε να πέσει με το αλόγό του, του οποίου έδεσε τα μάτια γράφοντας έτσι με την πράξη του αυτή έναν άλλο Ζάλογγο.

Συνεχίζοντας την πορεία μας προς την Αργολίδα, μετά 40 χιλιόμετρα, μια πινακίδα μας έδειχνε αριστερά προς Άργος και την ακολουθήσαμε.

Μπροστά μας εμφανίστηκε ένας απέραντος κάμπος από λεμονοπορτοκαλιές και άλλα οπωροφόρα δένδρα. Μπαίνοντας στον παλιό δρόμο για το Άργος, αριστερά μας, φάνηκαν τα ερείπια των Χρυσοφόρων Μυκηνών.

Μπαίνοντας στο Άργος από την Παλιά πόλη με τα στενά δρομάκια θυμηθήκαμε ότι περνώντας από εκεί ο

Πύρρος, ο βασιλιάς της Ηπείρου το 272 π.Χ. δέχθηκε στο κεφάλι του μια κεραμίδα που πέταξε μια γριά και τον σκότωσε. Στα νεότερα χρόνια, στο Άργος έχουν γίνει δύο Εθνικές Συνελεύσεις, η Δ' και η Ε'.

Συνεχίζοντας την πορεία μας προς Μύλους-Λεωνίδιο, στην έξοδο της πόλης δεξιά, είδαμε το αρχαίο θέατρο που ήταν το μεγαλύτερο της εποχής εκείνης (28-30 χιλιάδων θεατών). Σήμερα βρίσκεται στη διαδικασία της αναστήλωσης. Στους Μύλους είναι η πηγή της Αμυμώνης και η λίμνη της Λερναίας Ύδρας.

Από τους Μύλους προχωρούμε για Λεωνίδι, την πρωτεύουσα της Τσακωνιάς. Οι Τσακωνες είναι απόγονοι εκδωριευθέντων Λακώνων με δική τους διάλεκτο, την Τσακωνική. Οι Τσακωνες ανέρχονταν σε 11.000-13.000 και όλοι μιλούσαν την Τσακωνική διάλεκτο. Και στα σχολεία ακόμη Δημοτικό και Γυμνάσιο καθηγητές και δάσκαλοι μιλούσαν τα Τσακωνικά.

Έπειτα από διαδρομή 10 χλμ. συναντήσαμε τον Ανάβαλο. Είναι ένα φράγμα μέσα στη θάλασσα που εγκλωβίζει το νερό από 8-10 κεφαλόβρυσσα, με το οποίο αρδεύεται όλη σχεδόν η Αργολίδα, μέχρι και την Τσακωνιά.

Εκτιμάται επιστημονικά ότι η τεράστια αυτή ποσότητα νερού δεν είναι από τοπικούς υδροσυλλέκτες αλλά ότι προέρχεται από τα οροπέδια της κεντρικής Ευρώπης. Συνεχίζουμε προς Λεωνίδιο και σε μία περίπου ώρα βρισκόμαστε εκεί. Το Λεωνίδιο (Λεωνίδι) είναι πρωτεύουσα της Κυνουρίας - Τσακωνιάς με 3500 κατοίκους. Η πόλη είναι κτισμένη στην άκρη μιας πολύ εύφορης πεδιάδας από λεμονοπορτοκαλιές, ελαιώνες και άλλα οπωροφόρα δένδρα. Ο κάμπος αυτός τα παλιά χρόνια λεγόταν «Διονύσου Κήπος». Το όνομα της πόλης οφείλεται στο γεγονός ότι στην παραλία, σύμφωνα με την παράδοση, βγήκαν τα λείψανα του Αγίου Λεωνίδα. Η πόλη ιδρύθηκε το 1826 μετά την καταστροφή του Πραστού, προηγούμενης πρωτεύουσας, από τον Ιμπραήμ.

Στην ανατολική πλευρά του Πάρνωνα εκεί ψηλά μέσα στους κόκκινους βράχους βρίσκεται σκαρφαλωμένη η **Ιερά Μονή της Υπεραγίας Θεοτόκου Έλωνας ή Ελώνης**. Η εικόνα της, δημιούργημα του Ευαγγελιστή Λουκά, βρέθηκε πολύ ψηλά, μέσα στα απάτητα βράχια από δύο ποιμένες. Η εικόνα κατά θαυματουργικό τρόπο κατέβηκε χαμηλότερα και εκεί κτίστηκε η Μονή. Μετά το προσκύνημα αναχωρήσαμε για το Παράλιο Άστρος. Ενδιάμεσα

Στη Μονή Ελώνης ο Απ. Κοντογιώργης παίρνει αγίασμα.

**Άποψη του κάστρου του Άστρος
(φωτ. Κράτη Ποιμενίδη)**

της διαδρομής σταματήσαμε για γεύμα σε μία ταβέρνα. Μετά το γεύμα πήραμε το δρόμο για το Παράλιο Άστρος για ένα καφέ και από εκεί πήραμε το δρόμο για Άστρος και Ναύπλιο, ενώ ο Κράτης Ποιμενίδης έπαιρνε καλλιτεχνικές φωτογραφίες από το Κάστρο του Άστρος. Στο Άστρος, στις 18 Απριλίου του 1823, πραγματοποιήθηκε η Β' Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων και εκεί ψηφίστηκε το αναθεωρημένο Σύνταγμα της επαναστατημένης Ελλάδας. Δέκα χιλιόμετρα από το Άστρος είναι η Αρχαία Εύα. Εκεί βρίσκονται τα ερείπια της έπαυλης του Ηρώδου του Αττικού. Εκεί βρέθηκε το μεγαλύτερο αρχαιολογικό πάρκο με σπουδαία ευρήματα. Συνεχίζοντας το πρόγραμμα αναχωρήσαμε για Ναύπλιο όπου φθάνοντας καταλύσαμε στο ξενοδοχείο.

Το βραδινό ήταν ελεύθερο, συμπτωματικά όμως και σαν κάποια δύναμη να μας τραβούσε βρεθήκαμε όλοι στην ίδια ταβέρνα που είχε ζωντανή μουσική.

η Τίρυνθα, το Τολό και όλος ο κάμπος της Αργολίδας και Ναυπλίας στα πόδια μας. Το Μπούρτζι έδειχνε να είναι σαν ένα караβάκι.

Απέναντί μας βορειοδυτικά διακρίναμε τη Μυκηναϊκή Τίρυνθα, το δεύτερο Μυκηναϊκό κέντρο με τα κυκλώπεια τείχη του. Εκεί δίπλα διακρίναμε και τις αγροτικές φυλακές της Τίρυνθας. Αφού επισκεφθήκαμε το σκοτεινό κελί που είχε φυλακιστεί ο Κολοκοτρώνης καταδικασμένος σε θάνατο με τη χαλκευμένη κατηγορία της εσχάτης προδοσίας και τα άλλα αξιοθέατα του Παλαμηνδιού και κοιτάζοντας για τελευταία φορά προς την πόλη διακρίναμε την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα εκεί που στις 27 Σεπτεμβρίου 1831 δολοφονείται ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας από τον αδερφό και το γιο του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη.

Επιβιβάστηκαμε στο πούλμαν και αναχωρήσαμε για την Επίδαυρο. Φθάνοντας εκεί η πρώτη μας επίσκεψη ήταν το αρχαίο θέατρο. Πρόκειται για το καλύτερα διατηρημένο αρχαίο ελληνικό θέατρο, βρισκόμενο στην πλαγιά του Κονόρτιου όρους και η χωρητικότητά του είναι 12-14 χιλιάδες θεατές. Στο φεστιβάλ του 1955 όμως χώρεσαν 17.000 χωρίς κανένα πρόβλημα. Το θέατρο είναι έργο του Πολύκλειτου του νεότερου. Ο ήχος φθάνει μέχρι και την τελευταία κερκίδα όπως και στην πρώτη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο πέριξ χώρος του λόφου λειτουργεί ως αντηχείο.

Η Επίδαυρος είχε γίνει γνωστή στην αρχαιότητα από το Ασκληπιείο που λειτουργούσε ως διαγνωστικό, θεραπευτικό και χειρουργικό κέντρο. Από τα τριακόσια άλλα Ασκληπιεία της Ελλάδας τα διακόσια είχαν εξάρτηση από

Μέλη του Συλλόγου μας και φίλοι ποζάρουν στο κάστρο του Ναυπλίου.

Τα φαγητά καταπληκτικά, το κρασάκι νέκταρ και η κούραση ξεχάστηκε και το κέφι ανέβηκε. Οι περισσότεροι ακολουθώντας το ρυθμό της μουσικής βρεθήκαμε να χορεύουμε. Η βραδιά μας κύλισε ευχάριστα και τις πρώτες πρωινές ώρες πήγαμε στο ξενοδοχείο.

Δεύτερη μέρα εκδρομής: Το πρωί περιήγηση στο Ναύπλιο και στη συνέχεια βρεθήκαμε επάνω στο Παλαμήδι. Η θέα από το Παλαμήδι ήταν απεριόριστη, το Άργος,

την Επίδαυρο. Το Ασκληπιείο το συγκροτούσαν 65 μεγάλα κτίσματα. Δυστυχώς δεν το επισκεφτήκαμε διότι αυτή την εποχή γίνονται εργασίες ανασύλωσης. Στη συνέχεια, αφού επισκεφτήκαμε το αρχαιολογικό μουσείο, που έχει πλούσια ευρήματα, αναχωρήσαμε για Λιγouriό.

Γευματίσαμε σε μια εξαιρετική ταβέρνα και αναχωρήσαμε επιστρέφοντας στην Αθήνα. Γενικά απ' όσα είδαμε και ακούσαμε μείναμε απόλυτα ικανοποιημένοι.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΘΡΑΚΩΝ

Το μυθιστόρημα του Γιώργου Ψύλλα παρουσιάζεται στην Αθήνα

Γράφει ο Απόστολος Κοντογιώργης

Στις 5 Δεκεμβρίου 2012, στην αίθουσα εκδηλώσεων της Πανθρακικής Ομοσπονδίας Νοτίου Ελλάδας (ΠΑΟΝΕ), μέσα σε μια ζεστή φιλική ατμόσφαιρα, πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση του νέου βιβλίου του συμπολίτη μας **Γιώργου Ψύλλα**, με τον τίτλο «**Ποτέ και Πάντα**», των Εκδόσεων «Ωκεανίδα».

Το πάνελ των ομιλητών

Πρώτος έλαβε το λόγο ο Πρόεδρος της ΠΑΟΝΕ κ. **Μάριος Γαρταγάνης**, ο οποίος, αφού καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους, αναφέρθηκε με συντομία στην

πλούσια προσφορά των Θρακών στα πολιτιστικά μας δρώμενα.

Στη συνέχεια, ο Στρατηγός **Χρήστος Μπολώσης**, Καθηγητής της Στρατιωτικής Σχολής των Ευελπίδων, παρουσίασε το γεωγραφικό και ιστορικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο κινήθηκε με ακρίβεια ο μύθος του βιβλίου, τονίζοντας ιδιαίτερα πως η ίδια η Ιστορία είναι αυτή που πολλές φορές υπαγορεύει την πορεία της ζωής μας.

Η κυρία **Αλεξάνδρα Μποτονάκη**, η αγαπητή μας Φιλόλογος, ψυχή του περιοδικού μας «**Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης**», με την εγνωσμένη πείρα της, ξεδίπλωσε τις λογοτεχνικές πτυχές του έργου, αποκάλυψε τα στοιχεία που το αξιολογούν ως λογοτέχνημα, δηλαδή την πλοκή, τη ροή του απλού λόγου, τη χρήση τοπολαλίας στους διαλόγους, την πρόκληση έντονων συναισθημάτων και το συνεχές ενδιαφέρον του αναγνώστη μέχρι το τέλος.

Η εκδότρια της «Ωκεανίδας», κυρία **Λουίζα Ζαούση**, στάθηκε στους ήρωες του μυθιστορήματος, στην ευκολία του αναγνώστη να τους αναπαριστά, όπως παρελαύνουν στην εξέλιξη του μύθου, σαν να έπαιζαν τους ρόλους

τους μπροστά του, πάνω σε νοητή σκηνή θεάτρου.

Στο τέλος μίλησε για λίγο ο ίδιος ο συγγραφέας, ευχαριστώντας την ΠΑΟΝΕ, τους παρουσιαστές της προσπάθειάς του και τον κόσμο που τον τίμησε με την παρουσία του, κλείνοντας με μια απλή αλλά πολύ ουσιαστική παραίνηση: να επιστρέψουμε ολοταχώς στην πολιτιστική μας κληρονομιά.

Παραβρέθηκαν το ΔΣ και μέλη της ΠΑΟΝΕ, το ΔΣ και μέλη του Συλλόγου Αλεξανδρουπολιτών Αττικής, φίλοι Αξιωματικοί του συγγραφέα, οι πιο πολλοί συμμαθητές του από τα χρόνια της Σχολής των Ευελπίδων, η οικογένεια και οι συγγενείς του, φίλοι οικογενειακοί και πολλοί άλλοι φίλοι του βιβλίου.

Την όλη εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Βουλευτής Έβρου **Άκης Γερωντόπουλος** και ο Επίτιμος Αρχηγός ΓΕΕΘΑ Στρατηγός **Αντωνακόπουλος Γεώργιος**.

Ο συγγραφέας συγκινημένος υπογράφει.

Όλοι οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να πάρουν τον καφέ τους με εκλεκτά γλυκά και να συνομιλήσουν με τον συγγραφέα.

Περάσαμε μια όμορφη βραδιά, που τόση ανάγκη την είχαμε τελευταία.

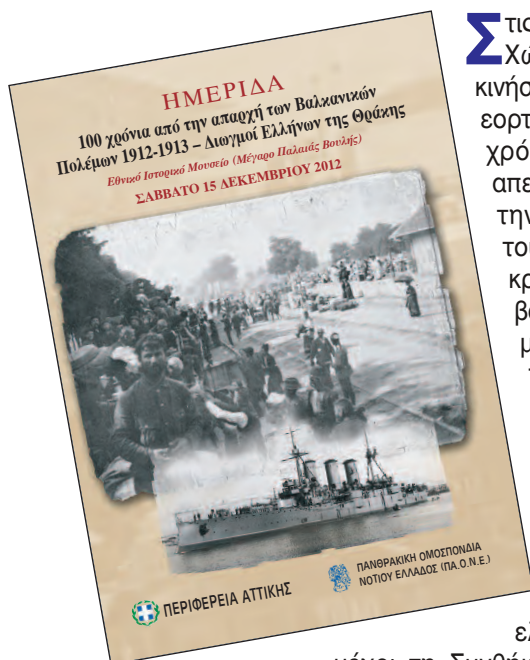

Το Δ.Σ. του Συλλόγου στέλνει σε όλους τους αναγνώστες του περιοδικού μας τις πιο θερμές ευχές για την νέα χρονιά. Ο σκιτσογράφος μας Γρηγ. Γεωργίου υποστηρίζει ότι το σκίτσο του, παρά τη μελαγχολική διάθεση που εμπνέει, κατά βάθος έχει ένα αισιόδοξο μήνυμα: Η κρίση μας έχει φέρει πιο κοντά και έχει δημιουργήσει την τάση να πλησιάζει ο ένας στον άλλον, να κατανοεί τα προβλήματά του και να του συμπαρίσταται, όπως μπορεί, όσο ανήμπορος κι αν είναι και ο ίδιος... Καλή χρονιά λοιπόν και καλή δύναμη.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΘΡΑΚΩΝ

Ημερίδα για τα 100 χρόνια από τους Βαλκανικούς Πολέμους και τη σημασία τους για τη Θράκη

Με πρωτοβουλία της Πανθρακικής Ομοσπονδίας Νοτίου Ελλάδος και του Τμήματος Ιστορίας - Εθνολογίας του Δ.Π.Θ

Στις λεγόμενες Νέες Χώρες έχουν ξεκινήσει από φέτος οι εορτασμοί για τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση και την ενσωμάτωσή τους στο ελληνικό κράτος μετά τους βαλκανικούς πολέμους του 1912-1913. Στον σύντομο δεύτερο βαλκανικό πόλεμο, η Δυτική (η σημερινή ελληνική) Θράκη απελευθερώθηκε από τον ελληνικό στρατό

μέχρι τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου τον Αύγουστο του 1913. Ωστόσο, η Δ. Θράκη δεν ενώθηκε με το ελληνικό κράτος, όπως έγινε στην περίπτωση της Ηπείρου, της Κρήτης, των νησιών του Αιγαίου, της Μακεδονίας. Οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής παραχώρησαν τη Δυτική Θράκη στη Βουλγαρία για να εξασφαλίσει την έξοδό της στο Αιγαίο. Τα δραματικά γεγονότα που συνεχίστηκαν μέχρι τη μαζική έξοδο των Ελλήνων από τη Θράκη και τη μετακίνησή τους στο ελληνικό κράτος ξαναζωντάνεψαν στη μεγαλοπρεπή αίθουσα της Παλαιάς Βουλής στο κέντρο της Αθήνας το Σάββατο 15 Δεκεμβρίου.

Η εκδήλωση για τα «**Εκατό χρόνια από την απαρχή των Βαλκανικών πολέμων 1912-1913-Διωγμοί Ελλήνων της Θράκης**» οργανώθηκε με πρωτοβουλία της Πανθρακικής Ομοσπονδίας Νοτίου Ελλάδος (ΠΑ.Ο.Ν.Ε.), που εκπροσωπεί τουλάχιστον είκοσι σωματεία Θρακιωτών. Ο δραστήριος και πολυπράγμων πρόεδρος της Ομοσπονδίας, κ. **Γαρταγάνης**, το Δ.Σ. της Ομοσπονδίας και το Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης ανέλαβαν τη διοργάνωση της εκδήλωσης με την υποστήριξη της Περιφέρειας Αττικής.

Όπως τόνισαν όλοι οι ομιλητές, η θαυμάσια αίθουσα της Παλαιάς Βουλής, που φιλοξένησε τις εργασίες του ελληνικού κοινοβουλίου από το 1875 έως το 1935, προκαλεί συγκίνηση και ξυπνά μνήμες. Μεταξύ των άλλων χαιρετισμών αξίζει να αναφέρουμε τα λόγια του Γενικού Γραμματέα της Ιστορικής Εθνολογικής Εταιρείας

Ελλάδος κ. **Ιωάννη Μαζαράκη-Αινιάν**, που είναι γιος του Κωνσταντίνου Μαζαράκη, του απελευθερωτή της Θράκης το 1920. Ο γενικός γραμματέας της ΙΕΕΕ θυμήθηκε πως «όταν ήμουν μικρός, κάθε χρόνο στις 14 Μαΐου με μεγάλη περηφάνια παίρναμε στο σπίτι ένα τηλεγράφημα του αείμνηστου **Αλτιναλμάζη**, του Δημάρχου Αλεξανδρουπόλεως, με τις ευχαριστίες του λαού της πόλης για την απελευθέρωσή της από τον πατέρα μου», θέλοντας να υπογραμμίσει τους στενούς δεσμούς του με τη Θράκη.

Στην εισήγησή του ο δημοσιογράφος κ. **Παντελής Αθανασιάδης**, που κατάγεται από το Διδυμότειχο, ανέπτυξε το θέμα «**Τα γραμματόσημα αφηγούνται την πρώτη απελευθέρωση της Θράκης**». Όπως ο ίδιος σημείωσε «είναι ένα ταξίδι στην ιστορία, χαρτάκι-χαρτάκι». Η πρώτη έκδοση οχτώ γραμματοσήμων έγινε στο θωρηκτό Αβέρωφ στις 18 Ιουλίου 1913 και σκόρπισε ρίγη ενθουσιασμού στους Έλληνες κατοίκους του Δεδεαγatz (Αλεξανδρούπολης). Μέσα από την παρουσίαση των σειρών γραμματοσήμων κατάφερε να δώσει το στίγμα μιας πολυτάραχης εποχής με ελπίδες και διαψεύσεις για τους κατοίκους της Θράκης.

Η κ. **Βασιλική Τσακόγλου**, ανατοlikοθρακιώτισσα στην καταγωγή, φιλόλογος και συγγραφέας του βιβλίου «**Ο πρώτος διωγμός των Ελλήνων στην Ανατολική Θράκη (1913-1918)**», παρουσίασε την τραγωδία του ελληνισμού της Θράκης, όταν βρέθηκε ανυπεράσπιστος ανάμεσα στην προέλαση του βουλγαρικού στρατού και στην υποχώρηση του αντίπαλου οθωμανικού στρατού.

Ο πρόεδρος του τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας, καθηγητής ιστορίας κ. **Κωνσταντίνος Χατζόπουλος**, επίσης Ανατοlikοθρακιώτης στην καταγωγή, μαζί με τον μεταπτυχιακό φοιτητή του κ. **Χρήστο Βαλσάμη**, ανέπτυξαν το θέμα «**Η Θράκη τον Ιούλιο του 1913 σε Αθηναϊκές εφημερίδες**». Μέσα από τα φύλλα βενιζελικών και

αντιβενιζελικών εφημερίδων της εποχής, παρουσίασαν τις διάφορες φάσεις των ιστορικών γεγονότων από την απελευθέρωση και την άμεση ενσωμάτωση της περιοχής στο ελληνικό κράτος, την αυτονόμηση, τις διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου, τη φυγή χιλιάδων Ελλήνων. Όπως αποδεικνύεται από την έρευνα, ο Τύπος αποτελεί μια εξαιρετική ιστορική πηγή για την περίοδο και την περιοχή μας.

Στη συνέχεια η κ. **Ελεονόρα Ναξίδου**, λέκτορας του Τμήματος Ιστορίας και Εθνολογίας του Δ.Π.Θ., έδωσε το περίγραμμα της βουλγαρικής Μεγάλης ιδέας, όπως διαμορφώνεται από τα μέσα του 19ου αι. Στην ανακοίνωσή της με τίτλο «*Η πορεία της Βουλγαρικής Ιδέας: Από τη γέννησή της μέχρι τους Βαλκανικούς Πολέμους*», παρουσίασε ενδιαφέροντα στοιχεία για την εκπαιδευτική και επαναστατική δραστηριότητα των Βουλγάρων στη Θράκη μέχρι τους Βαλκανικούς Πολέμους.

Η κ. **Ελπίδα Βόγλη**, λέκτορας του ίδιου Τμήματος του Δ.Π.Θ., παρουσίασε το θέμα «*Η Θράκη στην αλυτρωτική ελληνική ιδεολογία*». Ανέλυσε την έλλειψη συστηματικής πολιτικής των ελληνικών κυβερνήσεων για την υλοποίηση της Μεγάλης Ιδέας αλλά και την

αρνητική στάση των Μεγάλων Δυνάμεων στις ελληνικές αξιώσεις για τη Μακεδονία και τη Θράκη στα τέλη του 19ου αι.

Τέλος, ο **Βασίλης Ριτζαλέος**, καταγόμενος επίσης από την Ανατολική Θράκη και διδάκτορας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Α.Π.Θ., ανέλυσε την πολιτική των βαλκανικών κρατών για την εβραϊκή μειονότητα της Μακεδονίας και της Θράκης, όπως και τις αντιδράσεις των εβραϊκών κοινοτήτων σε αυτήν την πολιτική, πριν, μεταξύ και στο τέλος των βαλκανικών πολέμων.

Περισσότεροι από 250 Θρακιώτες και καλεσμένοι τους παραβρέθηκαν στην εκδήλωση. Να αναφέρουμε τους εκπροσώπους του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων και της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, τον βουλευτή Έβρου κ. **Γεροντόπουλο** (Ν.Δ.), την Αντιπεριφερειάρχη κ. **Άννα Παπαδημητρίου-Τσάτσου**, τον πρώην Αρχηγό της Ελληνικής Αστυνομίας κ. **Δημοσχάκη**, ο οποίος κατάγεται από το Διδυμότειχο, και φυσικά τον κ. **Ιωάννη Μαζαράκη-Αινιάν**.

Από την εφημερίδα «Παρατηρητής» της Κομοτηνής
Ρεπορτάζ: Ε.Θ., Ν.Β.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΜΑΡΩΣ ΝΑΚΗ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΕΜΕΩΝ

Στις 22 Ιουνίου 2012, με συμμετοχή 109 χωρών πραγματοποιήθηκε η τριήμερη εκδήλωση της αναβίωσης των αρχαίων Νεμέων (αγώνες περίπου εφάμιλλοι των Ολυμπιακών). Τελέστηκε αναπαράστασις της αφής της φλόγας με ιερείς, αθλητές από όλον τον κόσμο και εξαιρετικές χορωδίες.

Στην ανωτέρω διοργάνωση έλαβε μέρος και συμμετείχε ενεργά η χορωδία «Χορωμάτων» της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, υπό τη Δ/ση του μέλους του Συλλόγου μας κ. Νάκη Σμαρούλας. Ευχόμαστε η χώρα μας, γιατί το χρειάζεται, πάντα να προβάλλεται με παρόμοια γεγονότα και επιτυχημένες εκδηλώσεις.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΘΡΑΚΩΝ

100 χρόνια από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης

Τιμητική εκδήλωση του ΥΜΑΘ στην Αθήνα

Γράφει η Αλεξάνδρα Μποτονάκη

Το Σάββατο, 22 Δεκεμβρίου 2012, πραγματοποιήθηκε εκδήλωση στην αίθουσα "Τερψιχόρη Α" του Ξενοδοχείου Χίλτον, με την ευκαιρία του εορτασμού των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Μακεδονίας το 1912.

Διοργανωτής ήταν το ανασυσταθέν Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης, στα πλαίσια του Money Show. Κλήθηκαν να παραστούν και να τιμηθούν για την προσφορά τους οι συντελεστές, εθελοντές και χορηγοί των εκδηλώσεων του Υπουργείου Μακεδονίας και Θράκης, που έλαβαν χώρα στη Θεσσαλονίκη, τον Οκτώβριο του 2012.

Από τα κειμήλια των Βαλκανικών πολέμων, που κόσμησαν τη σχετική έκθεση της Θεσσαλονίκης, εκτέθηκαν για πρώτη φορά στην Αθήνα το πρωτόκολλο παράδοσης της Θεσσαλονίκης και η ιστορική Ελληνική σημαία, που υψώθηκε στον Λευκό πύργο το 1912, σε ειδικές προθήκες.

Το κοινό, με συγκίνηση, συνωστιζόταν εμπρός στα ανεκτίμητα αυτά εκθέματα.

Κεντρικοί ομιλητές της εκδήλωσης υπήρξαν ο Γενικός Διευθυντής του ΥΜΑΘ κ. **Κωνσταντίνος Παρθενόπουλος**, ο οποίος αναφέρθηκε στην ιστορία του Υπουργείου, ο διευθυντής του ιδρύματος "Μουσείον Μακεδονικού Αγώνα" κ. **Βασίλειος Νικόλτσος** που εξιστόρησε την πορεία των Βαλκανικών πολέμων, ενώ ο υπουργός Μακεδονίας και Θράκης κ. **Θεόδωρος Καραόγλου** απηύθυνε χαιρετισμό.

Ακολούθησε η απονομή βραβείων και επαίνων στους τιμώμενους. Επί πλέον, κλήθηκαν και τιμήθηκαν οι πολιτιστικοί Σύλλογοι Μακεδόνων και Θρακών που δραστηριοποιούνται στην Αθήνα.

Κλήθηκε, βεβαίως, και ο Σύλλογός μας· ο ταμίας του Συλλόγου μας κ. **Παν. Τσιακίρης**, εκπροσωπώντας τον Πρόεδρό μας κ. **Παναγιώτη Παρασκευόπουλο**, παρέλαβε τιμητικό έπαινο με μεγάλη συγκίνηση, περιβαλλόμενος από δέκα μέλη του Συλλόγου που παραβρέθηκαν στη συγκινητική αυτή εκδήλωση.

Η τιμητική πλακέτα - έπαινος που απονεμήθηκε στον Σύλλογό μας.

Το ιστορικό κτήριο του Διοικητηρίου, όπου υπογράφηκε το πρωτόκολλο παράδοσης της πόλης της Θεσσαλονίκης.

Υπογραφή του Πρωτοκόλλου παράδοσης της Θεσσαλονίκης από τον Tashin Πασά (Υδατογραφία του Κενάν Μεσσαρέ)

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ... ΓΡΑΦΟΥΝ

«Σύγχρονες μεταναστευτικές βιογραφίες. Τρόποι ζωής και εργασίας Ελληνίδων και Ελλήνων καλλιτεχνών»

Γράφει η Περσεφόνη Μύρτσου

ΜΕΡΟΣ Α'

Το κείμενο που παρατίθεται για το περιοδικό «Φάρος της Αλεξανδρούπολης» αποτελεί μέρος της μεταπτυχιακής μου εργασίας με τίτλο «Σύγχρονες μεταναστευτικές βιογραφίες. Τρόποι ζωής και εργασίας Ελληνίδων και Ελλήνων καλλιτεχνών». Η εργασία συντάχθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος Art in Context του Πανεπιστημίου Τεχνών του Βερολίνου (Institut für Kunst im Kontext - Universität der Künste Berlin). Επόπτης καθηγητής ήταν ο Βόλφγκανγκ Κνάπ.

Το κείμενο έχει μεταφραστεί από τα γερμανικά στα ελληνικά από εμένα την ίδια. Περιδιαβαίνοντάς το, ένιωσα την ανάγκη να κάνω κάποιες συμπληρωματικές παρατηρήσεις, λαμβάνοντας υπ'όψιν μου το αναγνωστικό κοινό του «Φάρου της Αλεξανδρούπολης» με το οποίο θέλω να μοιραστώ κάποιες επιπλέον προσωπικές μου σκέψεις, οι οποίες δεν χωρούσαν στο πλαίσιο μιας πανεπιστημιακής εργασίας.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ-ΤΕΧΝΗ-ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιάσω μια δική μου καλλιτεχνική δουλειά σε εξέλιξη, που είναι το αποτέλεσμα της ενασχόλησής μου με την έννοια ενός μεταναστευτικού μοντέλου ζωής [το μοντέλο αναλύεται διεξοδικά σε παραπάνω κεφάλαιο στην εργασία]. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου θα παρουσιάσω αναλυτικότερα την ιδέα ενός αναθεωρημένου μεταναστευτικού μοντέλου ζωής έπειτα από την προσωπική μου εμπειρία ως καλλιτέχνης-μετανάστης.¹

Η αναζήτηση ριζών: η απομυθοποίηση του προσωπικού παρελθόντος

Όταν ο παππούς μου Κωνσταντίνος Μίρτζος (αργότερα το όνομα εξελίχθηκε σε Μύρτσος από ληξιαρχικές απροσεξίες) και η γιαγιά μου Περσεφόνη Χριστοδούλου, που γεννήθηκαν στην Αίνο της Ανατολικής Θράκης, εκδιώχθηκαν ως πρόσφυγες στην Ελλάδα το 1923, τους δόθηκε, με βάση τις ρυθμίσεις της Λωζάνης για την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας, ένα κομμάτι γης στο χωριό Αγιονέρι (γνωστό και ως Βουρλάντζα), το οποίο βρίσκεται κοντά στη Θεσσαλονίκη. Πριν την ανταλλαγή οι παππούδες μου δεν είχαν καν ακούσει για το μέρος αυτό, στο οποίο και δεν γνώριζαν κανέναν απολύτως. Έτσι, αποφάσισαν να ζήσουν στη Θεσσαλονίκη, όπου βρίσκονταν κάποιοι συγγενείς τους. Παρ' όλα αυτά ήταν υποχρεωμένοι να ταξιδεύουν στο Αγιονέρι, όπου ο παππούς μου είχε στήσει στα εκεί χωράφια μια μικρή επιχείρηση αλευρόμυλων και τυροκομικών προϊόντων με τον αδερφό του Αναστάσιο.

Από την αρχή το Αγιονέρι ήταν καταραμένος τόπος για τον παππού και τη γιαγιά μου. Σύμφωνα με την ανταλλαγή πληθυσμών το χωριό αυτό οριζόταν ως το νέο τους σπίτι. Το χωριό αυτό έπρεπε να αντικαταστήσει την πατρίδα τους. Σαφώς η Αίνο, ο τόπος τους που αναγκαστικά εγκατέλειψαν στην Ανατολική Θράκη, ήταν αδύνατο να αντικατασταθεί, ούτε στη μνήμη τους, ούτε στην καρδιά τους, ούτε στο σώμα τους. Ο παππούς μου Κωνσταντίνος μπόρεσε λίγα χρόνια να εργαστεί. Έπειτα οι δουλειές στο Αγιονέρι στράβωσαν, το σώμα του τον εγκατέλειψε, αφέθηκε και έζησε «άρρωστος» μέχρι τον θάνατό του. Αν και δεν τον γνώρισα, διότι ήδη είχε πεθάνει πριν γεννηθώ, δεν νομίζω ότι κανείς ήξερε ποιά ακριβώς ήταν η ασθένειά του –ως ένα σημείο ήταν βέβαια και οι υπερβολές της γιαγιάς μου, που του είχε τρομακτική αδυναμία– αλλά νομίζω ότι βαθιά μέσα του, τον έτρωγε ο πόνος για τον αφημένο τόπο του. Γνώρισα όμως τον πατέρα μου και τη θεία μου, τα παιδιά του, οι οποίοι νομίζω κληρονόμησαν την ίδια ασθένεια: μίσησαν το Αγιονέρι, μίσησαν τους κατοίκους του. Πίστεψαν ότι το χωριό ήταν η πηγή όλων των δεινών της οικογένειάς τους και ακόμη και σήμερα σιωπούν για το παρελθόν της οικογένειας, μεγάλο μέρος του οποίου μάλλον και οι ίδιοι ακόμα αγνοούν.

Η προσφυγική κουλτούρα των Ελλήνων Μικρασιατών και των Ανατολικοθρακιωτών άλλαξε σημαντικά τη σύσταση της Ελληνικής κοινωνίας, κυρίως γιατί οι έννοιες της μετανάστευσης και της προσφυγιάς εισήχθηκαν στο συλλογικό υποσυνείδητο του λαού. Η αίσθηση του νόστου και της νοσταλγίας για τις επωνομαζόμενες «χαμένες πατρίδες» έγιναν κυρίως μετά το '23 δύο κεντρικά

1. Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να κάνω μια παρατήρηση, η οποία δεν ανήκει στο βασικό κείμενο της εργασίας και γίνεται ειδικά και μόνο για τους ελληνόφωνους αναγνώστες. Στον ελληνικό λόγο ο όρος «μετανάστευση» και «μετανάστης» έχει συνδεθεί κατά βάση με την εμπειρία των Ελλήνων όσον αφορά στην «εργατική μετανάστευση». Αποτέλεσμα, να εκλαμβάνονται αυτές ως εμπειρίες αρνητικές. Στα πλαίσια της μελέτης μου αντιμετωπίζω τον όρο απαλλαγμένο από την αρνητική του φόρτιση και τον χρησιμοποιώ για οποιαδήποτε ανθρώπινη μετακίνηση, μονιμότερη της προσωρινής, χωρίς όμως να παραβλέπω τη βαρύτητα στο πλαίσιο της αντίληψής της στην ελληνική κοινωνία.

μοτίβα του ελληνικού λόγου. Όπως προανέφερα υπήρχε στη δική μου οικογένεια μια τάση σχεδόν μυστικιστική σε οποιαδήποτε αναφορά γινόταν στο παρελθόν. Έτσι εξέλαβα και εγώ το οικογενειακό μας παρελθόν. Για εμένα η Τουρκία και συγκεκριμένα η Ανατολική Θράκη, όπου βρίσκεται η Αίνο, αντιπροσώπευαν έναν χώρο μυστικιστικό. Για τους παππούδες μου ο τόπος καταγωγής τους ήταν κάτι, η ανάμνηση του οποίου ήταν πολύ επίπονη. Έτσι αποφάσισαν να μην μιλάνε για αυτόν. Με αυτό τον τρόπο προσπάθησαν να ζήσουν μια φυσιολογική ζωή στην Ελλάδα, χωρίς να θυμούνται ό,τι έμεινε πίσω. Έχω αναφερθεί πολλές φορές παραπάνω [εννοώντας στην ευρύτερη εργασία] ότι η προσωπική μου αντίληψη για τη μετανάστευση έχει επηρεαστεί πολύ από την ιστορία των παππούδων μου. Καμιά φορά νιώθω μια ανεξήγητη επιθυμία μιας πατρίδας, όπως επίσης και την ανάγκη να επαναπροσδιορίσω τις ρίζες μου. Πιστεύω ότι αυτό είναι κάτι που το κληρονόμησα από την οικογένειά μου.

Για εμένα το γεγονός ότι κάθησα να μάθω την τουρκική γλώσσα, η οποία ήταν και κατά κάποιο τρόπο η βασική γλώσσα μέσα στην οποία γεννήθηκαν και μεγάλωσαν οι παππούδες μου, όπως και οι συνεχείς μου επισκέψεις στην Τουρκία, ήταν έμμεσοι τρόποι μιας προσωπικής προσπάθειας κατανόησης αυτού του απόμερου παρελθόντος. Η εμπειρία μου στην Κωνσταντινούπολη, στην οποία έζησα τρεις μήνες, υπήρξε για μένα μια αναγκαστική προσγείωση στην πραγματικότητα. Η σημερινή Τουρκία είναι συνδεδεμένη με το οικογενειακό μου παρελθόν κατά βάση φαντασιακά. Στην πραγματικότητα, η Τουρκία είναι πλέον απλά και μόνο η γειτονική χώρα της Ελλάδας. Στη σημερινή Κωνσταντινούπολη, της οποίας η πληθυσμιακή σύσταση έχει αλλάξει ριζικά λόγω της εσωτερικής μετανάστευσης των τελευταίων 20 ετών, κυρίως από την ανατολική Τουρκία και τις περιοχές της Μαύρης Θάλασσας, δεν ήμουν τίποτε παραπάνω παρά μία ξένη, προερχόμενη από μία χώρα που βρίσκεται δυτικότερα στον παγκόσμιο χάρτη από την Τουρκία. Έτσι η εμπειρία μου ως καλλιτέχνης-μετανάστης στην Τουρκία, ακύρωσε μια ρομαντική, ίσως αφελή, πλευρά της προσωπικότητάς μου. [...]

Ο δρόμος προς τις ρίζες: ένα ταξίδι στο απομυθοποιημένο παρελθόν

Κατά τον Νικολά Μπουριό (Bourriaud, σ.52) τα φυτά τα οποία είναι *radicant*, όπως για παράδειγμα κάποια είδη κισσού, συνεχίζουν να μεγαλώνουν και να δημιουργούν νέες ρίζες στα καινούργια σημεία που βρίσκονται, παρόλο που η αρχική τους ρίζα έχει κοπεί. Ο κορμός του φυτού παραμένει ίδιος, μεταλλάσσεται όμως μέσα από τη διαδικασία μεταφύτευσής του στο νέο σημείο.

Θρακική γη, στον δρόμο για την Αίνο, 29.10.2011
(φωτογραφία: Περσεφόνη Μύρτσου)

Εάν αντιληφθεί κανείς μεταφορικά αυτήν την ιδέα στο πλαίσιο μιας ανθρώπινης ύπαρξης, φαίνεται σκόπιμο να μπορεί κάποιος να μεταφυτεύει την κουλτούρα του στα νέα γεωγραφικά, πολιτισμικά, κοινωνικά δεδομένα. Παρ' όλα αυτά υπάρχει πάντα ο κίνδυνος εκφυλισμού της ρίζας του φυτού (αντίστοιχα της προσωπικής κουλτούρας του ατόμου) στο νέο σημείο που έχει ριζώσει, ίσως επειδή, αν δεν εκφυλιστεί, αυτό το σημείο να πετάξει τη ρίζα του φυτού έξω από το χώμα και έτσι να μαραθεί (αντίστοιχα το άτομο να βρέθει στο περιθώριο ή και να εκδιωχθεί έμμεσα και άμεσα από το κοινωνικό σύνολο). Στα πλαίσια του μεταναστευτικού μοντέλου ζωής, η προσωπική κουλτούρα του εκάστοτε μετανάστη ριζώνει στον νέο τόπο, επηρεασμένη πάντα από αυτήν τη μεταναστευτική διαδικασία μεταφύτευσης.

Η προσωπική μου επιφύλαξη όσον αφορούσε αυτήν τη διαδικασία ήταν το οικογενειακό αποσιωπημένο παρελθόν. Κάπως έτσι και μετά από σκέψη αποφάσισα να κάνω ένα πραγματικό ταξίδι πίσω στις ρίζες μου: ένα ταξίδι στην Αίνο.

Τον Οκτώβρη του 2011 ταξίδεψα μαζί με τη μητέρα μου οδικώς από τη Θεσσαλονίκη στην Αίνο της Ανατολικής Θράκης. Αυτό το ταξίδι ήταν το ακριβώς αντίστροφο αυτού που έκαναν ο παππούς και η γιαγιά μου

Η κεντρική πλατεία της Αίνου, 29.10.2011
(φωτογραφία: Περσεφόνη Μύρτσου)

Κεντρικός δρόμος της Αίνου, 29.11.2011

(φωτογραφία: Περσεφόνη Μύρτσου)

πριν 89 χρόνια. Ο πατέρας μου δεν μπόρεσε να έρθει μαζί μας λόγω δουλειάς, τουλάχιστον έτσι ισχυρίστηκε. Αποφάσισα να καταγράψω το ταξίδι μας τότε με μια βιντεοκάμερα τότε με μία φωτογραφική μηχανή. Ως καλλιτέχνης σκέφτηκα ότι μια τέτοια καταγραφή θα αποτελούσε εξαιρετικό υλικό για μια μέλλουσα καλλιτεχνική δουλειά. **Στο μυαλό μου είχα συνεχώς δύο ερωτήματα: είναι αυτό το ταξίδι ένας αλληγορικός επαναπατρισμός ή μια προσπάθεια συμβολικής ιδιοποίησης του χώρου, με την έννοια μιας προσωπικής αποικιοκρατικής εκμετάλλευσης αυτού, ως καλλιτέχνης, με σκοπό να χρησιμοποιήσει την ιστορία και τη**

Τα παλιότερα εναπομείναντα σπίτια της Αίνου, 29.11.2011

(φωτογραφία: Περσεφόνη Μύρτσου)

σχέση με το μέρος αυτό για τις καλλιτεχνικές ανάγκες της δουλειάς της; Ως τι πηγαίνω εγώ στο χωριό καταγωγής των παππούδων μου; Ως επισκέπτρια; Ως τουρίστρια; Ως κληρονόμος;

Η ημέρα που ταξιδέψαμε στην Αίνο ήταν μια εθνική γιορτή για την Τουρκία. Εκ των υστέρων μάθαμε ότι η 29η Οκτώβρη ήταν η ημέρα ανακήρυξης της τουρκικής δημοκρατίας από τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ το έτος 1923 (στα τουρκικά: Cumhuriyet Bayramı). Τον ίδιο χρόνο έλαβε χώρα και η ανταλλαγή πληθυσμών στα

πλαίσια της οποίας οι παππούδες μου εγκατέλειψαν την Αίνο. Στην κεντρική πλατεία της Αίνου οργανώθηκε μια μεγάλη γιορτή –όπως περίπου και οι δικές μας– με σημαίες, εξέδρα επισήμων, παιδάκια από σχολεία που απήγγειλαν ποιήματα για τον Μουσταφά Κεμάλ και την Τουρκία, και με παρουσία μιας σημαντικής στρατιωτικής δύναμης, το μέγεθος της οποίας μάλλον είχε να κάνει με τη συνοριακή θέση της Αίνου στον τουρκικό χάρτη.

Μετά τη λήξη της γιορτής περπατήσαμε λίγο στην Αίνο, η οποία είχε αρκετό κόσμο εκείνη την ημέρα και κυρίως ανθρώπους από την Κωνσταντινούπολη και την Αδριανούπολη που μάλλον είχαν καταγωγή από το χωριό και ήρθαν για τις γιορτές. Κάποτε κουρασθήκαμε

και καθήσαμε σε ένα εστιατόριο να φάμε. Παραγγείλαμε κιοφτέδες, ατζέμ πιλάβ, σαλάτα του τσομπάνη, η μητέρα μου αριάνι και εγώ κόκα κόλα. Ο σερβιτόρος, καλοντυμένος, μας ρώτησε από πού είμαστε και τί θέλουμε μια τέτοια μέρα στην Αίνο; Απάντησα στα τούρκικα ότι είμαστε από τη Θεσσαλονίκη, αλλά ότι ο παππούς και η γιαγιά μου ήταν από την Αίνο και ήρθαμε να δούμε τον τόπο καταγωγής τους. Το γεγονός ότι ήρθαμε στο μπαϊράμι ήταν εντελώς τυχαίο. Μας κοίταξε για λίγο σιωπηλός. Μετά κάθησε παραδίπλα και άρχισε να μας εξιστορεί την ιστορία του: ο δικός του πατέρας ήρθε από τη Θεσσαλονίκη, ή από ένα χωριό δίπλα –δεν κατάλαβα και πολύ καλά, γιατί μιλούσε γρήγορα– με την ανταλλαγή πληθυσμών. Στη Θεσσαλονίκη δεν έχει ταξιδέψει ποτέ ο ίδιος, είναι και αυτή η ζόρικη βίζα Σένγκεν της Ευρωπαϊκής Ένωσης... Στο κινητό μου έτυχε να έχω φόντο μια φωτογραφία της παραλίας της Θεσσαλονίκης. Του έδειξα τη φωτογραφία. Μου ζήτησε να του τη στείλω με MMS και έτσι έκανα.

Η «ευτυχής» σύμπτωση της εθνικής γιορτής καθώς και ο διάλογος με τον σερβιτόρο θα μπορούσαν να είναι ένα ωραιότατο σενάριο μιας νοσταλγικής ταινίας τύπου «Πολίτικη Κουζίνα». Παρ' όλα αυτά τα παραπάνω γεγονότα έφεραν την αλήθεια γυμνή μπροστά στα μάτια μου. Η Αίνος δεν είναι η πατρίδα μου, έτσι όπως η Θεσσαλονίκη δεν είναι η πατρίδα του σερβιτόρου. Η Αίνος δεν είναι τίποτα παρα-

πάνω από τη φανταστική τοπογραφία του οικογενειακού μου παρελθόντος, του οποίου ορατά σημάδια δεν υπάρχουν πια. Αυτό το ταξίδι ήταν για μένα η λύση στην πολύ προσωπική μου ανησυχία που αφορούσε αυτό το αόρατο παρελθόν. Αυτό το ταξίδι με βοήθησε να ξεκαθαρίσω την προσωπική και καλλιτεχνική μου θέση και ευθύνη σε αυτό το χωριό, το οποίο είχε πάρει μυθικές διαστάσεις στο παιδικό και αργότερα στο ενήλικο μυαλό μου.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΘΡΑΚΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΔΙΑΒΑΣΕΙΣ - ΣΤΕΝΑ - ΚΛΕΙΣΟΥΡΕΣ

ΠΟΤΑΜΟΣ - ΑΒΑΝΤΑΣ - ΚΙΡΚΗ

Κείμενα: Άγγελος Ποιμενίδης - Σύγχρονη επεξεργασία: Κράτης Ποιμενίδης

Η περιγραφή αυτή του Άγγελου Ποιμενίδη, σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, προερχόμενες από ανθρώπους της αρχαιολογικής υπηρεσίας, δεν παρουσιάζει μεγάλες αλλαγές στο σήμερα. Έχουν επισημανθεί στην περιοχή, βεβαίως, ορισμένες αρχαιολογικές θέσεις που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για μια μελλοντική αρχαιολογική έρευνα. Επισημαίνουμε ότι στην περιοχή των Ζωναίων ορέων ευρίσκεται ο χώρος, στον οποίον οι εταιρείες επιδιώκουν να εξορύξουν το χρυσό, σε βάθος 150 μ., προσπάθεια που αγωνίζονται οι κάτοικοι της Αλεξανδρούπολης να σταματήσουν, με σοβαρά περιβαλλοντικά επιχειρήματα.

Ολη η βουνόσειρά του Ζωναίου όρους (Ζωναία όρη, βουνά ΒΔ της αρχαίας Μεσημβρίας που φτάνουν έως τον σιδηροδρομικό σταθμό Ποταμού) αποτελεί ένα φυσικό προπέτασμα, ένα φυσικό κάστρο που διαχωρίζει τη Μακεδονία από τη Θράκη. Τα Ζωναία όρη δεν είναι υψηλά και αδιάβαστα βουνά, αλλά δεν είναι εύκολο να τα διασχίσει ένα τμήμα στρατού με εφόδια και μεταφορικά μέσα. Έχουν πολλά μονοπάτια και κατσικόδρομους και δεν διέθεταν έως το 1938 κανέναν αμαξόδρομο για να διευκολύνει τη συγκοινωνία Αλεξανδρούπολης - Κομοτηνής. Ένας πεζός για να διαβεί από οποιοδήποτε σημείο και να περάσει από κάμπο σε κάμπο, θέλει τουλάχιστον πέντε ώρες. Συντομότερες διαβάσεις των βουνών αυτών και κάπως εύκολες είναι: α) Αλίκη - Μέστη, β) Ποταμός - Κίρκη - Αριαννά, γ) Άβας - Κίρκη - Αριαννά, δ) Παλαγία - Ιάνα - Κίρκη - Συκορράχη - Μέστη και ε) Νέα Χηλή - Αμφιθέα - Ατάρνη - Μέστη.

Σε αυτά τα μέρη οι Βούλγαροι, οι οποίοι είχαν φτιάξει οχυρά στα Ζωναία κατά τους δύο μεγάλους πολέμους για να προστατεύονται από θαλάσσιες εχθρικές επιθέσεις, έχαραξαν με πολλή δυσκολία στενούς και χωμάτινους καρδρόδρομους που χάλασαν από τις βροχές και αχρηστεύθηκαν. Και "επί Μεταξά" στα ίδια σημεία κατασκευάστηκαν στρατιωτικοί δρόμοι, αλλά και αυτοί δεν διατηρήθηκαν. Μα και να άντεχαν, πάλι θα ήταν ακατάλληλοι για αμάξια και θα χρησιμοποιούνταν μόνο για τα υποζύγια του ορειβατικού πυροβολικού και των πυροβολαρχιών. Μόνο η Εταιρεία Ανατολικών Σιδηροδρόμων μπόρεσε και ένωσε τους κάμπους Κομοτηνής - Αλεξανδρούπολης κατά το 1885 διαμέσου Συκορράχης - Κίρκης - Λιγνιτωρυχείων Ποταμού και ο Μεταξάς τους συνέδεσε μέσω του Καρανλίκ ντερέ με τη σημερινή Εθνική Οδό Αλεξανδρούπολης - Κομοτηνής που ενώνει τη Θράκη με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Τα βουνά αυτά –τα Ζωναία–, όπως είναι χαμηλά και δασωμένα, δεν έχουν βαθιές χαραδρώσεις σαν τα Τέμπη,

εκτός από τα στενά του Ποταμού που τα ακολουθεί και τα διασχίζει ο σιδηρόδρομος με γαλαρίες. Από εκεί χαράχθηκε, ή καλύτερα επισκευάσθηκε ο δρόμος που ονομάσθηκε Εγνατία. Αυτή τη διαδρομή (Δικέλλα - Κόμαρος - Μέστη) διάβηκαν οι Πέρσες, οι Μακεδόνες, οι Ρωμαίοι, οι Βυζαντινοί, οι Φράγκοι, οι Βούλγαροι, οι Τούρκοι και όλοι οι στρατοί των διαφόρων επιδρομών. Συνεπώς τα Σαππαία στενά κάπου εδώ στα Ζωναία όρη πρέπει να αναζητηθούν, στον Σιαπλί ή Γιαγλί ντερέ ή έστω στον Καρανλίκ ντερέ ή ανάμεσα στα βουνά του Μωσαϊκού και των Δικέλλων. Το υψηλό κάστρο που βρίσκεται ανάμεσα στο Πέραμα (Γιουρουντζί) και Μωσαϊκό (Κόμαρος) και δεσπόζει των διαβάσεων Γιαγλί ντερέ, Σιαπλί ντερέ, ακόμα και του Καρανλίκ ντερέ, πρέπει να εξεταστεί εκτός από τους αρχαιολόγους και από τους τοπογράφους. Η εποπτεία επάνω από το υπερήφανο ύψωμα, που είναι μια καθαρή ακρόπολη και μεγαλειώδης βίγλα προς τη θάλασσα και την πεδιάδα Κομοτηνής, θα δείξει και θα λύσει το πρόβλημα των Σαππαίων στενών.

Η περιοχή μεταξύ Κομάρου και Περάματος είναι η

Η Εγνατία οδός στη Θράκη, κατά τη ρωμαϊκή εποχή. Με την κόκκινη γραμμή σημειώνεται η Παραεγνατία και με την κίτρινη η Εγνατία. Όποια αναφορά γίνεται στο κείμενο, εννοείται η Ρωμαϊκή Εγνατία και όχι η σημερινή.

(Φωτο από το πόνημα του Αλέξανδρου Χ. Καζαντζή «Κίρκη Έβρου», 2008)

είσοδος προς τα Σαππαία στενά για την έξοδο προς τη θάλασσα, δηλαδή την Κικονική χώρα. **Και για την κωμόπολη του νομού Ροδόπης Σάππες η επωνυμία τέθηκε για να θυμόμαστε τους αρχαίους Θράκες Σαππαίους που δεν κατοικούσαν εκεί, αλλά δυτικότερα, προς τον Νέστο, κοντά στη σημερινή Χρυσούπολη.** Η καλόνγνωμη επιτροπή μετονομασιών έκανε τέτοιες παραχωρήσεις και στο βαρβαρικό παρελθόν. Μετονόμασε π.χ. το **Ντικιλί** σε **Δικελλα**, το **Μουσάκιο** σε **Μωσαϊκόν**, το **Κούφι** σε **Λυκόφη**, το **Κιόρουμουτ** σε **Κέραμο**, κυρίως για να μη χαθούν οι μουσικότητες των ονομάτων που άφησε ο αδυσώπητος κατακτητής και αυτή η μετονομασία διαιωνίζεται έως σήμερα στους νέους συνοικισμούς του ιερού μας χώρου.

Στα Σαππαία στενά, τα βουνά πέφτουν απότομα και η μισγάγκεια¹ που δημιουργείται είναι χείμαρρος με καταράκτες και γκρεμούς και εκεί αποκλείεται να υπήρχε δρόμος. Επί Τουρκοκρατίας φτιάχτηκε ένα μονοπάτι για να κυκλοφορούν οι Τούρκοι του Χασανλάρ και του

Αλλά και ανάμεσα Πλάκας - Ατάρνης - Αύρας πάλι δεν υπάρχει δρόμος και διάβαση, γιατί τα βουνά κατεβαίνουν με πολλές απότομες πτυχώσεις, κάθετα προς τον χείμαρρο του Καρανλίκ ντερέ. Στη δυτική πλευρά, περίπου σε απόσταση ενός χιλιομέτρου, απλώνονται οι ομαλές πλαγιές του Ζωναίου και από εκεί διέρχεται η Εγνατία. Όσον αφορά τα στενά των Κορπίλων, ο Αχιλ. Σαμοθράκης αναφέρει ότι βρίσκονται κοντά στη Χρυσούπολη, στην περιοχή του Νέστου, όπου υπάρχει το σημερινό χωριό Παράδεισος και πιο μπροστά από την Καβάλα, στα μέρη που συναντούμε τα αντιαρματικά σίδερα και τα πολυβολεία του Μεταξά.

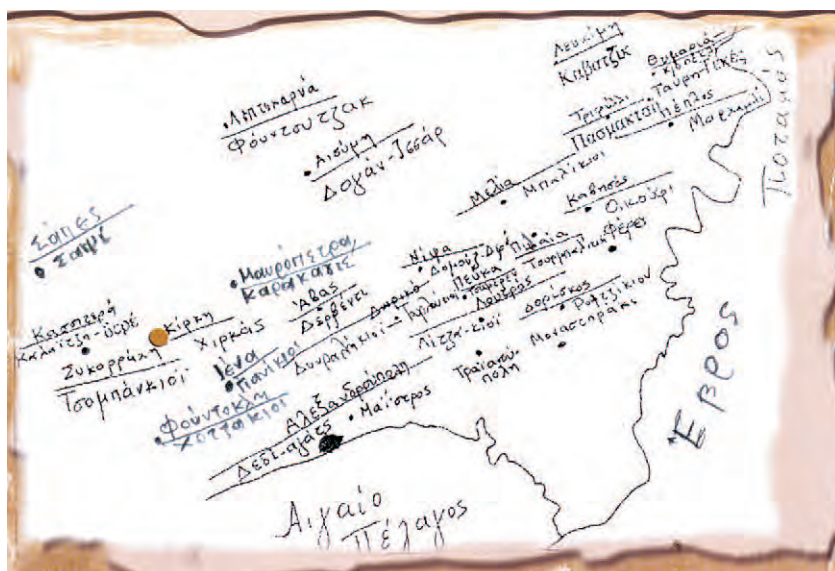
ΠΟΤΑΜΟΣ - ΑΒΑΝΤΑΣ - ΚΙΡΚΗ

Τα χωριά αυτά της περιφέρειας Αλεξανδρούπολης είναι ντερβένια και κλεισούρες που τα γύρω τους βουνά και οι ρεματιές αφήνουν να σχηματίζονται διαβάσεις από την Κικονική μας χώρα προς τον κάμπο της Κομοτηνής και υπολογίζεται ότι η Εγνατία οδός θα περνούσε από εκεί, όταν ήθελαν οι παλαιοί να απομακρυνθούν από τη θάλασσα ή τη χρησιμοποιούσαν για να αποφύγουν τα μαχητικά και δυσπολέμητα Θρακικά φύλα που ήταν εγκατεστημένα στα Ζωναία όρη και στην προέκτασή τους. Ο δρόμος από την Τραϊανούπολη προς την Κομοτηνή συντομεύεται πολύ, αν ακολουθήσει κανείς τις διαβάσεις Ποταμού, Ιν ντερέ και Προφήτη Ηλία (Άβαντος). Δεν συναντούμε απότομες ανηφορίες αφού τα βουνά αφήνουν τα πεινές διόδους, ενώ τα στενά του Ιν ντερέ ακολούθησε η σιδηροδρομική γραμμή. Είναι όμως κάπως απόμακρη από τη θάλασσα και οι αρχαίοι κατασκεύασαν την Εγνατία δίπλα σε αυτήν τη διαδρομή, για να παραπλέει και ο στόλος κοντά στα στρατεύματα της εκστρατείας τους.

Όταν οι επιδρομείς αφάνισαν τα Θρακικά έθνη των Ζωναίων ή τα ανάγκασαν να αλλαξοπιστήσουν (Πομάκοι, Αγριάνες,

Γκραβανίτηδες και Μάρηδες) και μετά την εγκατάσταση των μόνιμων κατακτητών Τούρκων, τότε ανοίχτηκαν οι δρόμοι του Άβαντος για την Κίρκη, μέσω Προφήτη Ηλία, και για το μοναστήρι Ιν ντερέ (Άγιοι Θεόδωροι). **Τα φράγκικα κάστρα Άβαντος και Ποταμού στήθηκαν για τα μονοπάτια αυτά των Ζωναίων και χρησίμευσαν στη Φραγκοκρατία (13ος αι.) για να προστατεύονται οι βαρώνοι από τις επελάσεις των Θρακικών φύλων των βουνών αυτών ή καλύτερα από τις επιδρομές των Βουλγάρων.**

Ο πιο σημαντικός δρόμος όλης αυτής της περιοχής (των Ζωναίων) είναι αυτός του Άβαντος (Προφήτης Ηλίας, Τσεπέλ-καγιά, Μαυρόπετρα, εγκαταστάσεις μεταλλείων Κίρκης).

Χάρτης μέρους του σημερινού νομού Έβρου με τις διπλές ονομασίες χωριών και πόλεων (Φωτο από το πόνημα του Αλέξανδρου Χ. Καζαντζή «Κίρκη Έβρου», 2008)

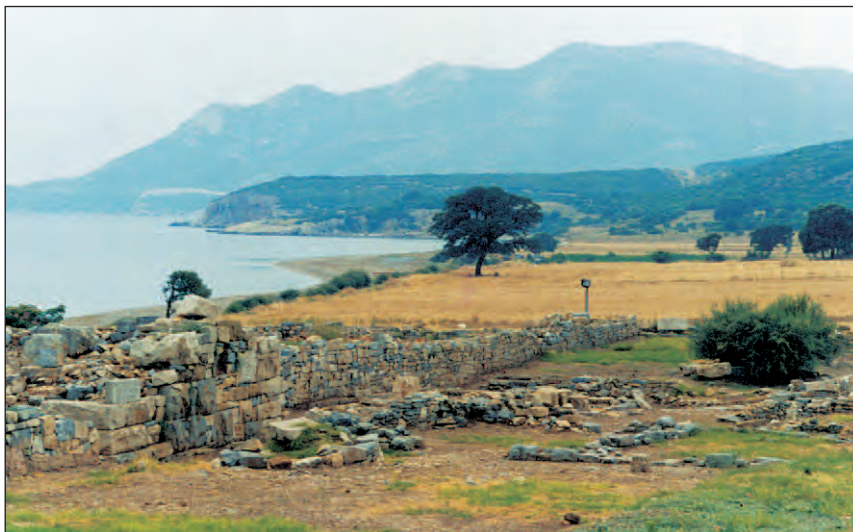
Φωταλάρ και να επικοινωνούν με τη Μάρκη και το Δεδέαγατς. Δεν περνούσαν από εκεί αμάξια προ της κατασκευής της σημερινής² Εθνικής Οδού. Κινούνταν όμως συχνά πεζοί και καβαλάρηδες και μάλιστα με μεγάλο κίνδυνο να εξοντωθούν από τους ληστές. Γι' αυτόν τον λόγο η Τουρκική διοίκηση έκτισε τότε **φυλάκιο χωροφυλακής**, το "**καρακόλ**" όπως έμεινε το όνομα και τα ερείπια του φυλακίου σώζονται μέσα στο ρέμα, ένα χιλιόμετρο περίπου πιο μακριά από το σημερινό λατομείο του Καρανλίκ ντερέ. Οπωσδήποτε ο Καρανλίκ ντερές δεν χρησιμοποιήθηκε στα παλιά χρόνια ως "διάβασις". Τα σύγχρονα εκσκαπτικά μηχανήματα εδάμασαν τη χαράδρα του, ενώ οι παλαιοί οδοποιοί την αγνόησαν τελείως.

1. Γραμμή ροής υδάτων, σημείο όπου συναντώνται δύο ή περισσότερες κοιλάδες και μαζεύονται τα ύδατα.
2. Ο συγγραφέας εννοεί την παλιά Εθνική Οδό.

Ήταν στρωμένος με καλντερίμι, σαν την αρχαία Εγνατία, αλλά πολύ στενότερος. Εκείνη είχε φάρδος 7 έως 8 μέτρα, ενώ ο δρόμος του Άβαντος - Κίρκης το πολύ 2,5 μέτρα. Ένα κομμάτι του καλντεριμιού βρίσκεται ακόμη ανατολικά των γερμανικών εγκαταστάσεων των μεταλλείων Κίρκης, κάτω από το Μποζ τεπέ, όπου δεσπόζει το μακρύ κάστρο και, αν κάποτε χαραχθεί αυτοκινητόδρομος Αλεξανδρούπολης - Κίρκης (σύντομος και όχι πρόχειρος), θα ακολουθήσει τον παλιό αυτό δρόμο, δηλαδή την παρακαμπτήριο της Εγνατίας από Τραϊανούπολη προς την Κίρκη.

Το μονοπάτι του Ιν ντερέ, που σήμερα διατρέχει ο σιδηρόδρομος, ήταν η συντομότερη λύση για τους πεζοδούς και τους φτωχούς, γιατί δεν κινδύνευαν από τους ληστές. Επί τουρκοκρατίας κτίστηκε και το μοναστήρι των Αγίων Θεοδώρων, μέσα στον βράχο με τις σβησμένες τοιχογραφίες, όπου έβρισκαν άσυλο οι πεζοπόροι και σκήτη οι καλόγεροι. Αυτοί καλλιεργούσαν και το μεγάλο χωράφι που απλώνεται μπροστά από το ησυχαστήριό τους, δεχόμενοι και το μικρό φιλοδώρημα των περαστικών που φιλοξενούσαν. Οι κάτοικοι του χωριού έλεγαν πως βρίσκονται εκεί, στους Αγίους Θεοδώρους, νεότεροι τάφοι, αλλά δεν ήταν γνωστό το σημείο. Έτσι ο χώρος αυτός επικαλείται την έρευνα των αρχαιολόγων και όχι των τυχοδιωκτών θησαυροθηρών που έχουν κάνει αρκετές τυμβωρυχίες για να βρουν τις λίρες και τα μεττζήτια των κακοποιών που λήστευαν την τουρκική πόστα (αποστολή ταχυδρομείου από την Πόλη για Θεσσαλονίκη), πριν κατασκευασθεί η σημερινή σιδηροδρομική γραμμή.

Η Κίρκη (πρώην Κιρκάς), με όνομα που δεν έχει σχέση με την ομηρική μάγισσα, κατασκευάσμα συνηχήσεως, το οποίο σεβάστηκε η επιτροπή μετονομασίας, είναι πιο νέος συνοικισμός και δεν διασώζει κάστρα και πύργους και μπο-

Μέρος της αρχαίας Κικονικής χώρας με κομμάτι της αρχαίας Μεσημβρίας

(φωτ. Κράτη Ποιμενίδη)

ρούμε να πούμε ότι μαζί με τον Ποταμό, τον Άβαντα, το Χαμηλό και τα Κασσιτερά συνθέτει την περιοχή των Σαππαίων στενών. Οι κάτοικοι, γνήσιοι Έλληνες, θεωρείται ότι είναι έποικοι από την Ήπειρο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Τα πολλά παρεκκλήσια και οι νεοχριστιανικοί τάφοι, ανατολικά του χωριού, υποδηλώνουν ότι η Κίρκη δεν έχει σχέση με την αρχαιότητα.

Γέροι Κιρκαλιώτες λένε ότι το χωριό τους ονομάστηκε Κιρκάς από τις τουρκικές λέξεις Κιρ Χαν (υπαίθριο χάνι) ή Κιρκ Χαν (σαράντα χρόνια) και δεν αποκλείεται να υπήρχε εκεί κάποιο χάνι, για να ξεκουράζονται τα καραβάνια που ξεκινούσαν από την Επισταθμία (Χάνα Τραϊανούπολης) για την Κομοτηνή, γιατί η Κίρκη βρίσκεται στο μέσον περίπου της απόστασης Τραϊανούπολης - Κομοτηνής, αν υπολογίσουμε ότι από την Κίρκη προς την Κομοτηνή ο δρόμος διατρέχει στο περισσότερο μέρος έκταση κάμπου και όχι βουνά.

Προς τη Συκορράχη, το Χαμηλό, τα Κασσιτερά (Καλαϊτζή ντερέ) δεν υπάρχουν κάστρα. Όμως, μεταξύ Συκορράχης, Μέστης - ανατολικά του Χαμηλού -, στις ΒΑ πλαγιές του Ζωναίου, που είναι πολύ ομαλές, βλέπει κανείς σωρούς από πέτρες σε μεγάλο χώρο, που θαρρείς πως είναι χαλάσματα μεγάλων συνοικισμών. **Και είναι πολύ βασικό αυτοί οι τόποι να ερευνηθούν, μήπως και αποδειχθεί ότι υπέχουν σημαντική ιστορική αξία, η οποία προβάλλει την εν γένει περιοχή γύρω από την Αλεξανδρούπολη.**

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ντερβένι = στενό

ντερέ(ς) = στενωπός, παρακλάδι
της αρχαίας Εγνατίας

τεπέ(ς) = μικρή κοιλάδα

Το ύψωμα του Καρανλίκ ντερέ

103 ΧΡΟΝΙΑ 1909-2012

ΜΙΚΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Κείμενα - Σκέψεις - Φωτογραφίες

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μποτονάκη

ΚΑΘΗΓΗΤΟΛΟΓΙΟΝ

Της πρώτης μεταπολεμικής - ταραγμένης
γυμνασιακής εξαετίας (1945-1951)

Γράφει ο Γιώργος Χατζηανδρέου

ΣΚΟΡΔΙΝΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ, Φιλόλογος

Στις μεγάλες τάξεις μας έκανε Ιστορία, Λατινικά, Ψυχολογία. Πολύ καλή, αλλά έκανε τη ζόρικη και είχε τις αναπόφευκτες κόντρες μαζί μας. Στην Η' τάξη, μας παραζόριζε στα Λατινικά με τις Οβιδιακές Μεταμορφώσεις και τη Βιργιλιακή Αινειάδα.

Μπαίνοντας λοιπόν μία ημέρα στην αίθουσα με ύφος, ανεβαίνει στην έδρα και, ενώ άρχισε το μάθημα, κάθεται απότομα στην καρέκλα. Μία άηχη μεν, «κραυγαλέα» δε γκριμάτσα πόνου αυλάκωσε το πρόσωπό της.

Με μία απότομη κίνηση φέρνει το χέρι προς τα πίσω και ξανά μπροστά στην έδρα, ενώ δείχνοντας μία καρφίτσα λέει οργισμένα: «Αυτό ποιος το έβαλε; θα το πληρώσει ακριβά» και την επόμενη στιγμή, σαν να μη συνέβαινε τίποτε, συνέχισε με τα «strivuntur remi»(;), αν το γράφω σωστά, και άλλα λατινοαλλεργικά.

Από την επόμενη ώρα όμως, δεν περιγράφεται το τι έγινε. Ανακρίσεις, απειλές, πήγαινε-έλα στο γραφείο του γυμνασιάρχη, ιδιαίτερες επαφές με τους... «μαρτυριάρηδες και μαρτυριάρες» της τάξης. Αποτέλεσμα «τζίφος». Αρχίσαμε και μεταξύ μας ν' αναρωτιόμαστε και να ψάχνουμε ποιος το έκανε, χωρίς να εντοπίζεται ο δράστης και ο καιρός

Η καθηγήτρια Αικατερίνη Σκορδίνη «παίζει» με το καρότσι σε σχολική εκδρομή, στο πάρκο της Κομοτηνής.

Η Ρίτα Ορφανίδου την παρακολουθεί χαμογελαστή και η μικρή Γκρέτα υποτίθεται ότι βοηθά (φωτο 1952)

(Αρχείο Γκρέτας Ρωμαντζά)

περνούσε χωρίς να κλείνει το ζήτημα. Φθάσαμε στο τέλος των σπουδών μας και παίρναμε τ' απολυτήριά μας, οπότε το κρυπτοζιζάνιο και σιγανοσκανδαλιάρης, φίλτατος Τολούρας (φ.ό.), μόλις πήρε το απολυτήριο στα χέρια του, άστραψαν τα σχιστά μάτια του και ενώ πετάγονταν σπινθήρες από τα πλάγια των γυαλιών του απασφάλισε μία βόμβα: «Παιδιά την καρφίτσα στη Σκορδίνη», και την έριξε· ένα-δύο-τρία-τέσσερα-ΜΠΑΜ: «την έβαλα εγώ». «Μπράβο, Απόστολε, και δεν σου φαινόταν· όταν το ψάχναμε ούτε μία υποψία δεν τράβηξες».

Με ανοιχτά τα στόματα από την έκπληξη, έκλεισε το θέμα «καρφίτσα» με τη Σκορδίνη, που είχε ξεθυμάνει στο μεταξύ.

ΜΟΥΖΑΚΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, Μαθηματικός

Μία ωραία πρωϊά έφθασε στο σχολείο μας ο πραγματικά ταλαντούχος στη μεταδοτικότητα Ζακυνθινός μαθηματικός, αλλά ο αθεόφοβος μόνο καθρεφτάκια και πολύχρωμες χάντρες δεν έβγαλε να μοιράσει. Σαν καταγόμενος από πατρίδα με καλλιέργεια και μουσική παράδοση, έπρεπε να ξέρει ότι το σχολείο που ήλθε ήταν της «πόλης των εκατό πιάνων».

(Αν μεταπολεμικώς τα πιάνια ήταν 100 σημαίνει ότι προπολεμικώς ήταν πολύ περισσότερα, γιατί οι Βούλγαροι φεύγοντας πήραν πάρα πολλά για «ενθύμια», όπως και ξυλόγλυπτα έπιπλα, πίνακες και άλλα καλλιτεχνήματα, περίτεχνες πόρτες, ακόμη και ξυλοδαντελωτά... ταβάνια! Όλα αυτά τα φόρτωσαν σε 76 ή 176 βαγόνια για τη Βουλγαρία, όπως άκουσα να λένε σοβαροί άνθρωποι σε συζήτηση με τον πατέρα μου. Δεν συγκράτησα με βεβαιότητα τον έναν από τους δύο αριθμούς, χωρίς να αποκλείω και κάποιον άλλο.)

Πρώτο απροσχημάτιστο ενδιαφέρον του, με πιθανές σχετικές συμβολικές καταχωρήσεις στον κατάλογο, ήταν τα επαγγέλματα των γονιών των μαθητών και η οικονομική τους κατάσταση. Καθώς προχωρούσε η χρονιά, πλήθαιναν και οι εξυπηρετήσεις που ζητούσε με κορυφαία την ευτράπελη ιστορία με τον συμμαθητή μας Δημάρα (φ.ό.).

Τελευταία ώρα κάποιου Σαββάτου φωνάζει λοιπόν τον Μίμη Δημάρα και του λέει: «Έμαθα ότι ζωγραφίζεις καλά, έ;»· Μάλιστα, κ. καθηγητά», απάντησε σεμνά ο μαθητής. «Τότε πάρε τα πινέλα και τις μπογιές σου και έλα αύριο το πρωί στο σπίτι μου». Από τη στιγμή εκείνη και όλο το απόγευμα ο Μίμης δεν περπατούσε, πετούσε από την απρόσμενη διάκριση και αναμενόμενη εύνοια του καθηγητή. Ξημέρωσε Κυριακή και δεν κρατιόταν ο φίλος και γείτονας συμμαθητής. Κατά τις 9 π.μ. καλοντυμένος, με τα πινελάκια ακουαρέλας και το κουτάκι με τις νερομπογιές στο χέρι, χτυπά την πόρτα του καθηγητή και: «Καλημέρα κ. καθηγητά, ήλθα». Μουζάκης: «Ε, πού είναι οι μπογιές και τα πι-

νέλα»; Καμαρώνοντας ο Μίμης: «*Νάτα κ. καθηγητά*». Μουζάκης: «*Τι, μ' αυτά θα βάψουμε το σπίτι*»;

Το έδαφος έφυγε κάτω από τα πόδια του, ενώ έπεφταν χίλιοι κεραυνοί στο κεφάλι του και από παντού έβγαινε ιδρώτας· γκρεμίστηκε κάθε φτερωτό όνειρο εύνοιας που πρόλαβε να κάνει. Μετά την ανώμαλη προσγείωση, συνήλθε και, φοβούμενος τις συνέπειες μιας αρνήσεως, συμφώνησαν να πάει το απόγευμα της Δευτέρας με τα... σχετικά. Η καλοστημένη παγίδα λειτούργησε άψογα και αποτελεσματικά. Είχε νυχτώσει πια για τα καλά, όταν ο Μίμης επέστρεψε στο σπίτι του αμίλητος, κατάκοπος, καταπασαλειμμένος με

μπογιές και τον κουβά με τα πινέλα στο χέρι από μια, ανεπίτρεπτη για παιδί, δουλειά που δεν είχε κάνει ποτέ ούτε στο σπίτι του. Έτσι τελείωσε η ευτράπελη για εμάς, αλλά οδυνηρή εμπειρία για τον συμμαθητή μας.

Παρά ταύτα, ήταν αποδοτικός καθηγητής, αν και στην προσπάθειά του ήταν λίγο θεατρικά απειλητικός (απραγματοποίητα βέβαια) προς τους αδιάβαστους μπροστά στον μαυροπίνακα λέγοντας: «*Θα σου δώσω μια να σου συντρίψω την κουκούτσα*» στα αγόρια, και «*θα σου ξεκολλήσω τα μαλλιά*» στα κορίτσια· κάνοντας και τις, ανολοκλήρωτες, σχετικές κινήσεις με τα σαν αντένες πελώρια χέρια του.

Από το αρχείο της Άννας Ταμβακίδου

Σχολική εφορία του Γυμνασίου, δεκαετία του 1950. Διακρίνονται ο Γυμνασιάρχης Αδαμ. Ταμβακίδης, η δασκάλα Δέσποινα Σαμοθράκη και η λαογράφος Ελένη Φιλίππιδη. Οι άλλοι(;)

Μαθήτριες του Γυμνασίου, Σχολ. Έτος 1950-51, με τους καθηγητές τους Π. Τόλκα, Φ. Φορτούνα και τον Γυμνασιάρχη τους Αδ. Ταμβακίδη.

23 Ιουνίου 1946. Χαιρετώντας πια τα τόσο γλυκά μαθητικά θρανία.

(Από την Κατερίνα Ταμβακίδου)
Αντίο για πάντα μικρό μου σχολειό
τώρα πια μεγάλα με προσμένουν
που θα με ρίξουν ή στο χαμό
ή θα με κάνουν δοξασμένο.

Φουρτούνες καινούργιες τώρα με καλούν
μεγάλες φουρτούνες γεμάτες πόνο
και ξέρουν εκείνες πόσο πάντα πονούν
μα πάντα ανώφελα θα σκέπτομαι εσέ μόνον.
Ω, Γυμνάσιο καλό! Ας ήμουν πάντα μέσα σου εδώ!

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Το Goethe Institut στην Αλεξανδρούπολη

Γράφει η Άρτεμις Τουφεξή

Φέτος γιορτάστηκαν τα 60 χρόνια από την ίδρυση του Ινστιτούτου Γκαίτε στην Αθήνα. Τον Σεπτέμβριο έγιναν πολλές εορταστικές εκδηλώσεις, μεταξύ των οποίων μία λογοτεχνική βραδιά έλαβε χώρα στη Ρωμαϊκή αγορά, στην Πλάκα. Η διευθύντρια του Γκαίτε τόνισε τον ρόλο και την ευθύνη του Ινστιτούτου σ' αυτή τη συγκυρία και είπε: «Το Γκαίτε βοηθάει στη διατήρηση γερών δεσμών μεταξύ Ελλάδας και Γερμανίας». Ο ίδιος ο Γκαίτε εξάλλου ήταν λάτρης του αρχαίου ελληνικού πνεύματος. «Οι πρόγονοί μου ήταν Έλληνες», έλεγε. Όταν μάλιστα κάποτε ήταν στην Ιταλία, είπε: «Στον Άγιο Πέτρο της Ρώμης άκουσα τη λειτουργία σε όλες τις γλώσσες, αλλά η ελληνική αντήχησε στ' αυτιά μου σαν καμπάνα μέσα στη νύχτα». Επομένως, οι Έλληνες έχουμε με το Γκαίτε έναν ιδιαίτερο δεσμό.

Το 1952, λοιπόν, ανοίγει παράρτημα στην Αθήνα, λίγο αργότερα στη Θεσσαλονίκη και Καβάλα και σε μας, στη μικρή μας τότε Αλεξανδρούπολη, πρέπει να άνοιξε το 1962· έτσι μπορούμε να πούμε ότι εμείς γιορτάζουμε τα 50 χρόνια.

Τα εγκαίνια έγιναν, όπως θυμούνται οι πρώτοι μαθητές του, σε ένα κτήριο, εκεί που είναι σήμερα το ΚΤΕΛ, με παρουσία πολλών Αλεξανδρουπολιτών.

Συχνά γινόταν διοργανώσεις μουσικής βραδιάς με κλασική μουσική και παρουσία εκλεκτού κόσμου. Ήρθε έτσι μια πνοή ευρωπαϊκού πολιτισμού στην πόλη μας. Σ' αυτό βοήθησε και ο γερμανομαθής Γιώργος Φιλιππίδης, από εκλεκτή οικογένεια της πόλης μας, όπως μου διηγήθηκε η κ. Ζωή Ελευθέρογλου, διευθύντρια τότε του παιδικού σταθμού.

Το ενδιαφέρον όμως για τη γερμανική γλώσσα το ξύπνησε κατά κάποιον τρόπο πολύ πιο πριν κάποιος συμπατριώτης μας, ο Παπαναστασίου. Σύμφωνα με φήμες, ήταν πρώτα Δεσπότης στη Γερμανία, έβγαλε τα ράσα για να παντρευτεί μια Γερμανίδα, έγινε καθηγητής εκεί στο Πανεπιστήμιο και τελικά τα παράτησε όλα, ήρθε στην πόλη μας και έγινε βοσκός. «Επιστροφή στη φύση». Τον βλέπαμε με τα προβατάκια του που περνούσε το δρόμο της Εθν. Αντίστασης τώρα, τότε γραμμές τρένου. Αυτός παρέδιδε και Γερμανικά. Μ' αυτόν είχαν αρχίσει μερικοί, όπως η Ελένη Στεεροπούλου μας έλεγε.

Έτσι μπήκε η «μαγιά» και, όταν άνοιξε εδώ το Γκαίτε παράρτημα, εκδηλώθηκε από αρκετούς ενδιαφέρον για τη γερμανική γλώσσα. Οι πρώτοι μαθητές ήμασταν ένα πλήθος αρκετά παράξενο, πολυποίκιλο: ένας υπάλληλος από

Ό...λο το Goethe Institut Αλεξανδρούπολης (η καλοχτενισμένη ξανθιά με τα γυαλιά ...η δεσποινίς Ελενίτσα)

την Τράπεζα, ο Αδαμίδης, που τον θυμόμαστε για το λεπτό του χιούμορ, άλλος ένας υπάλληλος, ο πάντα ευγενικός Αλέκος Κεβρεκίδης, ένας φημισμένος γιατρός με τη γυναίκα του από τις Φέρες, ο Οικονόμου, η όμορφη διευθύντρια του παιδικού σταθμού κ. Ζωή, ένας δικηγόρος, ο Κανδηλάπτης, μια μαία, καλό κορίτσι, η Μάρω, ένας νεαρός φιλόλογος, ο Σταμάτης Τσινάρης, ο κύριος και η κυρία Καρυωτάκη (πρέπει να ήταν νιόπαντροι τότε), ένα-δυο παιδιά του Γυμνασίου, που οι γονείς τους ήταν στη Γερμανία, εγώ και μερικοί άλλοι που δεν τους θυμάμαι. Όλοι αυτοί κάναμε μια τάξη απ' όλη την Αλεξανδρούπολη και τα περίχωρα. Βέβαια, εκείνη που δεν ξεχνιέται ήταν η δεσποινίς Ελενίτσα Στεεροπούλου, γνωστή ως «Σουσού». Πώς ερχόταν στο μάθημα! Πάντα ντυμένη στην τρίχα. Μαλλιά ξανθά, βαμμένα, χτενισμένα πάντα από το κομμωτήριο, Παράξενα παπούτσια ψηλοτάκουνα συμπλήρωναν την εικόνα της. Τη χαζεύαμε!... Μερικοί την πείραζαν, καλοπροαίρετα όμως. Θυμάμαι μια φορά ένας –πειραχτήρι–, ακουμπισμένος στον τοίχο με το ένα χέρι, τα πόδια σταυρωμένα, το άλλο χέρι στο γοφό κι ένα πλατύ χαμόγελο, κοιτάζει την Ελενίτσα έτσι καθώς ήταν στολισμένη και της λέει: «Εδώ, Ελενίτσα, έχει το νου σου, το κτήριο είναι παλιό, έχει ποντίκια, πρόσεχε μην μπει κανένα στο μεγάλο σου ντεκολτέ!

Μπορεί να ήταν παράξενη, ήταν όμως πολύ καλή διδασκική υπάλληλος. Αλλά αρκετά με τη «δεσποινίς Ελενίτσα», ας μην ταραζούμε την πouxία της εκεί που είναι...

Αρχίσαμε λοιπόν τη μάθηση της γερμανικής γλώσσας, για να μπορούμε να μπούμε σιγά-σιγά και στο πνεύμα της γερμανικής κουλτούρας. Αλλά δε ριζώσαμε πουθενά. Κάθε λίγο αλλάζαμε στέκι. Ένα διάστημα πηγαίναμε στην τότε «Αναγέννηση», ένα κτήριο κοντά στον Άγιο Νικόλαο, κατεβαίνοντας προς το κέντρο γωνιακό, παμπάλαιο, το σπίτι του Τακέλα, νομίζω. Αυτό δεν υπάρχει πια. Το γκρέμισαν εδώ και πολλά χρόνια και έγινε παιδική χαρά. Όμως, όσες φορές περνάω από κει, ρίχνω μια ματιά και ο νους μου για λίγο ταξιδεύει σ' εκείνα τα τόσο μακρινά, αλλά και τόσο όμορφα χρόνια. Άντε, θα με πάρουν τα ζουμιά...

Μια μέρα λοιπόν –μάλλον όχι μέρα, αλλά βράδυ, γιατί βράδυ πηγαίναμε τις περισσότερες φορές για να βολεύει όλους μας: τις μάνες να ταΐσουμε, να κοιμίσουμε τα παιδιά, τους άλλους να τελειώσουν τις δουλειές τους–, ένα βράδυ λοιπόν έγραψε ο δάσκαλος μια λέξη στα γερμανικά στον πίνακα και την ερμηνεία την έδωσε προφορικά. Εμείς κοιταζόμαστε σαν τους “χάνους” και δεν καταλαβαίνουμε τίποτα. Εδώ που τα λέμε, δεν ήταν και σπάνιο... Αυτός δεν καταλάβαινε τι τον ρωτούσαμε, εμείς δεν καταλαβαίναμε τι μας έλεγε, τέλος πάντων... πάμε παρακάτω. Περιμένουμε λοιπόν να μας το εξηγήσει. Αυτός μας κοιτάζει όλο απορία μ' εκείνα τα γαλάζια ξεπλυμένα μάτια του: «Ντεν καταλαβαίνετε;... ελληνικά σας το λέω....». «Τι είπε, ρε παιδιά;» αναρωτιόμαστε όλοι... «Τι είπε;». «Αρχαία ελληνικά σας το είπα... ντεν ξέρετε Αρχαία ελληνικά;». Ντραπήκαμε μεν, αλλά με το αρχαίο που μας πέταξε εκεί που δεν το περιμέναμε και με τη γερμανική προφορά που το είπε... άντε τώρα να καταλάβεις και να συνεννοηθείς...

Και από βιβλία; Τι το ρωτάς;... Βιβλίο μας ήταν εκείνο το Deutsche Sprachlehre für Ausländer του Griesbach και της Schulz που πάνω σπό μισό αιώνα το χρησιμοποιούσαν στο Μόναχο γιατί, λέει, ο εγγονός του συγγραφέα ήταν διευθυντής του Γκαίτε εκεί.

Αρκετές φορές μελετούσαμε στο σπίτι δυο-δυο, για να ενώσουμε τις γνώσεις μας, μπας και μπορέσουμε να βγάλουμε άκρη. Υπήρχε βέβαια και μια γραμματική, αλλά γερμανογερμανική, η περίφημη πορτοκαλιά Γραμματική. Πώς να καταλάβουμε όμως τα διάφορα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, αφού τα εξηγούσε στα Γερμανικά, που εμείς τότε πασχίζαμε να μάθουμε; Είχαμε και ένα κατακόκκινο βιβλιαράκι με διηγήσεις από μεγάλους Γερμανούς συγγραφείς. Η κ. Ζωή θυμάται πάντα εκείνο το

κομμάτι του Brecht «Wenn die Hailische Menschen Waven» (Αν τα σκυλόψαρα ήταν άνθρωποι): το αναφέρει πολλές φορές, όταν συναντιόμαστε και η νοσταλγία για εκείνα τα χρόνια διαγράφεται στο πρόσωπο, στο βλέμμα, στη φωνή της.

Στη βιβλιοθήκη φιγουράρει ακόμα ένα βιβλίο «βραβείο» από εκείνη την εποχή. Δεν πήγε για απόσυρση, μ' αρέσει να το βλέπω. Τελικά; Ναι, είχαμε ένα γερμανοελληνικό και ένα ελληνογερμανικό λεξικό. Αυτά ήταν πολύ καλά, έτσι ώστε καμιά φορά, αν είχες ώρα και όρεξη για κάτι παραπάνω... έπαιρνες τα λεξικά και προσπαθούσες να τα μάθεις απ' έξω... Μαθαίνεται το λεξικό απ' έξω; Τέλος πάντων... πολλές φορές κυνηγάμε χίμαιρες.

Πρώτος δάσκαλος πρέπει να ήταν ο Lohmann, ξανθός, γαλανός γερμανός. Το 1963-64 αλλάζουμε δάσκαλο.

Ήταν ο Buvmann, ψηλός, λεπτός, έτσι τον θυμάμαι. Εκείνη την εποχή ήταν στις δόξες της η ρετσίνα "Αδαμίδα" και τα αγόρια της τάξης έβγαζαν έξω το δάσκαλο για καμιά ρετσίνα. Ένα βράδυ λοιπόν, λένε, έφαγε τόσο πολύ που του κόλλησαν το παρατσούκλι "γερό (Gabel) πιρούνι". Μια άλλη βραδιά πήγαν τα αγόρια σινεμά με το δάσκαλο. Παιζόταν μία ταινία με Εβραίους και στρατόπεδα συγκέντρωσης. Ο Γερμανός βρέθηκε σε δύσκολη θέση. «Ντεν είναι αυτά αλήθεια», είπε. Δεν ήθελε να παραδεχτεί εκείνες τις αγριότητες. «Άντε να διαβάσεις και λίγο ιστορία», ψιθύρισαν οι δικοί μας ελληνικά, έτσι βέβαια που να μην τους ακούσει.

Μερικοί θυμούνται και την εκπαιδευτική εκδρομή στη Γερμανία, όσοι πήγαν βέβαια. Η κ. Ζωή θυμάται πως σε ένα ταξίδι στην Ανατολική Γερμανία έβγαλε ασπροπρόσωπο το γκρουπ, γιατί με τα Γερμανικά της έλυσε το πρόβλημα με τα διαβατήρια. Το διηγείται με πολύ καμάρι...

Ο Αλέκος Κεβρεκίδης μίλησε για μια περιπέτεια, όταν σε ένα ταξίδι στην Τσεχία έπρεπε να μιλήσουν με έναν κληρικό. Με τα Γερμανικά του βασικά και τη βοήθεια λίγων Γαλλικών και Αγγλικών μπόρεσε να συνεννοηθεί. Τα έβγαλε πέρα, μια χαρά!

Τελευταίος δάσκαλός μας ήταν ο Scheimer, ένας όχι νέος, ξερακιανός ψηλός. Τον θυμούνται, λέει, με παπιγιόν και σαγιονάρες! Καλός άνθρωπος. Αυτός έμεινε αρκετά χρόνια.

Επίσης, ένα άλλο κτήριο που μας πρόσφερε στέγη ήταν εκεί στον παραλιακό δρόμο, αντίκρυ από την "Αργώ", στο μάτι του νοτιά· τώρα είναι στρατολογικό γραφείο νομίζω.

Εξετάσεις για το περίφημο Zeugniss δώσαμε σε ένα κτήριο, στη Λεωφόρο Δημοκρατίας, κοντά στην Ακαδημία, στο σπίτι του Κιόρογλου. Πάλι εξετάσεις, πάλι διάβασμα,

Για του λόγου το αφαλές, απονομή βραβείων.

πάλι λαχτάρες αλλά «ήθελές τα κι έπαθές τα». Δεν ήταν αυτό σχολείο που σε πάνε θες δε θες. Θέλαμε και πήγαμε. Πήραμε λοιπόν το «χαρτί» που πιστοποιούσε ότι... ξέραμε Γερμανικά. Άλλοι το κορνίζωσαν, άλλοι το κατακώνιασαν σε κάποιο ντουλάπι... Ας βρίσκεται... δεν ξέρεις, καμιά φορά μπορεί να χρειαστεί. Πήγαμε και δύο καλοκαίρια, το 1963 και 1964. Αυτά πρέπει να

ήταν ιδιαίτερα μαθήματα. Τι μάθαμε; Ε..., αρκετά. Όχι όμως και ιδιαίτερα πολλά. Ήταν εν τούτοις ένα καλό κίνητρο για να μπορέσει κανείς και μόνος του να προσπαθήσει με ωραία βιβλία που βγήκαν αργότερα, όπως ένα μεγάλο λεξικό, το Nahrig, βιβλία ομαλών - ανωμάτων, απλών - σύνθετων ρημάτων με πολλά παραδείγματα, βιβλία με εκφράσεις, γερμανικά μυθιστορήματα με δίπλα την ελληνική μετάφραση, βιβλία με ορισμένο βαθμό δυσκολίας κ.λπ. Αλλά όλα αυτά πολύ αργότερα.

Μετά από αρκετά χρόνια μπήκαν τα Γερμανικά στην εκπαίδευση, αρχικά στο κλασικό Λύκειο. Εκμεταλλεύομαι την ευκαιρία αυτή και αρχίζω να διδάσκω μαθήματα Γερμανικών, έτσι για πλάκα, που πλάκα-πλάκα κράτησε η ενασχόλησή μου πολλά χρόνια. Ήταν και μια αιτία να ασχοληθώ πιο πολύ και πιο εντατικά με τη γλώσσα. Το απόλαυσα. Αλλά εκείνο που το χάρηκα ιδιαίτερα ήταν όταν μια μέρα ο άνδρας μου, που «μου 'μπαινε» κάθε τόσο ως γερμανομαθής, εκεί που διάβαζε τα γερμανικά ιατρικά του βιβλία -εδώ που τα λέμε, στην ιατρική ορολογία σχεδόν όλα έχουν ελληνική ρίζα-, μου λέει: «Για έλα εδώ μια στιγμή... Κάνε τη σύνταξη σ' αυτήν την πρόταση και δεν καταλαβαίνω τι λέει...». «Τώρα θα στο 'πω εγώ... έλα να στο εξηγήσω... Αυτό ήταν. Το 'φαριστήθηκα!

ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ

1. ΑΝΩΝΥΜΗ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ		50,00 €	15. Μιχαήλογλου-Ματσούκα	Έφη	40,00 €
2. Αρσενάκης	Χριστόδουλος	30,00 €	16. Μπραικίδης	Ευστράτιος	50,00 €
3. Γκιντίδης	Δρόσος	30,00 €	17. Ξενιτίδης	Αλέξης	50,00 €
4. Δόβρη	Δήμητρα	50,00 €	18. Παλαμήδα	Ελπίδα	100,00 €
5. Ιωάννου	Μαρίκα	100,00 €	19. Παπαδόπουλος	Απόστολος	10,00 €
6. Καδίρη	Άννα	50,00 €	20. Παπαπάτη-Καμπάνταη	Μαρία	100,00 €
7. Καραμανή	Μαρία	60,00 €	21. Πρίτσου	Στυλιανή	40,00 €
8. Καραμπάλη	Δέσποινα	20,00 €	22. Ταμβακίδου-Αργυροπούλου	Άννα	50,00 €
9. Κοντογιώργη	Νεραντζιά	40,00 €	23. Τσικούρα-Γραμενίδου	Χρυσούλα	50,00 €
10. Κωτούλα	Σοφία	50,00 €	24. Τσιουμπλέκου-Χαμπούρη	Ουρανία	50,00 €
11. Μακρή	Πλουσία	20,00 €	25. Τσιρώνη	Αγάπη	40,00 €
12. Μαναδάκη	Ματούλα	40,00 €	26. Φραγκόπουλος	Νικόλαος	100,00 €
13. Μαυριδής	Ανέστης	50,00 €	27. Χαμπούρης	Άγγελος	50,00 €
14. Μέντζα-Γρηγοριάδου	Μαρία	100,00 €			

ΜΠΑΚΑΛΗΔΕΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Το μπακάλικο του Χρήστου Φραγκόπουλου

Γράφει ο Νίκος Φραγκόπουλος

Εγώ, που σας γράφω για τον πατέρα μου Χρήστο Φραγκόπουλο, είμαι ο γιος του Νίκος, πρώην μπακαλόγατος και μετέπειτα δάσκαλος.

Στη μνήμη του (πέθανε το 1977) λοιπόν, εξιστορώ γύρω από το μπακάλικο ή εδωδιμοπωλείον ή παντοπωλείον ή ουζοπαντοπωλείον, που βρισκόταν στην οδό Αθύρων 12 με την οδό Κικόνων & Αμαζόνων, παράλληλους δρόμους.

Λίγο παραπάνω, το Ε' Δημοτικό Σχολείο και η Μηχανοκαλλιέργεια (μετέπειτα Υ.Ε.Β.)· κολλητά και ο φούρνος του κυρ-Βασιλή Καζακίδη και της συζύγου του Ανθοδέσμης. Αυτές οι οικογένειες ήταν από την Ανατολική Θράκη. Και σήμερα ο φούρνος συνεχίζει να λειτουργεί, από το 1932. Δύο πλάτανοι –ο ένας υπάρχει ακόμη– και απέναντι, στην Κικόνων, το αμπέλι των Σωτήρη και Βασιλή Μουταφίδη και ένας θεόρατος πλάτανος, στη δυτική γωνία, ζει και βασιλεύει.

Άλλα μαγαζιά, σε μικρή απόσταση, ήταν του κυρ-Γιάννη και Φώτη Κεβρεκίδη, κι αυτό με φούρνο, στη σημερινή οδό Εθνικής Αντίστασης. Πηγαίνοντας για τον Άγιο Ελευθέριο ήταν και της Σάνταινας.

Μέσα σ' αυτό το μαγαζί κυκλοφορούσε, του 'δινε ζωή και όνομα ο κυρ-Χρήστος ο Φράγκος –αντί Φραγκόπουλος– και η συμβία του Ερμιόνη, βοηθός του αρκετές φορές ή ο γιος του Νίκος. Βοηθός και φύλακας η γάτα Αγκύρας, η Πέπη, άριστος ποντικοκυνηγός.

Είχε απ' όλα τα καλά και πολύ κόσμο, γιατί συνδυάζοταν μπακάλικο και φούρνος. Το βράδυ ξεφόρτωναν τα γαϊδουροφόρτια ο κυρ-Νίκος ή ο κυρ-Δημητρός και το πρωί –με ολονύκτιο ζύμωμα– έβγαине το μυρωδάτο και αχνιστό ψωμί. Οι πινακωτές των 4, 5, 6 και 7 θέσεων με τα καθαρά τους σκεπάσματα έμπαιναν στον φούρνο. Ακολουθούσαν τα ταιψιά με φαγητά ή οι λαμαρίνες με μπακαλιάρους και πατάτες του στρατού. Υπήρχε ζωή, αλησμόνητη ζωή!

Ο κυρ-Χρήστος στις αρχές έφερνε τα πράγματα με την πλάτη, λίγα-λίγα, και μετά με το ποδήλατο, ένα πράσινο FLANDRIA, αλλά και ο Νίκος με το VICTORIA της VW. Τα επισκεύαζαν οι Κομήτηδες ή οι Αρετσανόπουλοι με τον μάστορα Ανδρέα Παχουμιάδη.

Αργότερα έστελναν τα προϊόντα οι ίδιοι οι έμποροι ή τα έφερνε ο κυρ-Νικόλας με το κάρο του που το τραβούσε ένα γκριζωπό υπάκουο άλογο, η Μαρίκα.

Σχεδόν με όλους είχε συναλλαγές ο κυρ-Χρήστος και όλοι είχαν να λένε για την τιμιότητά του και τον λόγο του: λίρα 100. Ακόμη και σήμερα που μέινανε ζωντανοί ελάχιστοι, αλλά και οι παλιοί πελάτες, έχουν να πουν για τον ήρεμο, τίμιο και γλυκομίλητο κυρ-Χρήστο.

Εμπόρους να ήθελες τότε και όλοι τους ικανοί και με επιφάνεια! Οι πελάτες, απλοί άνθρωποι, ομιλητικοί, πο-

νεμένοι και με τεφτέρι σχεδόν όλοι. Ακόμη υπάρχουν στα τεφτέρια οι... τόγκες (χρέη), ώρα τους καλή! Ο κόσμος τότε ήταν ενωμένος. Κουτσομπολιό, κουτσομπολιό αλλά η αγάπη, η κατανόηση και η φτώχεια έδεναν τον κόσμο.

Είχε και ...υψηλούς πελάτες ο κυρ-Χρήστος. Τους δασκάλους του Ε' Δημοτικού –λόγω σχολικής Εφορείας–, την κυρία Παρασκευή Τουφεξή, τη Δέσποινα Πολίτου, τη Χριστίνα Τριανταφυλλίδου, τον Λέτσο και τον Δάσκαλο Χριστόφορο Σιματλίδη. Αλλά είχε και ξένους πελάτες, τους τεχνικούς γαλλικής εταιρίας γεωτρήσεων πετρελαίου που άνοιγαν τρύπες πίσω από τη Μηχανοκαλλιέργεια.

Είχε και υψηλές επισκέψεις: το κατηχητικό, την εφημερίδα της αστυνομίας, τον μαύρο Σεπτέμβρη, το υγειονομικό, την αγορανομία, που υπέβαλλε μήνυση για μία δεκάρα υπερτιμολόγησης κασεριού! Στο δικαστήριο απεδείχθη λάθος του εμπόρου και ο Χρήστος αθωώθηκε.

Τότε πήρχε και η εφημερίδα «η φωνή των παντοπωλών» με ανώτατα ποσοστά μικρού κέρδους, ουσιώδη εν επαρκεία, επουσιώδη εν ανεπαρκεία, δεξί χέρι των μπακαλιδων. Όχι όπως τώρα ασυδοσία και ...ανώτατο κέρδος, αλλά σπάνιος έλεγχος.

Κουβαλούσε λοιπόν η Μαρίκα, το άλογο, από το

Φραγκόπουλος Χρήστος
(Φωτογραφία 1.10.1970)

«Νέος & Ακριβός» λάδια Μυτιλήνης σε βαρέλια, ζάχαρη (σε πάνινα σακιά αρχικά και μετά σε χάρτινα), ελιές Βόλου κ.λπ. με τον Ιζέτ υπάλληλο, ή από τους αδελφούς Παπουτσάκη (ο μεγάλος με την πίπα κρατημένη στα δόντια), με τον Χουσεϊν.

Η “ΠΙΕΤΡΟΓΚΑΖ” εφοδίαζε τον κυρ-Χρήστο με τις μπλε σκούρο φιάλες υγραερίου, αλλά και εστίες μαγειρέματος που αυτός ή ο γιος του εφοδίαζε τα νοικοκυριά. Πιο παλιά είχε και χοντρά φυτίλια για γκαζιέρες. Μετά ήρθε το υγραέριο.

Τελειωμό δεν είχε αυτή η συνεργασία του κυρ-Χρήστου Φραγκόπουλου με τον εμπορικό κόσμο της Αλεξανδρούπολης. Γι’ αυτόν θα γράψω αργότερα.

Ο κυρ-Χρήστος ή Φράγκος αγαπούσε τη δουλειά του και ήταν τίμιος και συνεπής, με όνομα. Μόνη του ευχαρίστηση ήταν κανένα ουζάκι με πελάτες εκεί στον πάγκο,

το απαραίτητο τσιγάρο, φίλτρο “ΕΘΝΟΣ”, που τον “έφαγε” τελικά με το που θα έβγαινε στη σύνταξη.

Την Κυριακή με τον φούρναρη, τον κυρ-Βασίλη, βόλτα ή καφενείο το πρωί. Ο ένας κοντός, ο άλλος ψηλός, τέλειος συνδυασμός. Το απόγευμα της Κυριακής με την οικογένεια στο “ΔΙΕΘΝΕΣ”, με τον κυρ-Νίκο και τον Δημητράκη γκαρσόνια. Κι αυτοί, ίδια σύνθεση! Παραδίπλα και ο Γιαννώτας με βιβλία και περιοδικά. Το Χόλλιγουντ όλο το είχαμε δει, χωρίς εξαίρεση. Άλλο θέαμα δεν υπήρχε τότε.

Καμιά φωτογραφία οικογενειακή στο φωτο-Δαΐδη πίσω από τα “ΤΙΤΑΝΙΑ” (άκουσες Υβόννη;).

Λίγο σας κούρασα, φίλοι αναγνώστες, αλλά έχω την εντύπωση πως μια νοσταλγική λύπη χαραχτηκε στο πρόσωπό σας, όπως και στο δικό μου, και ένας αναστεναγμός ξέφυγε!

Το μπακάλικο του κυρ-Θόδωρου

Γράφει η Μαίρη Υπερείδου

Ο κυρ-Θόδωρος ήταν ο μπακάλης της οδού Αίνου. Γλυκομίλητος μας δεχόταν τότε, που γυρίσαμε μετά την κατοχή, το ’45. Τότε που τα λεφτά ήταν λίγα και το τεφτεράκι ήταν στις δόξες του!

Τεφτεράκι εμείς, τετράδιο σχολικό μεγάλο εκείνος και χωρίς βαρυγκόμιες. Δε μας έριχνε. Δεν τον ρίχναμε. Χαμογελούσε πάντα καθώς έγραφε και δε ζόριζε κανέναν. Δεν κοίταζε ημερομηνίες λήξεως. Λες και δούλευε για να δουλεύει μόνο και δεν τον ενδιέφερε το χρήμα. Φορούσε άσπρη ποδιά και ζύγιζε στη χάλκινη ζυγαριά τις παραγγελίες της γειτονιάς. Το χαμόγελο μεγάλο, τα λόγια του λίγα. Από εκείνον αγοράζαμε το καρπούζι μας, τη ζάχαρη, τη μαγιά για τα τσουρέκια και τις κλωστές D.M.C. για τα κεντήματα της προίκας τα μεγάλα κορίτσια...

– Μισή οκά γιαούρτι, κυρ-Θόδωρο, είπε η μαμά μου...

– Μια ψειρόχτενα, κυρ-Θόδωρο...

Από εκείνον ο Γιωργάκης ο Ψύλλας –για μένα θα είναι πάντα ο Γιωργάκης– αγόραζε και τα τσιγάρα της

Υπερείδαινας. Το γράφει και στο βιβλίο του «Οδός Αίνου». Από εκείνον αγόραζε και κάτι κουτάκια καραμέλες (;) που είχανε μέσα για δώρο γύψινα αγαλματάκια. Στον μπουφέ τα αράδιαζε σαν να ήτανε τρόπαια από τα κατορθώματά του –τις σκανταλιές δηλαδή– με τον Μηνά.

Το καλοκαίρι η γυναίκα του καθόταν στο πόδι του για να κοιμηθεί αυτός λίγο παραπάνω. Από τις εφτά το πρωί, ως τα μεσάνυχτα, πολλές ήταν οι ώρες. Ήταν

Ο κυρ-Θόδωρος ξεκουράζεται...

Το μπακάλικο του κυρ-Θόδωρου ήδη έχει κλείσει...

σβέλτη γυναίκα. Τα βαρίδια της οκάς τα έπαιζε στα χέρια σαν στραγάλια. Ήξερε και γράμματα, λέγανε. Την αγαπήσαμε όλοι την Ισμήνη...

Σε ένα από τα ταξίδια μου στάθηκα μπρος στο μπακάλικο. Λουκέτο κρεμότανε στην πόρτα. Στο τζάμι της, κουρτίνα είχαν φτιάξει οι αράχνες... Σανίδες είχαν τα παράθυρα. Τον θυμήθηκα με το χαμόγελο σταμπωτό στο πρόσωπο πίσω από τον πάγκο, μπροστά στη ζυγαριά. Ακούμπησα στην πόρτα για λίγο. Φεύγοντας σκούπισα τα μάτια μου.

Όταν γύρισα στην καινούρια μου πατρίδα, με ρώτησε ο άνδρας μου: «Και τι μας έφερες από την Αλεξανδρού-

Ο κυρ-Θόδωρος με τη γυναίκα του Ισμήνη έξω από το μπακάλικο.

πολη;». «Τα “σημάδια” του παλιού καιρού. Είναι τόσο βαριά, που δεν μπόρεσα να κουβαλήσω τίποτα άλλο. Ούτε το περίμενα».

Του έδωσα μια κάρτα με τον Φάρο. Την κοίταξε, τη γύρισε και διάβασε:

Τα σημάδια

Σ' ένα μπακάλικο κοιτώ
απ' τα σπασμένα τζάμια
μα δεν υπάρχει ζυγαριά
με της οκάς τα δράμια.

Κι εσύ δεν είσαι Θοδωρή
αλεύρι να ζυγίσεις
ποδιά φορώντας καθαρή
να με καλωσορίσεις.

Το ρημαγμένο μαγαζί
τυλίγουνε σκοτάδια
και μια ποδιά σ' ένα καρφί
του χθες κρατά σημάδια...

«Θεός σχωρέσ' τον», είπε. Κατάλαβε, ου Ρουμελιώτ'ς μου, πως έφερα μόνο βαριά σημάδια αναμνήσεων.

Γράφει η Ελένη Ρήγα

Ο Θεόδωρος Αθανασίου, γεννημένος στις αρχές του 1900, στις 25 Μαρτίου, ήρθαν πρόσφυγες από την πατρίδα τους, με τη μητέρα του τη Στυλιανή (γιαγιά Στέλλα) και τ' αδελφία του.

Με το χαμό των αδελφών του, χάθηκε και η υγεία του. Έμεινε μόνο η αδελφή του Άννα Μαυριδοπούλου που ζούσε στη Θεσσαλονίκη και του χάρισε 3 ανίψια. Αρχικά διατηρούσε στο σπίτι της οικογένειάς, στο πρώτο δωμάτιο επί της Αίνου, την επιχείρησή του, το μεγάλο μπακάλικο της γειτονιάς.

Μεγάλος σε ηλικία, το 1949, μετά από μεσολάβηση της γνωστής μοδίστρας Ρωξάνης, που πήγαινε στα σπίτια και έραβε, παντρεύτηκε την Ισμήνη Βουλκίδου. Αν και δασκάλα, η Ισμήνη δεν άσκησε το επάγγελμά της, αλλά εργάστηκε με το σύζυγό της. Μια ζωή σε όλα μαζί.

Απέκτησαν το γνωστό μεγάλο παντοπωλείο στη γωνία Αίνου και Τσιμισκή, πρόδρομο των Super Markets.

Παιδιά δεν απέκτησαν. Ήταν όμως οι καλοί θείοι για όλα τ' ανίψια τους, του Θόδωρου και της Ισμήνης.

Ιδιαίτερη αδυναμία είχε στον Ανδρέα Ρήγα, γιο της αδελφής τής Ισμήνης, τον μόνο που ζούσε στην Αλεξανδρούπολη. Αυτός ήταν δίπλα του όποτε τον χρειαζόταν.

Σήμερα είναι μαζί στη γειτονιά των αγγέλων. Ο θεός Θόδωρος, αν και φιλόσθενος, πέθανε σε μεγάλη ηλικία. Τώρα και για πάντα κοιμάται στην αγκαλιά της αγαπημένης γης, στο ίδιο λίκνο με τη μητέρα του, τον αδελφό του Τάκη και την αγαπημένη του Ισμήνη.

Τα παραπάνω είναι ένα μικρό «ευχαριστώ» από μια ανιψιά που τον αγαπούσε πολύ.

Ο Θόδωρος Αθανασίου σε νεανική παρέα

(Οι τέσσερις φωτογραφίες προέρχονται από το αρχείο του Ανδρέα Ρήγα.)

Για να βοηθήσουμε τους αναγνώστες, τα μέλη της Σ.Ε. έφεραν στη μνήμη τους μερικά από τα πιο γνωστά ονόματα των “Μπακάληδων” της πόλης μας. Εάν εσείς θυμάστε και άλλους και μπορείτε να συγκεντρώσετε στοιχεία γύρω από αυτούς, παρακαλούμε μην αμελήσετε (ονόματα κ.λπ.).

Εμείς ξεκινάμε με τους πρώτους, των οποίων το υλικό έφθασε έγκαιρα στο περιοδικό μας.

ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ (ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ) ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ Ή ΚΑΙ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΑ

MARIA GIASSEMAKI

ARCHITECT N.T.U. (ATHENS)

11, LEMBESSI STR, 117 42 ATHENS

TEL. (+30) 210 9231 346

Fax: (+30) 210 9231 392

Mob.: 6944 247 744

E-mail: mgias@tee.gr

ΑΝΔΡΙΑΝΑ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ

του ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ

ΛΟΥΚΑ ΜΠΕΛΛΟΥ 13 ΑΘΗΝΑ 115 24

210 6927 058 6973 224 639

E-mail: nchatzian@tee.gr

ΓΙΑΣΕΜΑΚΗ ΧΑΡΑ

ΓΡΑΦΙΣΤΑΣ - ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΛΕΜΠΕΣΗ 11 ΑΘΗΝΑ 117 42

ΤΗΛ. 210 9231 363 κιν. 6944 346 348

Fax: 210 9231 392

ΕΛ. ΣΤΑΥΡΙΑΝΙΔΗ

ΚΕΝΤΡΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ "ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ"

ΑΓΓΛΙΚΑ - ΓΑΛΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ

1. ΕΒΡΟΥ 16 & ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ

ΤΗΛ./FAX: 210 9316575

2. ΑΓΧΙΑΛΟΥ 23 & ΑΜΙΣΟΥ ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ

ΤΗΛ./FAX: 210 9319070

www.flmellon.gr - e-mail: info@flmellon.gr

ΓΑΡΥΦΑΛΛΙΑ ΣΥΡΙΔΟΥ του ΣΠΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ

ΘΗΣΕΩΣ 25 ΜΑΡΟΥΣΙ 151 24

ΤΗΛ. 210 6129 044 κιν. 6974 003 216

ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ του ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Μ. ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ 13 ΑΘΗΝΑ 115 24

ΤΗΛ. 210 6916789 κιν. 6936 928534

E-mail: nicolhat@hotmail.com

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ του ΙΩΑΝΝΗ

ΚΑΘ. ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

ΟΥΡΑΝΟΥ 6 ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ 166 71

κιν. 6983 930799

ΣΠΥΡΟΣ Ε. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ

ΛΟΓΙΣΤΗΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 15 ΑΘΗΝΑ 105 52

ΤΗΛ. 210 3248100

ΟΙΚΙΑ: ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ 22 ΑΘΗΝΑ 112 55

ΤΗΛ. 210 2018092

ΚΟΥΡΟΥΤΖΙΔΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝ.**DENISE ELEFThERIOU**

ΣΧΕΔΙΑΣΤΡΙΑ ΜΟΔΑΣ

ΜΗΤΡ. ΙΩΣΗΦ 5 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 546 22

ΤΗΛ. 2310 272477 FAX: 2310 273663

κιν. 6944 582 382 www.deniseEleftheriou.gr

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΓΚΑΡΔΙΑΚΟΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Μετεκπαιδευθείς στα ενδοστοματικά εμφυτεύματα

στο DGI του Λονδίνου και στην Υποστηρικτική Αγωγή

του στόματος στον ογκολογικό Ασθενή

Λ. ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ 309 ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ 172 36

ΤΗΛ. 210 9754299 FAX: 210 9765433

κιν. 6944 341321 e-mail: gkardiak@otenet.gr

ΜΑΡΤΙΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ

ΣΥΝΤΗΡΗΤΡΙΑ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ (ΠΕ)

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (ΜΑ)

ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ 3 ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

546 36 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΗΛ./FAX: 2310 412413 κιν. 6973 486888

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Κ. ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

ΒΑΣ. ΟΛΓΑΣ 6 (2ος όροφος)

Τ.Κ. 54640 ΦΑΛΗΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΗΛ. 2310 869588

ΘΕΜΗΣ Α. ΛΥΜΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ - D.E.A PARIS II

ΤΣΙΜΙΣΚΗ 33 (8ος όρ.) 546 24 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΗΛ. 2310 282142 κιν. 6944391166

e-mail: lymbop@hol.gr

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Δ. ΜΑΝΤΖΟΥΝΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΟΦΘΑΛΜ/ΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΛ.ΑΣ.

Λ. ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 163Α (3ος όρ.) 115 26 ΑΘΗΝΑ
(πλησίον Μετρό Κατεχάκη)

e-mail: arismantzounis@gmail.com

ΤΗΛ. 210 6998223, 210 6997766

FAX: 210 6997765 κιν. 6948 275909

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ
ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΠΑΥΛΙΔΟΥ

ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 106 (2ος όρ.) ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗ
ΤΗΛ. / FAX: 25510 36856 κιν. 6945655110

e-mail: mpavlid@otenet.gr

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΥΡΟΛΟΓΟΣ - ΑΝΔΡΟΛΟΓΟΣ
Δ/ΝΤΗΣ ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΛ.ΑΣ.

Λ. ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 163Α (3ος όρ.) 115 26 ΑΘΗΝΑ
(έναντι Μετρό Κατεχάκη)

ΤΗΛ. 210 6998220 FAX: 210 6997765

κιν. 6948 274048

e-mail: chspap@yahoo.gr

THEODOR GIASSEMAKIS

PROJECT & CONSTRUCTION CONSULTANT

11, LEMBESSI STR, 117 42 ATHENS

TEL. (+30) 210 9231 346

Fax: (+30) 210 9231 392

Mob.: 6944 189 360

E-mail: mgias@tee.gr

ΠΟΛΥΖΩΗΣ ΜΑΚΡΑΣ του ΑΓΓΕΛΟΥ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ ΙΑΤΡΟΣ
ΕΝΔΟΚΡΙΝΟΛΟΓΟΣ

ΓΟΥΝΑΡΗ 176 ΑΝΩ ΓΛΥΦΑΔΑ 166 74

ΤΗΛ. 210 9646 995 κιν. 6944 549 654

E-mail: makras@internet.gr

ΕΛΕΝΗ Φ. ΜΑΛΑΜΑ

MSc - ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΜΑΖΑΡΑΚΗ 24Α (1ος όρ.) 68100 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΤΗΛ. / FAX: 25510 84503 κιν. 6973386595

ΠΕΤΡΟΣ Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΩΡΛ - ΠΑΣΤΙΚΟΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΥ
Fellow της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Πλαστικής Προσώπου

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 10 ΚΟΛΩΝΑΚΙ

ΤΗΛ. 210 7223200 FAX: 210 7223209

κιν. 6944 248247

e-mail: economoupetros@gmail.com

FACE CLINIC

www.economoupetros.com

www.faceclinic.gr | www.facialplasticsurgery.gr

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ**ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΓΑΛΕΤΖΑ**

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ
ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 56 (4ος όρ.) 106 78 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. 210 3831737 - 210 3803803

FAX: 210 3301910 κιν. 6977349339

e-mail: galezas.e@dsa.gr

ΑΛΕΞΙΟΣ Ι. ΞΕΝΙΤΙΔΗΣ

ΜΑΙΕΥΤΗΡΑΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ

Ειδικευθείς στην Εμβρυομητρική Ιατρική
στο *Kings College Hospital Λονδίνου*
Πιστοποιημένος από το *Fetal Medicine Foundation*

- ΑΥΧΕΝΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ • Β' ΕΠΙΠΕΔΟΥ
- ΥΠΕΡΗΧΟΚΑΡΔΙΟΓΡΑΦΙΑ
- ΕΠΕΜΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ

Τσιμισκή - Φαλήρου 16 1ος όροφος Αλεξανδρούπολη

ΤΗΛ. 25510 88047 FAX: 25510 88657

κιν. 6955 69 79 77

ΜΑΡΙΑΝΘΗ Θ. ΚΑΡΑΠΙΠΕΡΗ

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ 9 ΑΘΗΝΑ 106 78

ΤΗΛ. 210 3813 997, 3813 977

Fax: 210 2813 897

ΕΙΡΗΝΗ Σ. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΜΑΡΑΣΛΗ 21 ΑΘΗΝΑ 106 76

ΤΗΛ. 210 7215 546 FAX: 210 7215 622

κιν. 6932 243 736

e-mail: igranmatopoulou@gvm-law.gr

στην βιβλία

Επιμέλεια: **Κράτης Ποιμενίδης**
Αλεξάνδρα Μποτονάκη

ΔΙΕΘΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΥΠΕΡΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΣΠΑΡΤΗ 246 ΧΛΜ.

ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ

30 ΧΡΟΝΙΑ 1983-2012

Ο Διεθνής Σύνδεσμος ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ, με χορηγία του ιδρύματος ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ, εξέδωσε το 2012 ένα βιβλίο 101 σελίδων, εις αναφοράν και τιμήσιν της ιστορικής διαδρομής Αθηνών-Σπάρτης από τον Αθηναίο ημεροδρόμο Φειδιππίδη, το 490 π.Χ.

Στο ανωτέρω λεύκωμα ο πρόεδρος του Διεθνούς Συνδέσμου ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ και ταμίας του Συλλόγου Αλεξανδρουπολιτών Αττικής Παναγιώτης Τσιακίρης προλογίζει:

“Τριάντα χρόνια πέρασαν από εκείνο το χάραμα του Σαββάτου της 1ης Οκτωβρίου 1893 που ο Έλληνας Σπαρταθλητής Γιάννης Κούρος έμπαινε θριαμβευτικά στη Σπάρτη. Τερμάτισε πρώτος σε 21 ώρες και 53’ «πιάνοντας στον ύπνο» τον Δήμαρχο, όπως έγραψαν στην πρώτη τους σελίδα οι «The Times» στις 3 Οκτωβρίου 1893. Η εκλεκτή και αγουροξυνημένη Σπάρτη τον υποδέχθηκε με τιμές ήρωα.

Έτσι αρχίζει η λαμπρή πορεία του ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ στο παγκόσμιο αθλητικό στερέωμα, για να ακολουθήσει η ίδρυση του Διεθνούς Συνδέσμου ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ το 1984, που έμελλε να οδηγήσει τον αγώνα στην αναγόρευσή του ως της κορυφαίας υπερμαραθώνιας διοργάνωσης παγκοσμίως.

Το ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ ενηλικιώθηκε, οργανώθηκε και καθιερώθηκε πλέον ως η μοναδική υπερμαραθώνια απόσταση που, έχοντας εξακριβωμένο ιστορικό υπόβαθρο, παραμένει πιστή στα Ολυμπιακά ιδεώδη και στο «ευ αγωνίζεσθαι». Εκατοντάδες πλέον οι πιστοί του αθλητές συρρέουν από όλο τον κόσμο κάθε Σεπτέμβριο για να τρέξουν «στα βήματα του Φειδιππίδη» και να ανταμειφθούν με ένα στεφάνι αγριελιάς και να σβήσουν τη δίψα τους με μία κούπα νερό από τον Ευρώτα, που τους προσφέρουν οι κοπέλες της Σπάρτης, μπροστά

στο άγαλμα του Λεωνίδα.

Στην προσπάθειά μας να τιμήσουμε αυτούς τους σύγχρονους «ημίθεους» που για τριάντα χρόνια αγωνίζονταν χωρίς κανένα χρηματικό αντίλλαγμα, αποφασίσαμε την έκδοση αυτού του λευκώματος, ως ένα μικρό δείγμα αναγνώρισης της φυσικής αντοχής και της ψυχικής δύναμης που επιδεικνύουν οι δρομείς στη διάρκεια των 36 ωρών αδιάκοπης πάλης ανάμεσα στο πνεύμα και το σώμα, για να φθάσουν στο τέρμα και να αγγίξουν τα πόδια του αγάλματος του Λεωνίδα.

Αισθάνονται όλοι τους νικητές και αυτό είναι που κάνει ξεχωριστό αυτόν τον αγώνα. Είναι η επιβεβαίωση των τεράστιων αποθεμάτων φυσικής αντοχής και ψυχικής δύναμης που διαθέτουν και όχι η σειρά του τερματισμού. Είναι η χρήση του μέτρου και όχι της υπερβολής. Νά γιατί το ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ είναι μοναδικό.

Αφιερώνεται τούτο το λεύκωμα σε όλους εκείνους που αγωνίστηκαν έντιμα, μέχρι σήμερα, για τη διατήρηση των ιδεωδών του Ολυμπισμού, είτε ως αθλητές, είτε ως χορηγοί και υποστηρικτές αυτής της υπέροχης εκδήλωσης ανιδιοτελούς προσφοράς. Όλοι εμείς, μέλη και φίλοι του ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ, που με αλτρουιστική διάθεση συμμετέχουμε κάθε χρόνο συμβάλλοντας στην επιτυχή διοργάνωση και διεξαγωγή του αγώνα, υποσχόμαστε ότι θα εξακολουθήσουμε να υπερασπίζουμε τη διατήρηση και τη διάδοση του Ολυμπιακού Πνεύματος, το οποίο προϋποθέτει αμοιβαία κατανόηση σε πνεύμα φιλίας και αλληλεγγύης στο «Ευ αγωνίζεσθαι».

Για την ιστορική πλευρά του θέματος, στο πόνημα αναφέρονται τα εξής: Η μάχη του Μαραθώνα το 490 π.Χ., η περιφημότερη μάχη της παγκόσμιας ιστορίας, αποτελεί σταθμό και αφετηρία της ιστορίας του πολιτισμού. Δυόμισι χιλιάδες χρόνια μετά την ιστορική μάχη γεννιέται στην Ελλάδα ένα αθλητικό γεγονός το οποίο ονομάστηκε ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ και αφετηρία του υπήρξε η αναφορά του Ηροδότου στο εκπληκτικό κατόρθωμα του Αθηναίου ημεροδρόμου Φειδιππίδη, τον οποίον οι Αθηναίοι έστειλαν στη Σπάρτη για να ζητήσει στρατιωτική ενίσχυση απέναντι στην επερχόμενη περσική πλημμυρίδα. Ο Φειδιππίδης έφτασε στη Σπάρτη την επομένη της αναχώρησής του από την Αθήνα.

Η ιδέα να εορτάζεται το ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ στη σύγχρονη εποχή οφείλεται στον Βρετανό σμήναρχο της RAF John Foden, ο οποίος υπήρξε φανατικός μελετητής της αρχαίας Ελληνικής ιστορίας και διερωτήθηκε αν ένας σημερινός άνθρωπος μπορεί να διανύσει τα 250 χλμ. Αθήνας-Σπάρτης σε δύο ημέρες. Έτσι αυτός, μαζί με άλλους τέσσερις συναδέλφους του της RAF έρχονται στην Αθήνα και στις 8 Οκτωβρίου 1982 ρίχνονται στην περιπέτεια, για να διαπιστώσουν εάν το όραμα μπορεί να γίνει πράξη. Την επομένη, 9 Οκτωβρίου, μετά από 36 ώρες οι δρομείς φθάνουν στη Σπάρτη, μπροστά στο άγαλμα του Λεωνίδα. Αυτό το εγχείρημα οδήγησε στη διοργάνωση του Α' Διεθνούς ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ το 1983 και το 1984 στην ίδρυση του Συνδέσμου με την επωνυμία ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ.

Από τότε και κάθε Σεπτέμβριο διεξάγεται ανελλιπώς αυτός ο υπερμαραθώνιος των 250 χιλιομέτρων, με πλήθος αθλητών από όλον τον κόσμο, και ο οποίος προβάλλει την απαρámλλη φιλοξενία και τις φυσικές καλλονές της ελληνικής γης.

Κ. Π.

Δημήτρης Παπαράλλης Παράκτια Αλιεία

Ποίηση, Καβάλα 2011

Εξώφυλλο, από φωτογραφία του Δημήτρη Παπαράλλη

Ο Δημήτρης Παπαράλλης γεννήθηκε στην Αλεξανδρούπολη. Απόφοιτος της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Αλεξανδρούπολης και της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης δίδαξε σε σχολεία της Σαμοθράκης, της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας. Έχει εκδώσει τις ποιητικές συλλογές «Οξείδιο σιωπής», 2003 και «Ιχνηλασία εσωτερικού χώρου», 2005.

Η τελευταία συλλογή περιέχει τριάντα ποιήματα, που γράφτηκαν από τον Σεπτέμβριο του 2004 έως τον Απρίλιο του 2011, με τίτλο που μας παραπέμπει εξ αρχής σε πιθανά ανάλογα βιώματα της νιότης μας ή και της ωριμότητάς μας.

Το εξώφυλλο είναι σύνθεση του ίδιου, ως επίσης και η φωτογραφία.

Ο Δ.Π. αφιερώνει τη συλλογή στη γυναίκα του Αθηνά.

Είναι δύσκολο να παρουσιάσουμε ποιήματα ενός καταξιωμένου ποιητή και εξαίρετου φιλόλογου-δασκάλου, που τυχαίνει να είναι και φίλος. Παρεμβαίνει το συναίσθημα και δυσκολεύει τις σκέψεις και τις λέξεις.

Νομίζω, στο πρώτο ποίημα της συλλογής «Προς ναυτιλλόμενο» ο ποιητής μας δίνει το περίγραμμα, μέσα στο οποίο θα κλείσει την ποιητική θέαση των πραγμάτων και της ζωής. Εγώ, εσύ, αυτός είμαστε ένας ναυτιλλόμενος, που περιμένει το δελτίο καιρού για να ξεκινήσει ένα νέο ταξίδι:

«Προς ναυτιλλόμενο»

Στου φεγγαριού την πλώρη ταξιδεύοντας
άπλωσε την αγάπη σου λευκό σεντόνι ακύμαντο
να ξαποστάσουν τα όνειρα ο κάματος
και η πίκρα της ημέρας.

Πού σε πηγαίνει σήμερα το νέο ταξίδι;
Ποια πέλαγα ποιοι δρόμοι ποια σπίτια και ποια πρόσωπα
σε προσκαλούν να ψηλαφήσεις τη μορφή τους να τη γράφεις
όπως σε βιβλικά κιτάπια «γεννηθήτω φως»;

Θα 'χει ωραίο καιρό απόψε. Μη φοβάσαι.

Θάλασσα, νερό, φως, κατάρτι, ουράνιο τόξο, πέλαγος οδηγούν τη φαντασία μας σε εικόνες «παράκτιας αλιείας»... Και προχωρεί ο ποιητής καταγράφοντας με μικρό λυρισμό τις δυσκολίες της «αλιείας».

Σε όλα σχεδόν τα ποιήματα της συλλογής διακρίνουμε την υπαινικτική παρουσία της «ακτής» από την οποία θεάται ο Δ.Π. και προσπαθεί να «αλιεύσει» αλλά τι:

Οι λέξεις βαριές από βιώματα και γνώση μας συγκλονίζουν, οι εικόνες πυκνές, όχι τόσο από ρήματα και ενέργεια, όσο από ουσιαστικά, φορτισμένα με συναισθήματα και συγκινήσεις.

«Προσωπική υπόθεση»

Κάποιες φορές το γέλιο σου αντηχεί σαν κλάμα πληγωμένης θάλασσας
λυγμός ανέμου σε παράθυρα γυμνά κραυγή αιφνίδια σε βαθιά
μεσάνυχτα

μ' ένα σκληρό απερίτμητο απαρηγόρητο φεγγάρι.

Κάποιες φορές το δάκρυ σου ανοίγει δρόμους φωτεινούς
απλώνει απέραντη τη γη κεντάει ανθούς σμιλεύει αγάλματα
κόβει στη μέση την αγάπη, ένα κομμάτι εσύ ένα εγώ
να ταξιδέψει η νύχτα ως το ξημέρωμα.

Όμως ο τελευταίος ή οι τελευταίοι στίχοι, που περικλείουν και το ουσιαστικό μήνυμα κάθε ποιήματος, είναι περισσότερο αισιόδοξοι γύρω από τις έννοιες ή τις αξίες που προσπαθεί να «αλιεύσει» ο ποιητής, αλλά και εμείς, οι κοινωνοί και εν δυνάμει αλιείς: την αγάπη, τη φιλία, τον έρωτα, τη ζωή, τον χρόνο, τον θάνατο, το ταξίδι...

«Όνειρα φτηνά»

Μου φτάνει ένας στίχος της αγάπης
καθώς κατηφορίζει αργά του στοχασμού τα μονοπάτια
σαν δροσερό ρυάκι ευλογημένο· το παν μέσα στο τίποτα
το τίποτα μέσα στο τίποτα αναστημένο.

Φτηνά, σου λέω, πολύ φτηνά τα όνειρά μου.

Ο Δ.Π. έμπειρος και πολυδιαβασμένος φιλόλογος, αξιοποιεί όσα έχει απομνημόνευσει και διδάξει γύρω από την τεχνική της σύγχρονης ποίησης. Χωρίς ρίμα και συγκεκριμένο αριθμό συλλαβών ή στίχων ή στροφών πετυχαίνει ώστε ο ελεύθερος στίχος να έχει τη μουσικότητα ενός ποιήματος και να συγκινεί τον αναγνώστη. Δεν αναλύει τα αισθήματά του, τα υπαινίσσεται, βρίσκοντας τις κατάλληλες λέξεις ή εικόνες, τις διατάσσει στη σωστή σειρά και αφήνει τον αναγνώστη να αναγάγει την περιεκτικότητα των λέξεων στα δικά του βιώματα, αφήνοντάς τον να επιλέξει ό,τι ανάλογο έχει συμβεί μέσα του.

«Ανεπίστροφος χρόνος»

Τώρα ο ήλιος βγαίνει μόνο από τη δύση
οι βάρβαροι σκοτώνουν τα όνειρα όταν ξυπνούν
και πώς ν' ανοίξει ο έξω ουρανός
όταν μένει κλειστός ο ουρανός εντός σου;
Πώς;

Συχνά ο Δ.Π. εμπνέεται από στίχους ή φράσεις αγαπημένων του ποιητών ή συγγραφέων και δίνει τη δική του ποιητική προσέγγιση. Παράλληλα τραγικά γεγονότα, που συνέβησαν σε συγκεκριμένα πρόσωπα, συγκινούν ιδιαίτερα τον ποιητή.

Το τελευταίο ποίημα της συλλογής προσφέρει τον τίτλο σε όλη την ενότητα. Αφήνουμε τον ίδιο τον ποιητή να εκφραστεί γιατί έδωσε αυτόν τον τίτλο στο πόνημά του.

«Παράκτια αλιεία»

Όμως εμείς παράκτιοι αλιείς της ποίησης
μένουμε στα ρηχά και ψηλαφούμε όστρακα που τα ξέβρασε ο νοτιάς
φύκια και πέτρες της ακτής ήλιους μικρούς
που στραφαλίζουν στο βυθό και χάνονται πλάσματα του γαλαού
καθώς γλιστρούν μέσα απ' τα χέρια μας και φεύγουν· μένουμε εδώ
κι αγγίζουμε πρόσωπα ακνά γραμμένα στον καθρέφτη του νερού
αισθήματα κρυμμένα στη σιωπή απλές χαρές του τίποτα
κι όνειρα ανεπίδοτα σε παραλήπτες που μας έχουν ξεχάσει·
μένουμε εδώ και τρυφερά συλλέγουμε τα ταπεινά τα λίγα
την ψιλή ψαριά να μας χορτάσει.

Μέσα όμως από την ταπεινότητα που αποπνέει η 10στική τελευταία στροφή ξεπηδά ένα ελπιδοφόρο και αισιόδοξο μήνυμα για τους παράκτιους αλιείς που έχουν «μείνει στα ρηχά».

Μας φτάνει αυτό το δείπνο της καρδιάς και της αγάπης.

Και εμείς, οι μεγαλωμένοι δίπλα σε μια ακτή και με καθημερινή εικόνα ενός «αλιέως» είναι τυχαίο το γεγονός ότι μας συγκλονίζει η ποιητική αναζήτηση και έκφραση ενός διπλανού «παράκτιου αλιέως» για πράγματα καθημερινά αλλά και σπουδαία.

Ευχαριστούμε Δημήτρη.

A. M.

ΕΠΙΛΟΓΕΣ από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΡΑΚΗ

3.10.2012 Το Ιερό Ίδρυμα Ποντίων ΗΠΑ - Καναδά "Παναγία Σουμελά" τίμησε τη μνήμη του Νίκου Κεφαλίδη. Το ανωτέρω ίδρυμα τίμησε τη μνήμη του Νίκου Κεφαλίδη, του Αλεξανδρουπολίτη επιχειρηματία και μεγάλου ευεργέτη του, που σκοτώθηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 1998, όταν το αεροπλάνο της πτήσης Swissair 111 (από Ν. Υόρκη προς Γενεύη Ελβετίας) κατέπεσε ανοικτά του Χάλιφαξ του Καναδά σε απόσταση περίπου 35 μιλίων από το ομώνυμο διεθνές αεροδρόμιο. Οι εκδηλώσεις οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο Ιερό Ίδρυμα στο Ουέστ Μίλφορντ της Νέας Ιερσέης είχαν ως στόχο να αποτίσουν φόρο τιμής στις χιλιάδες αθώες ψυχές Ελλήνων και Ορθοδόξων που χάθηκαν στις εννέα τελευταίες δεκαετίες.

3.10.2012 Το πρώτο βραβείο του αειφόρου σχολείου πανελλαδικά κέρδισε το 1ο ΣΕΚ Αλεξανδρούπολης. Ο Πανελλήνιος Διαγωνισμός για το βραβείο του αειφόρου σχολείου θεσμοθετήθηκε πριν από δύο χρόνια από την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας.

3.10.2012 Η Γιορτή Βιολογικής Γεωργίας στην Άνθεια. Στις 29 Σεπτεμβρίου 2012 πραγματοποιήθηκε, στα πλαίσια της Γιορτής Βιολογικής Γεωργίας, για ένατη συνεχή χρονιά στην Άνθεια, στο Πνευματικό Κέντρο του Συλλόγου «Σπάρτακος», ημερίδα με θέμα «Αντιμετώπιση προβλημάτων φυτοπροστασίας» από τη Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Π.Ε. Έβρου, σε συνεργασία με την Ομάδα Φίλων Βιολογικής Γεωργίας Θράκης.

3.10.2012 Οι λαθρομετανάστες, 5η φάλαγγα της Τουρκίας. Το όραμα του Οζάλ να κατακτηθεί η Ελλάδα από Τούρκους, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλάζει γιατί η Τουρκία δεν μπαίνει στην Ε.Ε. Η διάλυση της Ελλάδος επιδιώκεται τώρα με τις στρατιές

των ομόθησκων μουσουλμάνων.

4.10.2012 Μουσουλμάνοι κατέλαβαν σχολείο, επειδή δεν έχει χριστιανό δάσκαλο. Δεν είναι το τουρκικό προξενείο που εφορμά. Είναι το Ελληνικό Κράτος που εγκαταλείπει τη Θράκη.

Οι κάτοικοι του χωριού Οργάνη, μια από τις φτωχότερες περιοχές της χώρας μας, αποφάσισαν να κλείσουν το σχολείο επειδή μέχρι και σήμερα δεν έχει παρουσιαστεί δάσκαλος του ελληνόγλωσσου προγράμματος, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ολοκληρωθεί απρόσκοπτα η παράδοση της διδασκείας ύλης στους εγγεγραμμένους μαθητές.

9.10.2012 Τουρκικά ονόματα έβαλαν σε δρόμους της ... Κομοτηνής! Συγκεκριμένα, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου της 4ης Οκτωβρίου, στα πλαίσια ενός νέου σχεδίου της πόλης, αποφασίστηκε να δοθούν ονόματα πέντε μελών της μειονότητας, γράφει το τουρκικό δημοσίευμα. Ο Αντιδήμαρχος της Κομοτηνής Ridvan Azinlikca σχετικά με το θέμα είπε ότι «έχουμε να δούμε παρόμοια απόφαση εδώ και είκοσι χρόνια από το Δήμο Κομοτηνής».

Σημείωση Ε.Θ. Θα δεχόταν άραγε ποτέ ο Δήμος της Κωνσταντινούπολης να δοθεί κάποιο Ελληνικό όνομα σε δρόμο της Πόλης;

9.10.2012 Εγκαινιάστηκε η παιδική χαρά «Κλειώ Μανέα» στο Πάρκο Εθνικής Ανεξαρτησίας. Μια ακόμη δωρεά (αξίας 150.000 €) του δικηγόρου Χρήστου Μανέα, στο όνομα της πολυαγαπημένης του συζύγου Κλειούς, παίρνει σάρκα και οστά. Ο κ. Μανέας έχει κάνει 14 δωρεές σε όλη τη Βόρεια Ελλάδα, ενώ στον Έβρο 3 και μία από αυτές είναι το κλειστό γυμναστήριο της Ιατρικής Σχολής, το οποίο θα είναι διαθέσιμο πλέον και στους δημότες της Αλεξανδρούπολης.

10.10.2012 Νέα Μηχανήματα εκγύμνασης για αρτιμελείς και άτομα με αναπηρία στο Πάρκο Εγνατία. Πλήρως εξοπλισμένο για γυμναστική είναι πλέον το Πάρκο Εγνατία στην Αλεξανδρούπολη. Δύο νέα μηχανήματα προστέθηκαν στα 8 που ήδη υπήρχαν καλύπτοντας με τον τρόπο αυτό την

Επιμέλεια: Υβόννη Δαΐδου

εκγύμναση όλων των μερών του σώματος. Τα περισσότερα μηχανήματα αγοράστηκαν από δωρεές ιδιωτών.

ΓΝΩΜΗ

11.10.2012 Χρηματοδότηση για την ανάδειξη της Αρχαίας Ζώνης Αλεξανδρούπολης. Είκοσι εκατομμύρια θα δώσει η Περιφέρεια ΑΜΘ για αποκατάσταση αρχαιολογικών χώρων. Στη Ζώνη έχουν ανακαλυφθεί 300 εγχάρακτες κεραμικές περιγραφές στη Θρακική διάλεκτο με ελληνικούς χαρακτήρες. Η Μεσημβρία-Ζώνη αποτελούσε πιθανότατα μία από τις αποικίες της Σαμοθράκης.

12.10.2012 Προώθηση διασυνοριακής επιχειρηματικότητας. Συνεργασία Ελλάδας-Βουλγαρίας με πρωταγωνιστές εκπροσώπους Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στις 9 Οκτωβρίου, στα γραφεία της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Αν. Μακεδονίας και Θράκης πραγματοποιήθηκε η συνάντηση των εταιρών του έργου Bulgarian Greek Passport.

Στόχοι, η προώθηση των επενδύσεων και των επιχειρηματικών ευκαιριών στη διασυνοριακή περιοχή, η τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης, η προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

20.10.2012 Κέντρα Εξυπηρέτησης Φορολογουμένων στον Έβρο (ΚΕΦ) αντικαθιστούν Δ.Ο.Υ. σε Σουφλί, Διδυμότειχο και Σαμοθράκη, θα λειτουργήσουν δε ως το τέλος του έτους. Καταργούνται 127 εφορίες, ενώ 114 παραμένουν.

25.10.2012 Ολοκλήρωση έκθεσης και εκπαιδευτικών δράσεων στην Art Gallery. Με λιθογραφίες, μεταξοτυπίες και σχέδια με σινική από τους πιο εμβληματικούς καλλιτέχνες του 20ού αιώνα. Την έκθεση παρακολούθησαν πολίτες αλλά και 1239 μαθητές και φοιτητές της περιοχής. Η έκθεση, με προγραμματισμένη διάρκεια από 6 Αυγούστου έως 30 Σεπτεμβρίου, πήρε δύο παρατάσεις, έως τις 10 και 16

Οκτωβρίου, λόγω αυξημένης προσέλευσης.

26.10.2012 **Δύο νέες κοινωνικές δομές προωθούνται στην Αλεξανδρούπολη.** Ταμείο Αλληλοβοήθειας και Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης για ΑΜΕΑ άνω των 23 ετών. Σαράντα λεπτά από κάθε λογαριασμό της ΔΕΥΑΑ, υπέρ του Ταμείου Αλληλοβοήθειας.

26.10.2012 **Στο επίκεντρο του πολιτισμού η Αλεξανδρούπολη.** Μεγάλες προσωπικότητες θα συμμετάσχουν στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα «Γεωπολιτική των πολιτισμών», που διοργανώνει το Εθνολογικό Μουσείο Θράκης γιορτάζοντας τα 10 έτη λειτουργίας του. Το Συνέδριο διοργανώνεται σε συνεργασία με το περιοδικό «Ανατολή» και σε συνδιοργάνωση με το Γαλλικό Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, το Πανεπιστήμιο της Σορβόνης, την Περιφερειακή Ενότητα Έβρου και το Δήμο Αλεξανδρούπολης και θα πραγματοποιηθεί στην Αλεξανδρούπολη στις 29 και 30 Οκτωβρίου 2012, στο ξενοδοχείο Thraki Palace Hotel.

2.11.2012 **Θρακιώτικα προϊόντα εκτέθηκαν στο Παρίσι.** Επαγγελματίες της περιοχής μας συμμετείχαν στο περίπτερο της Περιφέρειας ΑΜΘ στην έκθεση τροφίμων και ποτών «SIAL PARIS 2012». Κατά τη διάρκεια της έκθεσης πραγματοποιήθηκαν εκατοντάδες επιχειρηματικές συναντήσεις. Αρχή επαγγελματικών συμφωνιών για επιχειρηματίες της περιοχής.

9.11.2012 **Στη Βουλγαρία μετακομίζουν οι ελληνικές εταιρείες.** Αύξηση της τάξεως του 70% το τελευταίο 12μηνο φέρεται να καταγράφει ο ρυθμός εταιρειών ελληνικών συμφερόντων στη Βουλγαρία, είτε για λόγους καθαρά φοροαποφυγής, είτε επειδή έχει μεταφερθεί από τη χώρα μας πραγματική παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα. Η τάση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί και την επόμενη διετία.

17.11.2012 **Αδελφοποίηση των Επιμελητηρίων Έβρου και Μπουργκάς.** Υπογράφηκε χθες στην Αλεξανδρούπολη πρωτόκολλο συνεργασίας. Τονίστηκε η αναγκαιότητα ενίσχυσης των εμπορικών συναλλαγών, ενώ από Βουλγαρική πλευρά σημειώθηκε ότι ο επιχειρηματικός της κόσμος έχει τεράστιο ενδιαφέρον για επενδύσεις και εμπορικές συναλλαγές.

23.11.2012 **Διακρίσεις για μαθητές - αστέρια του Έβρου.** Ευρωπαϊκή πρωτιά για το 5ο Δημοτικό Αλεξανδρούπολης σε διαγωνισμό για τα ψηφιακά μέσα και 1ο Βραβείο για το 1ο Δημοτικό Σχολείο Ν. Ορεστιάδας Έβρου από την UNICEF. Η βράβευση έγινε στις Βρυξέλλες, στις 14/11/2012, από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό MEDEA Awards για το καλύτερο έργο, που αποτελεί άριστο παράδειγμα χρήσης των ψηφιακών μέσων στην εκπαίδευση.

23.11.2012 **«Πρεμιέρα» για τη λαϊκή στην Παπαναστασίου.** Χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα κύλισε η πρώτη Πέμπτη λειτουργίας της λαϊκής στο πρώην ρέμα Βανικιώτη. Η λαϊκή αγορά εκτείνεται σε όλο το μήκος της Παπαναστασίου, από τη συμβολή της με τη Λεωφόρο Δημοκρατίας έως και την έξοδο στον κόμβο του πρώτου Νοσοκομείου. Στο κέντρο της πόλης επικρατούσε ηρεμία σε αντίθεση με τις προηγούμενες Πέμπτες.

27.11.2012 **Νέες ανασκαφικές εκπλήξεις το 2013 στην Πλωτινόπολη.** Βεβαιότητα αρχαιολόγων για ακόμη πιο σπουδαία ευρήματα στην περιοχή του Διδυμοτείχου. Ο Δήμος Διδυμοτείχου θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί τις αρχαιολογικές έρευνες. Σε εξέλιξη μέλητη για τη δημιουργία υποδομής που θα στεγάσει τα ευρήματα.

27.11.2012 **Νέα πύλη για τις μεταφορές το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης.** Μεγάλες προσδοκίες από τη σιδηροδρομική σύνδεση με τα λιμάνια

Μπουργκάς και Βάρνας. Ο διαγωνισμός για τη σύνδεση του λιμένος Αλεξανδρούπολης με το δίκτυο του ΟΣΕ αναμένεται να διενεργηθεί τον Φεβρουάριο του 2013. Ισχυρό ενδιαφέρον της Ρωσίας για τον ελληνικό σιδηρόδρομο.

14.12.2012 **Εβρίτικα προϊόντα που νίκησαν κολοσσούς.** Επτά βραβεία απέσπασε σε Πανελλαδικό Διαγωνισμό η εταιρεία ΚΟΣΜΟΣ Α.Ε. με έδρα την Ορεστιάδα. «Θέλουμε να προχωρήσουμε αργά αλλά σταθερά, διατηρώντας πάντα την ποιότητά μας», τονίζει ο μερακλής επιχειρηματίας κ. Νίκ. Τσολακίδης. Τα βραβευθέντα προϊόντα είναι: Καβουρμάς, Σουτζούκι, Λουκάνικο, Χοιρινό Φιλέτο και Πανσέτα.

21.12.2012 **Δύο τόνοι τρόφιμα στις Μητροπόλεις Αλεξανδρούπολης και Διδυμοτείχου.** Παραδόθηκαν από το Τοπικό Τμήμα ΑΗΕΡΑ Αλεξανδρούπολης για την κάλυψη επισιτιστικών αναγκών συμπολιτών με σοβαρά προβλήματα επιβίωσης. (Η ΑΗΕΡΑ είναι η μεγαλύτερη φιλανθρωπική οργάνωση Ελλήνων ομογενών του εξωτερικού με παραρτήματα στις ΗΠΑ, Καναδά, Ελλάδα, Κύπρο, Αυστραλία κ.α.)

28.12.2012 **Ενώνονται τα Νοσοκομεία Αλεξανδρούπολης και Διδυμοτείχου.** Από την Πρωτοχρονιά δημιουργείται το «Γενικό Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Έβρου». Θα είναι υπεύθυνο για την παροχή υγείας σε όλο το Νομό και θα στοχεύει στην αναβάθμιση των υπηρεσιών προς όλους τους πολίτες.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

- Το Δ.Σ. του Συλλόγου προετοιμάζει τριήμερη εκδρομή, με δύο διανυκτερεύσεις, στις 12, 13 και 14 Απριλίου και με προορισμό τις Σέρρες, σχυρά Ρούπελ, λίμνη Κερκίνη, Σπήλαιο Αλιστράτης και Κάτω Πορθία. Όσοι ενδιαφέρεστε και θέλετε να συμμετάσχετε μπορείτε να επικοινωνήσετε με τα μέλη του Δ.Σ.
- Παρακαλούμε τους φίλους αναγνώστες, όταν αποστέλλουν φωτογραφίες για δημοσίευση, να διευκρινίζουν χρονολογία και να συντάσσουν σχετική λεζάντα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Η ιδέα να αρχίσουμε σελίδα «Οι δάσκαλοί μας» (στο 1ο, 2ο, 3ο, 4ο, 5ο Δημοτικό Σχολείο και στο Πρότυπο της Ακαδημίας) γεννήθηκε από μία συζήτηση με την κ. Εύα-Παπαδοπούλου-Κόμη, κόρη δασκάλας.

Αρχίζουμε από το επόμενο τεύχος. Δε θα κρατήσουμε σειρά σχολείων ή άλλων δεσμευτικά. Μπορεί ο οποιοσδήποτε αναγνώστης θυμάται οποιοδήποτε συμβάν ή όποια εικόνα, σχετικά με δάσκαλό μας, παρακαλούμε να το καταγράψει και εμείς θα το αξιοποιήσουμε κατάλληλα. Προϋπόθεση ο περιγραφόμενος να μην είναι στη ζωή και το σημείωμα να συνοδεύεται, εάν είναι δυνατόν, από φωτογραφικό υλικό.

Σ.Ε.

Συνταγές (όχι μόνο Θρακιώτικες)

Επιμέλεια: Στρατούλα Κουκουρίκου

Κους-κους με πιπεριές και μανιτάρια

Υλικά

1 φλιτζάνι τσαγιού κους-κους
1 κόκκινη και 1 κίτρινη πιπεριά
1 κλωνάρι σέλερι, λίγο λάδι
1 δισκάκι μανιτάρια φρέσκα Αλεξανδρούπολης
(είναι υπέροχα, προτιμήστε τα)

Εκτέλεση

Σε μία κατσαρόλα βάζουμε φιλοκομμένες τις πιπεριές και το σέλερι να σωταριστούν με λίγο λάδι. Αφού ροδίσουν, προσθέτουμε τα μανιτάρια κομμένα στα δύο ή στα τέσσερα, να σωταριστούν όλα μαζί.

Έχουμε έτοιμο ζωμό από κρέας ή κοτόπουλο ή και ακόμη ζεστό νερό (ανάλογα τι θέλουμε) και τέλος προσθέτουμε το κους-κους. Ανακατεύουμε καλά, παίρνει μια-δυο βράσεις και είναι έτοιμο. Το αφήνουμε σκεπασμένο για 30 λεπτά.

Μελιτίνια νηστίσιμα

Υλικά

1 ποτήρι καλαμποκέλαιο
1/2 ποτήρι ρετσίνα
1 πακέτο φαριν-άπ
άχνη ζάχαρη

Για τη γέμιση

Μαρμελάδα της αρεσκειάς σας
καρύδια χονδροκομμένα

Εκτέλεση

Χτυπάμε το λάδι με τη ρετσίνα, προσθέτουμε το αλεύρι και κάνουμε μια ζύμη λίγο σφιχτή, σε μπαλάκια. Ανοί-

γουμε σε χονδρό φύλλο και με ένα ποτήρι ή κουτί κόβουμε το φύλλο. Γεμίζουμε με μαρμελάδα και καρύδια, διπλώνουμε, κλείνουμε και πατάμε με ένα πηρούνι για να κλείσει καλά το μελιτίνι. Τα βάζουμε σε αντικολητικό χαρτί στη λαμαρίνα και τα ψήνουμε για 30 λεπτά. Όταν τα βγάλουμε από το φούρνο, τα πασπαλίζουμε με άχνη ζάχαρη.

Κλέφτικο

Υλικά

2 κιλά αρνίσιο μπουύτι
3-4 σκελίδες σκόρδο
αλάτι - πιπέρι - ρίγανη
4 λαδόκολλες και σπάγγος

Εκτέλεση

Πλένουμε καλά το μπουύτι και το στραγγίζουμε. Μετά τρυπάμε με ένα μυτερό μαχαίρι, ρίχνουμε μέσα στο άνοιγμα αλάτι, πιπέρι, ρίγανη, προσθέτουμε το σκόρδο και τυλίγουμε το μπουύτι καλά με τις λαδόκολλες μία-μία. Στη συνέχεια δένουμε το πακέτο με σπάγγο, το βάζουμε στη λαμαρίνα, το ψήνουμε στους 180° για 3 ώρες και 30 λεπτά (χρειάζεται πολλή προσοχή στο δίπλωμα του πακέτου διότι, αν το κρέας χάσει υγρά κατά το ψήσιμο, θα στεγνώσει).

Καβουρμάς ή Πασπαλάς

Υλικά

3 κιλά χοιρινό κρέας
1 κιλό χοιρινό λίπος
3-4 κουταλιές της σούπας φιλό αλάτι
2-3 ξυλαράκια κανέλας προαιρετικά
5-6 κόκκοι μπαχάρι
3-4 φύλλα δάφνης και κόκκους πιπέρι

Εκτέλεση

Σε μια κατσαρόλα στο μάτι της κουζίνας βάζουμε το κρέας με λίγο νερό, το αφήνουμε να βράσει μέχρι να ξεκοκαλίζεται και μετά το κατεβάζουμε από τη φωτιά και το αφήνουμε να κρυώσει. Στη συνέχεια το ξεκοκαλίζουμε, το κόβουμε σε μικρά κομμάτια, το βάζουμε στην κατσαρόλα, προσθέτουμε το λίπος, το αλάτι, τα μπαχαρικά και το τηγανίζουμε ελαφρά. Τέλος το αφήνουμε να κρυώσει, το βάζουμε σε γυάλινο ή πήλινο δοχείο, το σκεπάζουμε με το λίπος και ο καβουρμάς είναι έτοιμος.

Μνήμες & πρόσωπα

Οικογενειακές παρέες

Οι σελίδες αυτές είναι μια πρόσκληση-πρόκληση. Στείλτε μας φωτογραφίες από το οικογενειακό σας αρχείο, σε ενότητες (π.χ. σχολική ζωή, εκδρομές, σημαντικά γεγονότα της κοινωνικής και πνευματικής ζωής της πόλης κ.ά.). Οι φωτογραφίες γράφουν ιστορία. Το θέμα της επόμενης θα είναι "πάρτι" ή "χαρακτηριστικοί τύποι της Αλεξανδρούπολης".

Επιμέλεια: Π. Τσιακίρης

Οικογένεια Στρατούλας Κουκουρίκου. Πρωτομαγιά του 1950 στο 6ο χιλιόμετρο. Όλοι χαμογελαστοί και ήρεμοι.

(Αρχείο Σ. Κουκουρίκου)

Πρωτομαγιά του 1958. Οικογένειες Γερακόπουλου και Κεραδινίδου. (Αρχείο Σ. Κουκουρίκου)

Οι οικογένειες Σχίζογλου (από την Αίνο) και Κλεανθίδου όταν συμπεθέρισαν. Ο Νικόλαος Κλεανθίδης, από μεγάλη οικογένεια υποδηματοποιών της Κεσάνης, φιλοξενήθηκε, ως πρόσφυγας, το 1923, στο σπίτι της οικογένειας Σχίζογλου, κατ'επίταξη. Ερωτεύθηκε τη Θεοφανή Σχίζογλου και εγκαταστάθηκαν στην Αλεξανδρούπολη. Διατήρησε υποδηματοποιείο στην οδό Εμπορίου, μέχρι και το 1940.

Ο αδελφός του Αλέκος κατέφυγε στη Θεσσαλονίκη και έγινε μεγάλεμπορος υποδημάτων. Στη Θεσσαλονίκη έκτισε πενταόροφη πολυκατοικία (1930-32), Ολύμπου & Μακεδονικής Αμύνης, η οποία παραμένει αλώβητη με τη χαρακτηριστική κυκλική γωνία της. Στη φωτογραφία (1926;) ο Κώστας Θ. Σχίζογλου, στρατιώτης, ο Γιώργος Κλεανθίδης, η Θεοφανή Σχίζογλου-Κλεανθίδου με τον μικρό Κλεάνθη στην αγκαλιά της (μετέπειτα γιατρός), πίσω της ο Αλέκος Κλεανθίδης και δεξιά στην άκρη η Άννα Σχίζογλου (μετέπειτα Μποτονάκη).

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΥΓΓΡΟΥ 137 (5ος όροφος) - Τ.Κ. 171 21 Ν. ΣΜΥΡΝΗ - ΤΗΛ. 210 3215354